

IRUK

Iruk umuapyk uze'eg pape rehe a'e kury, Teo pe imono kar pà a'e kury

¹ Ne Teo ne, ihe Iruk ihe. Ko hepape amono kar putar newe ihe kury, tuwihaw. Zezuz a'e, ma'e tetea'u uzapo ko ywy rehe wiko mehe a'e, teko wanuwa rupi a'e. Amo awa a'e wà, wexak tuwe a'e ma'e iapo mehe a'e wà. Ma'e izypy mehe arer wexak a'e wà. Wexak ma'e paw rupi wà no. A'e re umume'u a'e ma'e wemixak kwer amogwer wanupe wà. Zanemu'e a'e ma'emume'u haw rehe wà. ² A'e re amo a'e ma'emume'u har a'e wà, umuapyk a'e Zezuz rehe ma'emume'u haw pape rehe a'e wà. Erekwaw katu agwer ma'e ne no ty. Umume'u a'e ma'e izypy mehe arer wane-mimume'u kwer wà, pape rehe imuapyk pà wà. ³ Aenu katu a'e ma'emume'u awer paw rupi ihe, te izypy mehe arer ihe. Amuapyk a'e ma'emume'u haw pape rehe ihe kury, newe imono kar pà ihe kury. ⁴ A'e rupi erekwaw putar a'e ze'eg ne nehe no. Azeharomoete a'e ze'eg a'e. Erepuner nezeruzar katu haw rehe hehe nehe, a'e izypy mehe arer wanemimu'e kwer rehe nehe. Nemu'e a'e ma'emume'u awer rehe a'e wà.

Tupàn heko haw pe har umume'u Zuàw izexak kar àwàm a'e kury

⁵ Nezewe azypyrog putar hema'emume'u pà ihe kury. Kwehe mehe Ero a'e, Zutez ywy rehe har wanuwihaw romo hekon a'e. A'e 'ar rehe amo awa Zeruzarez tawhu pe hekon a'e. Zakari her

romo a'e, xaxeto romo hekon a'e, Awi hemiruze'eg romo hekon a'e. A'e rupi Zakari uma'ereko tàpuzuhu pupe amogwer Awi hemiruze'eg wanehe we a'e. Uzekaiw katu Tupàn hàpuzuhu rehe iko a'e pe a'e, ma'ea'yr izuka pà Tupàn pe a'e, teko wanekuzaromo a'e. Izapew hemireko her romo a'e. Amo ae xaxeto tazyr romo hekon a'e. ⁶ Zakari a'e, hemireko a'e no, xo ikatuahy ma'e zo uzapo Tupàn huwa rupi tuweharupi a'e wà. Oho tuwe Tupàn ze'eg rupi wà, hemiapo putar haw paw iapo pà wà. ⁷ Izapew a'e, na'imemyr pixik kwaw a'e. Nupuner kwaw umemyr haw rehe a'e kury, ta'e ihya'ute a'e xe. Imen tua'ute a'e no.

⁸ Xaxeto a'e wà, Zakari hapi har a'e wà, uma'ereko waiko hehe we a'e wà no. Amo 'ar mehe amo uma'ereko a'e, iku'egwepe amo ae uma'ereko a'e. Nezewe tuweharupi amo uma'ereko a'e pe a'e wà. Na'e amo 'ar mehe Zakari uma'ereko oho Tupàn huwa rupi a'e, hàpuzuhu pupe a'e. ⁹ Nezewe xaxeto uma'ereko a'e wà. Mo wapy putar yhyk kutàri a'e nehe, Tupàn hàpuzuhu pupe a'e nehe, i'i waiko uzeupeupe wà. A'e mehe omomor ita'i ywy rehe wà, yhyk hapy àràm hexaexak pà wà. Tuweharupi uzapo nezewe wà. Na'e amo 'ar mehe wexak Zakari a'e wà kury, yhyk hapy kar pà izupe a'e wà kury. Na'e Zakari wixe tàpuzuhu pupe a'e kury. ¹⁰ Teko tetea'u uzemono'ono'og a'e pe a'e wà. Uze'eze'eg waiko Tupàn pe wà, katu pe wà. Zakari wixe Tupàn huwa rupi yhyk hapy pà a'e kury. ¹¹ A'e 'ar mehe we amo Tupàn heko haw pe har uzexak kar wà a'e pe Zakari pe a'e kury. Yhyk kaz taw huwake u'àm pà a'e kury. ¹² Zakari ukyze katu

hexak pà. Màràzàwe tuwen aipo pa, i'i izupe.
¹³ Na'e Tupàn heko haw pe har uze'eg izupe a'e kury. — Ekyze zo nehe ty, Zakari, i'i izupe. — Azemumikahy ihe, ta'e nahera'yr pixik kwaw ihe xe, ere Tupàn pe. Tupàn nerenu neze'eg mehe a'e, a'e rupi neremireko Izapew imemyr putar a'e nehe. Kwarera'i romo hekon putar imemyr a'e nehe. Emono Zuàw her romo nehe, i'i izupe. (Tupàn hemimur kwer, i'i her zaneze'eg rupi.) ¹⁴ Nerurywete putar izexak kar mehe nehe. Amogwer hurrywete putar a'e wà nehe no. ¹⁵ Ta'e nera'yr a'e nehe xe, ikàg putar Tupàn huwa rupi a'e nehe xe. Nu'u kwaw win a'e nehe. Tekwe Puràg wiko putar hehe a'e nehe, izexak kar mehe arer we a'e nehe. ¹⁶ Nera'yr umuzewyr kar putar Izaew izuapyapyr Tupàn pe wazar pe a'e wà nehe. ¹⁷ Kwehe mehe Tupàn ze'eg imume'u har Eri her ma'e a'e, ikàg tuwe a'e, ta'e Tekwe Puràg wiko hehe a'e xe, ipytywà pà Tupàn ze'eg imume'u mehe a'e xe. Nezewegatete nera'yr Zuàw a'e nehe no, ikàg tuwe putar a'e nehe no, ta'e Tekwe Puràg wiko putar hehe a'e nehe no xe, ipytywà pà Eri ài a'e nehe no xe. Nera'yr ràw Zuàw a'e nehe, umume'u putar Tuwihawete tur àwàm oho iko teko wanupe a'e nehe. A'e rupi ukwaw putar tur àwàm a'e wà nehe no. Teko tetea'u uzewyr putar Tupàn pe wà nehe. Weruzar wi putar Tupàn ze'eg wà nehe, Tupàn ta'yr tur 'ym mehe wà nehe. Aze awa uzàmàtyry'ym wa'yr a'e wà nehe, a'e mehe nera'yr Zuàw umupytu'u kar putar wàmàtyry'ym ire a'e wà nehe. A'e awa uzamutar wi putar wa'yr a'e wà nehe. Teko Tupàn hemiapo putar haw iapo 'ymar a'e wà nehe, aze wenu Zuàw ze'eg a'e wà

nehe, uzewyr putar Tupàn pe a'e wà nehe. A'e mehe wapy'a wiko putar teko ikatu ma'e wapy'a ài a'e wà nehe. Umume'u putar Zanezar tur àwàm Tupàn hemiruze'eg wanupe a'e nehe. A'e rupi ukwaw putar tur àwàm a'e wà nehe. A'e rupi wàro putar wà nehe. Uzemumikahy putar wemiapo kwer ikatu 'ym ma'e rehe wà nehe. Upytu'u putar iapo re wà nehe no.

¹⁸ Na'e Zakari i'i izupe. Màràzàwe tuwe azeruzar putar neze'eg rehe ihe nehe, i'i izupe. — Hetua'ujete ihe, heremireko ihya'ujete a'e no, i'i izupe. Nahepurumuzàmuzàg pixik kwaw ihe nehe kury, i'i izupe.

¹⁹ Na'e Tupàn heko haw pe har uze'eg izupe a'e. Kapiwew herer romo ihe. — Tupàn hemukàg kar har romo hekon a'e, i'i herer. Tuweharupi aiko Tupàn pyr ihe, huwa rupi ihe. Hemur kar newe a'e, ko ze'eg puràg imume'u kar pà ihewe a'e. Emume'u eho Zakari pe nehe, i'i Tupàn ihewe.

²⁰ Nerezeruzar kwaw ko heze'eg rehe ne. Tupàn wexak amo 'ar ur ma'e ràm a'e. A'e ma'e heremimume'u kwer uzeapo putar tuwe a'e 'ar mehe a'e nehe. Nerezeruzar kwaw heze'eg rehe ne, ko ze'eg Tupàn hemimume'u karer ne. A'e rupi erepytu'u putar neze'eg ire nehe kury. Nerepuner kwaw neze'eg wi haw rehe nehe, te a'e 'ar ihem mehe nehe. A'e 'ar mehe uzeapo putar a'e ma'e heremimume'u kwer newe a'e nehe. A'e 'ar mehe erepuner neze'eg wi haw rehe ne nehe.

²¹ A'e 'ar mehe we teko katu pe har wàro Zakari tàpuz wi ihem àwàm a'e wà rihi. — Kwehe wixe tàpuzuhu pupe a'e, i'i waiko uzeupeupe wà. —

Màràzàwe tuwe iàrew a'e, i'i uzeupeupe wà, uzehezehe upuranu pà wà. ²² Tàpuzuhu wi ihem ire, nupuner kwaw uze'egaw rehe teko wanupe a'e. A'e rupi teko uze'eg uzeupeupe wà kury. — Azeharomoete wexak ma'e purumupytuhegatu kar haw tàpuzuhu pupe a'e, i'i uzeupeupe wà. Na'e Zakari opoe'eg wanupe a'e kury, ta'e nupuner kwaw uze'egaw rehe a'e xe. ²³ Tupàn hàpuzuhu pupe uma'ereko haw imumaw ire Zakari uzewyr oho weko haw pe kury. ²⁴ Nan kwehe tete hemireko Izapew ipuru'a a'e kury. Upyta 5 zahy weko haw wi uhem 'ym mà a'e. ²⁵ — Nahepuru'a pixik kwaw ihe, i'i Izapew umen pe. Ko 'ar rehe Tupàn hepytywà a'e, a'e rupi hepuru'a ihe kury, i'i uzeupe. — Umuhem kar hemaranugar haw ihewi a'e kury, i'i uzeupe.

Tupàn heko haw pe har umume'u Zezuz izexak kar àwàm a'e kury

²⁶ Izapew umumaw 6 zahy upuru'a romo a'e. Na'e Tupàn omono kar weko haw pe har Kapiriew her ma'e a'e kury, Nazare taw pe a'e kury, Karirez ywy rehe a'e kury. ²⁷ Amo kuzàwaza wiko a'e pe Nazare pe a'e. Mari her romo a'e, na'imen pixik kwaw a'e. Nukwaw pixik kwaw awa a'e. Tu umume'u Mari amo awa pe hemireko ràm romo a'e. A'e awa Zuze her romo a'e. Tuwihaw Tawi zuapyr romo hekon a'e. (Tawi a'e, Zutew wanuwihaw romo hekon kwehe mehe a'e.) ²⁸ Na'e a'e Tupàn heko haw pe har ur a'e pe kuzà pe uze'eg pà a'e kury. — Tuwe Tupàn nemurywete kar a'e nehe, tuwe nemupytu'u kar ma'e wi nekyze re a'e nehe, i'i izupe. — Tupàn nepyr hekon a'e kury,

nerehe uzekaiw pà a'e kury. Ikatuahy ma'e uzapo iko newe a'e kury, i'i izupe.

²⁹ Uze'eg Mari izupe. — Màràzàwe tuwe nezewe i'i ihewe a'e, i'i uzeupe a'e, Tupàn heko haw pe har ze'eg henu mehe a'e. ³⁰ — Ekyze zo, Mari, i'i Tupàn heko haw pe har izupe. — Ta'e Tupàn nepuhareko a'e kury xe, ta'e wexak kar putar ukatu haw newe a'e nehe kury xe, i'i izupe. ³¹ — Nepuru'a putar nehe, nememyr putar nehe. Nememyr a'e, kwarer romo hekon putar a'e nehe. Pemono Zezuz her romo nehe. (Purupyro ma'e, i'i her zaneze'eg rupi a'e.) ³² Amo 'ar mehe ikàg putar tuwe a'e nehe. Tupàn ta'yr her romo a'e nehe. Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e ta'yr her romo a'e nehe no. Tupàn Zanezar a'e, umuigo kar putar wa'yr tuwihaw romo a'e nehe, tàmuz Tawi ài a'e nehe. ³³ Tuwihaw romo wiko mehe weruze'eg putar Zako izuapyapyr a'e wà nehe, tuweharupi a'e wà nehe. Nupaw kwaw waneruze'egaw a'e nehe, i'i izupe.

³⁴ Na'e Mari uze'eg Tupàn heko haw pe har pe kury. — Màràzàwe tuwe hepuru'a putar ihe nehe, i'i izupe. — Nahemen pixik kwaw ihe, i'i izupe.

³⁵ Tupàn rekwe Puràg ur putar nerehe a'e nehe. Ywate wera'u har a'e, umur kar putar ukàgaw newe a'e nehe. A'e mehe nememyr ràh heta tetea'u putar her izupe a'e nehe. Tupàn pe uze-monokatu ma'e her romo a'e nehe. Tupàn ta'yr amo ae her romo a'e nehe no. ³⁶ Neànàm Izapew a'e no, ihya'uete mehe ipuru'a a'e no. Wereko 6 zahy upuru'a romo a'e. Ipuru'a 'ym mehe we teko uze'eg nezewe izupe wà. — Imemyr 'ym ma'e a'e,

i'i izupe a'e wà.

³⁷ Tupàn a'e, upuner ma'e paw iapo haw rehe a'e.

³⁸ Na'e Mari i'i izupe a'e kury. — Ihe ihe, Zanezar hemiruze'eg romo aiko ihe. A'e rupi, tuwe uzapo kar ma'e ihewe neze'eg rupi katete a'e nehe, i'i izupe. Na'e Tupàn heko haw pe har uhem oho a'e wi izuwi kury.

Mari wexak Izapew oho a'e kury

³⁹ Nan kwehe tete Mari oho a'e wi ywytyr rehe a'e kury. Uhem oho amo taw pe Zuta ywy rehe kury. ⁴⁰ Wixe oho Zakari hàpuz me. Uze'eg Izapew pe. — Zane ku'em, i'i izupe. ⁴¹ Ize'eg henu mehe Izapew imemyr umyz hie pe a'e. (Ta'e ukwaw uzar a'e xe, ukwaw Mari rie pe heko haw a'e xe.) Tupàn omono kar Wekwe Puràg Izapew rehe a'e. Umynehem wekwe pupe a'e. ⁴² A'e rupi Izapew uze'eg tuwe Mari pe a'e kury. — Tupàn uzapo ikatuahy ma'e newe a'e. Nuzapo pixik kwaw agwer ma'e amo kuzà pe a'e. Tupàn uzapo putar ikatuahy ma'e izupe a'e nehe, nerie pe har uzexak kar ma'e rà m pe a'e nehe. ⁴³ Hezar ihy uhem wà kwez hepyr a'e. Ikatuahy Tupàn a'e, ta'e umur kar kwez hepyr nezewe a'e 'y. ⁴⁴ Ereze'eg kwez ihewe kury. — Zane ku'em, ere kwez ihewe. Neze'eg mehe hememyr herie pe har umyz a'e, ta'e hurywete a'e 'y ⁴⁵ Erezeruzar katu Tupàn ze'eg rehe ne kyn, Tupàn heko haw pe har hemimume'u kwer rehe ne kyn, a'e rupi Tupàn uzapo putar ikatuahy ma'e newe a'e nehe kyn,

Mari uze'egatu Tupàn rehe a'e kury

⁴⁶ Na'e Mari i'i izupe a'e no.

47 — Amume'u putar hezar ikàgaw ihe kury.

Tupàn hepyro har hemurywete kar kwez a'e.

48 Ihe Tupàn hemiruze'eg romo aiko ihe, naiko kwaw hemetarer katu ma'e romo ihe, ma'e hereko 'ymar romo aiko ihe.

Tupàn ukwaw hereko haw a'e. Uzapo putar ikatuahy ma'e ihewe a'e nehe kury.

A'e rupi teko ko 'ar rehe har paw rupi a'e wà nehe no, umume'u putar Tupàn ikatu haw a'e wà nehe no, ta'e ikatuahy ma'e uzapo putar ihewe a'e nehe 'y.

49 Ta'e Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e a'e 'y, uzapo ma'e ikatuahy ma'e ihewe a'e 'y.

Ikatu 'ygwer wi uzemonokatu ma'e her romo a'e.

50 Aze amo teko umuwete katu Tupàn a'e wà, Tupàn upuhareko katu a'e teko a'e wà,

ko 'ar rehe har a'e wà, amo 'ar rehe àrà m a'e wà no.

51 Ikàg tuwe a'e. Amo teko uze'eg nezewe uzeupe a'e wà, — Kwa, aiko wera'u amogwer wanuwi ihe, i'i uzeupe wà.

Tupàn weityk a'e teko a'e wà, wakàgaw i'ok pà wanuwi a'e wà.

52 Tupàn uze'eg tuwihaw ikàg ma'e wanupe a'e kury. — Napeiko kwaw tuwihaw romo nehe, i'i wanupe. — Peiko putar ikàg 'ym ma'e romo nehe, i'i wanupe.

Uze'eg hemetarer 'ym ma'e wanupe no. — Peiko putar tuwihaw romo nehe, i'i wanupe.

53 Omono temi'u hete katu ma'e ima'uhez ma'e wanupe no.

Omono kar hemetarer katu ma'e uzewi a'e wà no, temi'u imono 'ym pà wanupe a'e wà no.

54-55 Upytywàgatu wemiruze'eg Izaew izuapyapyr
 a'e wà, ta'e upuhareko katu a'e wà 'y.
 Naheharaz kwaw wapuhareko haw wi a'e no.
 Ta'e kwehe mehe umume'u wapuhareko àwàm
 zaneràmuzgwer wanupe a'e 'y, Àmàràaw pe
 a'e 'y, izuapyapyr wanupe a'e no 'y.

56 Na'e Mari upyta Izapew pyr a'e kury. Na'iruz
 zahy pawire uzewyr oho weko haw pe.

Zuàw uzexak kar a'e kury

57 Na'e uhem Izapew imemyr i'ar izupe a'e kury.
 Uzexak kar kwarera'i a'e. 58 Na'e hapi har a'e wà,
 iànàm a'e wà no, wenu Tupàn hemiapo kwer ikatu
 ma'e imume'u haw a'e wà. Hurywete Izapew a'e.
 Amogwer hurywete henu mehe a'e wà no.

59 Na'e 8 'ar pawire tu a'e, ihy a'e no, weraha
 kwarera'i xaxeto pe a'e wà kury, ipirera'i imono-
 hok kar pà izupe a'e wà kury. (Nezewe zutew paw
 uzapo a'e wà.) — Zakari, her romo a'e nehe, i'i
 iànàm a'e wà, ta'e a'e zo tu her romo a'e xe. 60 Ihy
 uze'eg wanupe. — Nan kwaw ma. Zuàw her romo
 a'e, i'i wanupe.

61 — Naheta pixik kwaw iànàm Zuàw her ma'e
 a'e wà, i'i ihy pe wà.

62 Opoe'eg tu pe wà. — Ma'e her romo a'e nehe,
 i'i izupe opoe'eg pà wà. 63 Wenz Zakari pape
 wanupe a'e. Ukair a'e. — Zuàw her romo a'e, i'i
 wanupe, pape rehe imuapyk pà. Ipytuhegatu a'e
 pape hexak mehe wà. 64 A'e 'ar mehe we Zakari
 uzypyrog wi uze'eg pà, Tupàn imuwete pà kury.
 65 Huwake har ukyze izuwì wà. Umume'u hemi-
 apo kwer oho a'e pe har wanupe wà, Zutez ywy

rehe har ywytyr rehe har wanupe wà. ⁶⁶ Henu har wà, upuranu uzehezehe wà. — Ma'e romo wiko putar a'e kwarer a'e nehe, i'i uzeupeupe wà. Ta'e wexak Tupàn ikàgaw kwarer rehe a'e wà xe.

Zakari umume'u ma'e uzeapo ma'e rà m a'e kury

⁶⁷ Tekwe Puràg umynehem Zakari ipy'a a'e kury. A'e rupi uze'eg a'e kury.

⁶⁸ — Tuwe zaze'egatu Zanezar rehe nehe, Izaew izuapyapyr wazar rehe nehe.

Ta'e upytywà wemiruze'eg wà a'e wà xe.

Upyro a'e wà xe.

⁶⁹ Umur kar zanepyro har ikàg ma'e a'e kury.

Zanepyro har a'e, wemiruze'eg

Tawi zuapyr romo hekon a'e.

⁷⁰ Uze'eg Tupàn nezewe uze'eg imume'u kar pà awa wanupe,

uze'eg imume'u har wanupe, uzeupe wemimonokatu kwer wanupe.

⁷¹ — Kwehe mehe umume'u zaneàmàtry'ymar wanuwi zanepyro àwàm a'e,

zanerehe iakatuwaw 'ym ma'e wakàgaw wi

zanerenuhem àwàm a'e no,

zanepyro pà wanuwi no.

⁷² — Apupuhareko putar ihe nehe, i'i Tupàn zaneipy wanupe.

— Azapo putar ma'e heze'eg rupi nehe,

azapo putar heremimume'u kwer nehe, i'i zaneipy wanupe.

⁷³⁻⁷⁴ Umume'u uze'eg zaneràmuz Àmàrààw pe.

— Apyro putar nezuapyapyr ihe wà nehe,

wàmàtry'ymar wanuwi ihe wà nehe, i'i izupe.

— Pepuner heze'eg rupi peho haw rehe nehe,
pekyze 'ym pà nehe, i'i zaneve.

75 — Pezemonokatu ihewe nehe,
ikatu 'ym ma'e wi petyryk pà nehe,
peiko ikatuahy ma'e romo heruwa rupi nehe,
tuweharupi nehe, i'i zaneve.

76 Na'e uze'eg kwarera'i pe kury, wa'yr pe kury.
— Ne nehe no ty, ereiko putar Tupàn Ywate Wera'u
Har
ze'eg imume'u har romo ne nehe no ty.

Eremume'u putar Tupàn ze'eg eho iko nehe,
Zanezar henataromo nehe.
Erezapokatu putar hape ràm izupe nehe.

77 — Aze pezewyr Tupàn pe nehe, aze pepuir ikatu
'ym ma'e penemiapo kwer wi nehe,
Tupàn pepuhareko putar nehe, pepyro putar
nehe, ere putar teko wanupe nehe.

78 Ta'e Tupàn a'e xe, upurupuhareko katu iko a'e
xe, upuruamutar katu a'e no xe.
Zanepyro àwàm nuzawy kwaw kwarahy ihyape
katu haw a'e.

Tupàn umuhem kar putar a'e tatainy zàwenugar
zaneve a'e nehe.

79 Uzeruzar 'ym ma'e a'e wà, umàno ma'e kwer ài
wanekon a'e wà,
ipyunaw pupe wiko ma'e ài wanekon a'e wà.
Tupàn umuhyape katu kar putar a'e tatainy
zàwenugar wanupe a'e nehe.

Zanemurywete kar putar a'e nehe, ta'e
xiruzar ize'eg zane xe,
i'i Zakari wa'yr pe.

80 Umumaw màràn kwarahy a'e pe wiko pà wà.
Zuàw tua'ua'i a'e kury. Tekwe Puràg wiko hehe a'e,

imukàg pà a'e. Tua'u kury. Oho tàpuz heta 'ymaw pe ywyxig tetea'u heta haw pe a'e kury. — Amo 'ar mehe azexak kar putar aha teko wanupe ihe nehe, Izaew izuapyapyr wanupe ihe nehe, Zanezar tur àwàm imume'u pà wanupe ihe nehe, i'i a'e pe uzeupe.

2

Uzexak kar Zezuz a'e kury

¹ A'e kwarahy rehe Hom tawhu pe har wanuwihaw Awkuz her ma'e a'e, omono kar uze'eg wemiruze'eg nànnàn a'e, ywy nànnàn taw nànnàn a'e. — Apapar putar heremiruze'eg wamono'og pà ihe wà kury, i'i wanupe. — A'e rupi teko paw umuapyk kar putar uwer pape rehe a'e wà nehe, i'i wanupe, uze'eg imono kar pà wanupe. ² Xiren wiko Xir ywy rehe har wanuwihaw romo a'e 'ar rehe a'e, teko wapapar mehe a'e. ³ Teko paw umuapyk kar uwer oho pitàitàigatu uzexak awer pe a'e wà.

⁴ Zuze a'e wà, Nazare taw pe Zutez ywy rehe wanekon a'e 'ar mehe a'e wà. A'e rupi oho Merez taw pe wà, tuwihaw Tawi izexak awer pe wà. Zuze tuwihaw Tawi zuapyr romo hekon a'e, a'e rupi oho a'e pe uwer imuapyk pà a'e, tuwihaw ze'eg heruzar pà a'e. ⁵ Weraha Mari uzeupi a'e no. Mari tu a'e, umume'u Mari Zuze pe hemireko ràmm romo a'e. Ipuru'a Mari a'e 'ar mehe. ⁶ Uhem Merez taw pe wà. A'e pe wiko mehe hahy imemyr izupe. ⁷ Na'e uzexak kar imemyr kury. Kwarera'i a'e. Uwàn ihy pàn pupe. Umuger imono a'e pe tapi'ak hemi'u hyru pupe. Ta'e teko tetea'u uker

amo tàpuz me a'e wà xe, wata ma'e waker haw pe a'e wà xe. A'e rupi Zuze a'e, Mari a'e no, nupuner kwaw uker haw rehe a'e tàpuz me a'e wà. Uker oho tapi'ak ker haw pe wà. Imemyr uker tapi'ak hemi'u hyru pupe. A'e tapi'ak hemi'u hyru nuzawy kwaw ype a'e.

Tupàn heko haw pe har uze'eg wà àràpuhàràn mono'ogar wanupe a'e wà kury

⁸ A'e ywy rehe, taw huwake amo àràpuhàràn mono'ogar wanekon a'e wà, weimaw wamai'u haw pe wà, ka'api'i heta haw pe wà. Uzekaiw weimaw wanehe wà. ⁹ Na'e Tupàn heko haw pe har uhem wà a'e pe wanupe a'e kury. Tupàn ikàgaw ipuràgaw uhyape katu a'e pe wanupe tatainy ài a'e. Ukyze katu izuwi wà. ¹⁰ Uze'eg Tupàn heko haw pe har wà a'e awa wanupe a'e. — Pekyze zo ihewi nehe ty wà. Azur Tupàn ze'eg puràg imume'u pà peme ihe kury, i'i wanupe. — Teko hurywete putar henu mehe wà nehe. ¹¹ — Uzexak kar pepyro har kwez kury, kutàri pyhaw kury, xe Tawi heko awer pe kury, i'i wanupe. — Penuwihawete pezar romo hekon a'e, i'i wanupe. ¹² — Pexak peho nehe. Uker upà tapi'ak hemi'u hyru pupe a'e. Ihy uwàuwàn pàn pupe a'e. A'e rupi pekwaw putar heze'eg azeharomoete har nehe, i'i wanupe.

¹³ Na'arewahy a'e awa wexak Tupàn heko haw pe har tetea'u a'e pe wà, inugwer huwake wà. Uzegar 'àm a'e pe wanupe wà. Tupàn ikatu haw rehe uzegar pà wà.

14 — Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e a'e, ikàg tuwe a'e, ipuràg eteahy a'e no.

Teko ywy rehe har a'e wà, aze ikatu Tupàn pe a'e wà nehe,

Tupàn umurywete kar putar a'e teko a'e wà nehe, wamupytu'u kar pà ma'e wi wakyze re a'e wà nehe.

Nukyze kwaw puràmàtyry'ymaw wi wà nehe no, i'i wanupe wà.

15 Na'e uzewyr oho ywate wà kury. Àràpuhàràn mono'ogar uze'eg uzeupeupe wà. — Zaha Merez taw pe nehe ty wà, xixak ma'e Zanezar hemimume'u kwer zaneve nehe ty wà, i'i uzeupeupe wà.

16 Na'arewahy oho a'e pe wà. Wexak Mari Zuze rehe wà. Wexak imemyr tapi'ak hemi'u hyru pupe tuz mehe wà no. 17 Hexak mehe umume'u Tupàn heko haw pe har ize'eg awer ihy pe wà, tu pe wà.

18 Àràpuhàràn mono'ogar waze'eg henu arer wà, ipytuhegatu henu pà wà. 19 Ima'enukwaw katu Mari a'e ma'e rehe a'e. Omonokatu a'e ze'eg upy'a pe. 20 Uzewyr àràpuhàràn mono'ogar oho weimaw wamai'u haw pe wà. Uzegar oho waiko wà, wemixak kwer rehe wà, weminu kwer rehe wà no. Ta'e wanemixak kwer waneminu kwer nuzawy kwaw Tupàn heko haw pe har hemimume'u kwer a'e xe.

Omono her Zezuz pe wà

21 Ihy a'e, tu a'e no, 8 'ar pawire weraha kwarera'i xaxeto pe wà. Omonohok kar ipirera'i izuwi wà. Omono Zezuz her romo izupe wà. (Zanepyro har, i'i her zaneze'eg rupi.) Ihy hie pe heko 'ym

mehe we Tupàn heko haw pe har umume'u her ihy pe a'e.

Omono her Zezuz pe wà

²² Kwehe mehe Tupàn umuapyk kar uze'eg Moizez pe a'e. Nezewe i'i a'e ze'eg kuzà imemyr romo ma'e kwer wanupe a'e. — Nememyr izexak kar ire ezekwaku nehe, heràpuzuhu huwake neho 'ym pà nehe. ⁴⁰ 'ar pawire ezexak kar eho heràpuzuhu rehe uzekaiw ma'e pe nehe. Eraha mokoz pykahu izupe nehe no, wazuka kar pà izupe nehe no. — Ìkatu ma'e iapo har ài ereiko Tupàn huwa rupi kury, i'i putar newe nehe. A'e mehe erepuner neixe haw rehe heràpuz me nehe, i'i ze'eg kwehe arer kuzà wanupe. A'e rupi Mari a'e, Zuze a'e no, ⁴⁰ 'ar pawire oho Zeruzarez tawhu pe wà, tàpuzuhu pe wà, a'e ze'eg kwehe arer heruzar pà wà. Weraha kwarera'i uzeupi wà no, Tupàn Zanezar pe imono pà wà no, ze'eg kwehe arer heruzar pà wà no. ²³ Ta'e nezewe i'i Tupàn Zanezar ze'eg pape rehe imuapyk pyrer a'e xe. — Pemonokatu pena'yr ipy Tupàn Zanezar pe wà nehe, i'i a'e. ²⁴ A'e rupi omono a'e mokoz pykahu xaxeto pe a'e wà. Ta'e nezewe Tupàn ze'eg kwehe arer uzapo kar wanupe a'e xe.

²⁵ Amo awa Ximeàw her ma'e a'e pe Zeruzarez pe hekon a'e. Ìkatu ma'e romo hekon Tupàn huwa rupi a'e. Tupàn imuwete katu har romo hekon a'e no. Wàro Izaew izuapyapyr wapyro àwàm iko a'e pe a'e. Tekwe Puràg wiko hehe a'e. ²⁶ Nezewe i'i Tekwe Puràg izupe a'e. — Nemàno 'ym mehe we erexak putar zaneruwihaw ne nehe, zanepyro har Tupàn hemimume'u kwer ne nehe, i'i izupe.

²⁷ Na'e Tekwe Puràg omono kar Ximeàw a'e pe Tupàn hàpuzuhu pe a'e kury. A'e 'ar mehe uhem Zuze a'e, wa'yr Zezuz herur pà xaxeto pe a'e wà, Tupàn ze'eg heruzar pà a'e wà. ²⁸ Na'e Ximeàw upyhyk kwarer imuwà u'ugaromo kury. Uze'eg 'àm Tupàn pe ikatu haw rehe.

²⁹ — Neremimume'u kwer erezapò kwez ne kury, hezar, i'i izupe.

— A'e rupi, tuwe amàno ihe nehe kury, ta'e herury-wete tuwe ihe kury xe, i'i izupe.

³⁰ — Ta'e aexak neremimur kwer azeharomoete ihe xe, hereha pupe tuwe ihe xe.

Erepyro putar teko ne wà nehe. Akwaw wapyro àwàm ihe,

³¹ — Eremur kar urepyro har kwez ne kury.

Teko paw ukwaw putar wà nehe, i'i izupe.

³² — Tatainy ài wiko putar nehe.

A'e rupi umume'u putar nekatu haw Zutew 'ym wanupe nehe, i'i izupe.

— Teko uze'egatu putar Izaew izuapyapyr wanehe a'e wà nehe, neremiruze'eg wanehe a'e wà nehe,

ta'e Zezuz Izaew izuapyr romo hekon a'e no xe, i'i Tupàn pe.

³³ Na'e tu a'e, ihy a'e no, ipytuhegatu Ximeàw ze'eg henu mehe a'e wà. ³⁴ Ximeàw umume'u Tupàn hemiapo rà m ikatuahy ma'e ihy pe kury, tu pe no. Uze'eg Mari pe kury.

Tupàn wexak nememyr kwez a'e, amo Izaew izuapyapyr wapyro har romo imuigo kar pà a'e, amo ae Izaew izuapyapyr wanehe uzepyk ma'e

romo imuigo kar pà a'e, i'i wanupe. — Tupàn wexak kar putar ukatu haw nehe, Zezuz hexak kar mehe teko wanupe nehe. Teko tetea'u uze'eg zemueteahy putar hehe a'e wà nehe. ³⁵ Nezewe mehe amogwer ukwaw putar wama'enukwaw paw ikwaw pyr 'ym a'e wà nehe, i'i ihy pe. Ereze-mumikahy putar waze'eg henu mehe nehe. Neze-mumikahy haw nuzawy kwaw takihe haime katu ma'e nepy'a pe nehe, i'i Mari pe.

³⁶ Amo kuzà Àn her ma'e a'e pe hekon a'e. Tupàn ze'eg imume'u har romo hekon a'e. Panuew tazyr a'e, Azer zuapyr romo hekon a'e. Ihya'ute a'e. Kuzàwaza romo wiko mehe imen a'e. Umumaw 7 kwarahy umen hereko pà a'e. Na'e imen umàno izuwi kury. ³⁷ Umumaw 84 kwarahy umen 'ym pà. Nuhem kwaw Tupàn hàpuzuhu wi a'e. Tuwe-harupi umuwete katu Tupàn iko a'e pe, pyhaw, 'aromo no. Uze'eg iko a'e pe izupe, uzekwaku pà 'ar tetea'u imumaw pà umai'u 'ym pà a'e pe no. ³⁸ Zuze a'e, Mari a'e no, a'e pe waneko mehe, uhem a'e kuzà a'e no. Uze'eg Tupàn pe, ikatu haw rehe. Uze'eg a'e pe teko wanupe, Tupàn Zeruzarez tawhu pe har wapyro àwàm hàro har wanupe. Uze'egatu a'e kwarera'i rehe.

Uzewyr oho Nazare tawhu pe weko haw pe wà

³⁹ Na'e Mari a'e, Zuze a'e no, a'e Tupàn ze'eg kwehe arer heruzar paw ire uzewyr oho weko haw pe wà, Nazare taw Karirez ywy rehe har pe wà. ⁴⁰ Kwarer tua'ua'i a'e kury, ikàg a'e kury. Ukwaw katu ma'e a'e. Ikatu Tupàn pe a'e, a'e rupi Tupàn omono ukàgaw ukatu haw izupe a'e.

Zezuz wiko Tupàn hàpuzuhu pupe a'e

⁴¹ Kwarahy nànnà tu a'e, ihy a'e no, oho Zeruzarez tawhu pe a'e wà, mai'u haw pe zemono'ogaw pe a'e wà. Zanera'yr wazuka 'ym awer a'e mai'u haw her romo a'e. ⁴² Zezuz 12 kwarahy hereko mehe, oho wi a'e pe Zeruzarez pe a'e wà kury. ⁴³ Mai'u haw ipawire uzewyr wi oho weko haw pe wà. Zezuz upyta Zeruzarez pe a'e. Tu Zuze a'e, ihy Mari a'e no, nukwaw kwaw a'e pe ipyta awer a'e wà. ⁴⁴ Wata waiko wànnàm tetea'u wanupi wà. Uze'eg Zuze wemireko Mari pe a'e kury. — Zezuz oho aipo wànnàm wanupi a'e, i'i zepe izupe. Umumaw pitài 'ar wata pà wà, hexak 'ym mà wà. Karumehe uzypyrog hekar pà wà, iànnàm wanehe wà, imyrypar wanehe wà no. ⁴⁵ Nuexak kwaw wà. Na'e uzewyr wi oho Zeruzarez pe hekar pà wà no. ⁴⁶ Na'iruz 'ar pawire wexak Zezuz a'e wà kury, Tupàn hàpuzuhu pe hin mehe a'e wà kury, Zutew wamu'e har wapyr hin mehe wà. Wenu waze'eg hin a'e. Uzapo puranu haw wanehe a'e no. ⁴⁷ Ipytuhegatu henu har paw rupi wà, ize'eg henu mehe wà, puranu haw iwazar mehe wà no. Ta'e uze'eg ma'e kwaw katu har ài a'e xe. ⁴⁸ Tu a'e, ihy a'e no, ipytuhegatu hexak mehe a'e wà no. — Màràzàwe tuwe ereiko nezewe urewe 'y, i'i ihy izupe. — Neru a'e, nerekar iko a'e, ta'e nanerexak kwaw a'e 'y. Azemumikahy nezewegatete ihe no 'y, i'i ihy izupe.

⁴⁹ — Màràzàwe tuwe herekar pe, i'i uhy pe. — Napekwaw kwaw tuwe heru hàpuz me hereko àwàm pe, i'i wanupe, wanehe upuranu pà.

⁵⁰ Nuenu katu kwaw ize'eg wà.

⁵¹ A'e rupi Zezuz uzewyr oho wanupi kury,

Nazare taw pe a'e. A'e pe weruzar waze'eg tuweharupi. Ihy ìma'enukwaw katu a'e ma'e rehe pawrupi a'e, imonokatu pà upy'a pe a'e.

⁵² Umumaw kwarahy tetea'u a'e pe wà. Zezuz itua'u kury. Hetekwer itua'u a'e. Ukwaw katu ma'e a'e no, ikatuahy Tupàn pe nezewe mehe a'e, ikatuahy wapi har wanupe a'e no.

3

Zuàw purumuzahazahak ma'e umume'u Zezuz tur àwàm purupe a'e kury

¹ Tuwihaw Xiwer a'e, umumaw 15 kwarahy Hom pe har wanuwihaw romo wiko pà a'e. Pon Pirat a'e, Zutez ywy rehe har wanuwihaw romo hekon a'e 'ar mehe a'e. Ero Karirez ywy rehe har wanuwihaw romo hekon a'e. Tywyr Piripi a'e, Iturez ywy rehe har wanuwihaw romo hekon a'e, Tarakoni ywy rehe har wanuwihaw romo hekon a'e no. Irixàn a'e, Awiren ywy rehe har wanuwihaw romo hekon a'e. ² Ana a'e, Kaipa a'e no, xaxeto wanuwihaw romo wanekon Zeruzarez tawhu pe a'e wà, a'e 'ar mehe a'e wà. A'e 'ar rehe Tupàn uze'eg Zuàw Zakari ta'yr pe a'e, tàpuz heta 'ymaw pe heko mehe a'e. ³ A'e re wata Zuàw oho iko yrykaw Zotàw her ma'e waz rehe a'e kury. — Pepytu'u ikatu 'ym ma'e penemiapo kwer iapo re nehe ty wà, i'i oho iko a'e pe teko wanupe. — Pezemuzahazahak kar nehe, a'e mehe Tupàn umunàn putar ikatu 'ym ma'e pewi a'e nehe, heharaz putar izuwi a'e nehe, i'i oho iko wanupe. ⁴ Kwehe mehe Tupàn ze'eg imume'u har Izai her ma'e a'e,

umume'u Zuàw tur àwàm a'e, uze'eg imuapyk pà pape rehe a'e.

Nezewe i'i a'e ze'eg kwehe arer a'e.

Amo awa uhapukaz putar oho iko tàpuz heta 'ymaw pe ywyxig heta haw pe a'e nehe.

— Pemukatu Zanezar rape rà m izupe nehe, i'i putar oho iko purupe nehe.

— Aze iapar hape rà m nehe, pemu'àgatu nehe.

⁵ — Pemynehem ywykwar ywy pupe hape rupi nehe.

Pemumew ywytyr izupe nehe, pemumew ywytyruhu izupe nehe no.

Hape iapar ma'e
pemuàgatete nehe no.

Hape ikatu 'ym ma'e,
pemukatu nehe.

⁶ A'e mehe teko paw rupi a'e wà nehe, ukwaw putar Tupàn ikatu haw a'e wà nehe, ta'e Tupàn upyro putar teko tatahu wi a'e wà nehe xe, i'i oho iko purupe.

⁷ Na'e teko tetea'u oho Zuàw hexak pà wà, uze-muzahazahak kar pà izupe wà. Uze'eg ahyahy wamu'e har wanupe. — Mozaiw ài peiko. Mozaiw uxi'u teko a'e wà, wazuka pà a'e wà. Nezewegatete pemu'e teko wanemu'emaw rehe pe wà, tatahu pe wamono kar pà pe wà. Aipo pepuner pehemaw rehe Tupàn wi nehe, aipo nuzepyk kwaw penehe a'e nehe. Mo pemuhem kar putar izepykaw wi a'e nehe. ⁸ Aze pepytu'u ikatu 'ym ma'e iapo re nehe, a'e mehe pezapo ikatuahy ma'e peho nehe, pezemumikahy haw hexak kar pà Tupàn pe

nehe. — Àmàrààw ureipy romo hekon a'e, peze zo nehe. Ta'e Tupàn upuner mo 'àg ita iapo haw rehe Àmàrààw izuapyapyr romo a'e wà xe, aze mo ipurapo wer wanehe a'e xe. Aze awa Àmàrààw zuapyr romo hekon a'e nehe, aze noho kwaw Tupàn rape rupi a'e nehe, Tupàn uze'eg putar nezewe izupe nehe. — Nereiko kwaw Àmàrààw izuapyr romo heruwa rupi ne kury, i'i putar izupe nehe. Uzepyk putar hehe azeharomoete a'e nehe. ⁹ Itazy ma'ywa 'yw hapo huwake tuz a'e kury. Izar uhaw putar ma'ywa 'yw heityk pà a'e nehe. Aze ma'ywa 'yw na'i'a kwaw nehe, aze i'a kwer na'ikatu kwaw nehe, uhaw putar tata pupe heityk pà nehe, i'i Zuàw teko wanupe. (Ikatu 'ym ma'e iapo har wanehe uzeruzar 'ym ma'e wanehe uze'eg a'e.) Nezewegatete Tupàn uzepyk putar uze'eg heruzar 'ymar wanehe a'e wà nehe. ¹⁰ Upuranu teko hehe wà kury. — Ma'e uruzapo putar nehe, Tupàn imupytu'u kar pà urerehe uzepyk ire nehe, i'i izupe wà.

¹¹ — Aze amo wereko mokoz ukamir nehe, tuwe omono pitài ukamir amo hereko 'ymar pe nehe. Temi'u hereko tetea'u har nehe no, tuwe omono ikurer temi'u hereko 'ymar pe nehe no, i'i wanupe.

¹² Na'e ur amo awa a'e pe a'e wà kury, uzemuza-hazahak kar pà Zuàw pe a'e wà kury. Tuwihaw hemetarer mono'ogar romo wanekon a'e wà. — Purumu'e ma'e, i'i izupe wà. — Ma'e uruzapo putar nehe kury, i'i izupe wà, hehe upuranu pà wà.

¹³ — Aze tuwihaw pemono kar purupyr a'e nehe, amo temetarer imono'og kar pà peme nehe,

xo a'e temetarer zo pemono'og nehe. Pepyhyk zo amo ae temetarer pezeupe nehe, i'i wanupe.

¹⁴ Amo zauxiapekwer a'e pe wiko ma'e a'e wà no. Upuranu hehe wà. — Ure ure kury, ma'e uruzapo putar ure nehe no, i'i izupe wà. — Pepyhyk zo temetarer amogwer wanuwi pekàgaw rupi hehe. Penemu'em zo tuwihaw huwa rupi nehe, temetarer imur kar pà pezeupe nehe. Aze umur temetarer peme nehe, pema'ereko haw rehe nehe, ikatu peme nezewe mehe. Pepurupyhyk tetea'u wer zo amo ae hemetarer rehe izuwi nehe, i'i wanupe. ¹⁵ Na'e teko a'e pe oho ma'e kwer a'e wà, Zuàw hexakar a'e wà, hurywete a'e wà. — Aikwez Tuwihawete uhem wà azeharomoete a'e kury, i'i uzeupeupe wà. — Ko awa a'e, Zuàw a'e, aipo tuwihawete Tupàn hemimur kar romo hekon a'e, i'i uzeupeupe wà, uzehezehe upuranu pà wà. ¹⁶ A'e rupi uze'eg Zuàw teko wanupe. — Apumuzahazahak 'y pupe ihe, Tupàn pe pezewyr haw hexak kar pà purupe ihe. Awa heraikweromo ur ma'e ràm a'e, ikatuahy wera'u ihewi a'e. Pemuzahazahak putar a'e nehe. Napemuzahazahak kwaw 'y pupe a'e nehe. Wekwe Puràg pupe tata pupe pemuzahazahak putar a'e nehe. Aze tuwihaw ikàg tuwe a'e, hemiruze'eg ukwaraw ixapat ihàm izupe a'e wà. Tuwihaw heraikweromo ur ma'e ràm a'e, ikàg wera'u ihewi a'e. Aze mo akwaraw ixapat ihàm izupe ihe, hemaranugar mo izuwi ihe, i'i izupe.

¹⁷ Yrypemutu opo pe hereko har umuwewe aroz iapirer heityk pà izuwi a'e kury. Omono'og aroz hyru pupe. Wapy iapirer tata pupe. Heraikweromo ur ma'e ràm nuzawy kwaw yrypemutu

hereko har a'e. Uzeruzar ma'e a'e wà, aroz ài wanekon a'e wà. Omono kar putar Tupàn pyr a'e wà nehe. Uzeruzar 'ym ma'e a'e wà, iapirer ài wanekon a'e wà. Heraikweromo ur ma'e rà m weityk putar tatahu uwew 'ym ma'e pe a'e wà nehe.

¹⁸ Amo 'ar mehe Zuàw umume'u amo ma'e teko wanupe a'e, wamuzeruzar kar pà ze'eg puràg rehe a'e. Amo ae 'ar mehe umume'u amo ae ma'e wanupe, wamuzeruzar kar pà. Tuweharupi umume'u amo ae ma'e wanupe wamuzeruzar kar pà. ¹⁹ Amo 'ar mehe uze'eg tuwihaw rehe a'e, Ero rehe a'e. Ta'e Ero wereko wywyraty Eroxi uzeupe a'e xe. Piri tywyr her romo a'e. Amo ae ikatu 'ym ma'e tetea'u uzapo iko a'e no. A'e rupi Zuàw uze'eg ahyahy hemiapo kwer rehe a'e. ²⁰ Ero a'e, wenu uzehe ize'egaw imume'u awer a'e. Na'e uzapo ikatu 'ym wera'u ma'e a'e mehe kury. Umunehew kar Zuàw heruwà zemunehew paw pe a'e kury.

Zezuz uzemuzahazahak kar Zuàw pe a'e kury

²¹ A'e 'ym mehe we teko paw wamuzahazahak kar ire Zezuz ur Zuàw pyr a'e no, uzemuzahazahak kar pà izupe a'e no. Tupàn pe ize'eg mehe we ywak nuzawy kwaw uzewàpytymawok ma'e kury, i'aromo kury. ²² Tekwe Puràg wezyw wà Zezuz rehe pykahu ài hehe a'e. Na'e Tupàn uze'eg ywate a'e kury. — Ne hera'yr heremiamutar hemury-wete kar har romo ereiko ne, i'i izupe.

Zezuz izypy waner wà

²³⁻³⁸ Na'e Zezuz uzypyrog uma'ereko haw rehe a'e kury. Wereko 30 kwarahy a'e 'ar mehe. — Zuze ta'yr a'e, i'i teko izupe. Zuze a'e, Eri ta'yr

romo hekon a'e. Eri Mataz ta'yr romo hekon a'e. Mataz Erewi ta'yr romo hekon a'e. Erewi Mawki ta'yr romo hekon a'e. Mawki Zanzaz ta'yr romo hekon a'e. Zanzaz Zuze ta'yr romo hekon a'e. (Amo ae Zuze a'e.) Zuze Mataxi ta'yr romo hekon a'e. Mataxi Amoz ta'yr romo hekon a'e. Amoz Nàu ta'yr romo hekon a'e. Nàu Ezeri ta'yr romo hekon a'e. Ezeri Na ta'yr romo hekon a'e. Na Ma'a ta'yr romo hekon a'e. Ma'a Mataxi ta'yr romo hekon a'e. Mataxi Xemez ta'yr romo hekon a'e. Xemez Zuze ta'yr romo hekon a'e. Zuze Zor ta'yr romo hekon a'e. Zor Zuànà ta'yr romo hekon a'e. Zuànà Hez ta'yr romo hekon a'e. Hez Zurupapew ta'yr romo hekon a'e. Zurupapew Xaraxiew ta'yr romo hekon a'e. Xaraxiew Neri ta'yr romo hekon a'e. Neri Mewki ta'yr romo hekon a'e. Mewki Azi ta'yr romo hekon a'e. Azi Kuxà ta'yr romo hekon a'e. Kuxà Emànàw ta'yr romo hekon a'e. Emànàw Er ta'yr romo hekon a'e. Er Zuzue ta'yr romo hekon a'e. Zuzue Eriez ta'yr romo hekon a'e. Eriez Zuri ta'yr romo hekon a'e. Zuri Mataz ta'yr romo hekon a'e. Mataz Erewi ta'yr romo hekon a'e. Erewi Ximeàw ta'yr romo hekon a'e. Ximeàw Zuta ta'yr romo hekon a'e. Zuta Zuze ta'yr romo hekon a'e. Zuze Zunà ta'yr romo hekon a'e. Zunà Eriaki ta'yr romo hekon a'e. Eriaki Merea ta'yr a'e. Merea Men ta'yr romo hekon a'e. Men Mata ta'yr romo hekon a'e. Mata Nàtà ta'yr romo hekon a'e. Nàtà Tawi ta'yr romo hekon a'e. Tawi Zexe ta'yr romo hekon a'e. Zexe Ope ta'yr romo hekon a'e. Ope Moaz ta'yr romo hekon a'e. Moaz Xar ta'yr romo hekon a'e. Xar Naz ta'yr romo hekon a'e. Naz Aminanaw ta'yr romo hekon a'e. Aminanaw Az-

imi ta'yr romo hekon a'e. Azimi Aruni ta'yr romo hekon a'e. Aruni Ez ta'yr romo hekon a'e. Ez Pet ta'yr romo hekon a'e. Pet Zuta ta'yr romo hekon a'e. Zuta Zako ta'yr romo hekon a'e. Zako Izak ta'yr romo hekon a'e. Izak Àmàrààw ta'yr romo hekon a'e. Àmàrààw Ter ta'yr romo hekon a'e. Ter Nakor ta'yr romo hekon a'e. Nakor Xeruk ta'yr romo hekon a'e. Xeruk Hàgàu ta'yr romo hekon a'e. Hàgàu Parek ta'yr romo hekon a'e. Parek Ew ta'yr romo hekon a'e. Ew Xar ta'yr romo hekon a'e. Xar Kàinà ta'yr romo hekon a'e. Kàinà Apaxar ta'yr romo hekon a'e. Apaxar Xez ta'yr romo hekon a'e. Xez Noe ta'yr romo hekon a'e. Noe Aramek ta'yr romo hekon a'e. Aramek Metuzarez ta'yr romo hekon a'e. Metuzarez Enok ta'yr romo hekon a'e. Enok Zare ta'yr romo hekon a'e. Zare Marerew ta'yr romo hekon a'e. Marerew Kàinà ta'yr romo hekon a'e. Kàinà En ta'yr romo hekon a'e. En Xe ta'yr romo hekon a'e. Xe Ànàw ta'yr romo hekon a'e. Ànàw Tupàn ta'yr romo hekon a'e.

4

Zurupari wagaw Zezuz a'e kury

¹ Na'e Zezuz uzewyr Zotàw waz wi a'e. Tynehem Tekwe Puràg pupe a'e. Na'e Tekwe Puràg omono kar Zezuz tàpuz heta 'ymaw pe a'e kury. ² A'e pe ur Zurupari Zezuz pyr a'e, hagaw pà a'e. Ipurapo kar wer zepe ikatu 'ym ma'e rehe izupe. Umumaw 40 'ar hagaw pà. Umumaw Zezuz a'e 40 'ar paw rupi a'e, umai'u 'ym pà a'e. A'e 'ar ipawire ima'uhez tuwe kury. ³ Zurupari uze'eg nezewe izupe a'e, teko heta 'ymaw pe Zezuz pyr wiko mehe a'e. —

Tupàn ta'yr romo ereiko ne. A'e rupi nekàg tuwe ne. Eze'eg 'àg ita pe nehe, typy'ak romo iapo pà nehe, i'i izupe.

⁴ Zezuz uwazar ize'eg izupe. — Nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer a'e. Aze teko u'u typy'ak a'e wà nehe, ikàg putar a'e wà nehe. Typy'ak i'u haw numuigo kar kwaw teko Tupàn pyr tuweharupi a'e wà nehe. Aze uzeruzar ize'eg rehe wà nehe, aze weruzar ize'eg wà nehe, xo a'e mehe zo wiko putar tuweharupi Tupàn pyr wà nehe, i'i ze'eg kwehe arer a'e, i'i Zezuz Zurupari pe. ⁵ Na'e Zurupari weraha Zezuz ywytyr iaiha ma'e iapyr kury, ywy paw hexak kar pà izupe kury, teko paw wanexak kar pà izupe no.

⁶ — Amono putar ko ma'e ko ywy newe paw rupi nehe, amono putar hekàgaw newe paw rupi nehe no, amono putar heremetarer newe paw rupi nehe no, i'i izupe. — Ta'e Tupàn umur ihewe a'e wà xe. A'e rupi apuner wyzài teko wanupe imono haw rehe ihe nehe, i'i izupe. ⁷ — A'e rupi amono putar newe paw rupi nehe, aze erezeamumew heruwa rupi nehe kury, hemuwete katu pà nehe kury, nezar romo hemuigo kar pà nehe, i'i izupe, Zezuz pe.

⁸ — Tupàn pezar a'e, a'e zutyka'i pemuwete katu pe nehe, ize'eg zutyka'i peruzar nehe, i'i ze'eg kwehe arer, i'i Zezuz izupe.

⁹ Na'e Zurupari weraha Zezuz Tupàn hàpuzuhu iaiha wera'u ma'e pe kury.

— Tupàn ta'yr romo ereiko ne. Ezemomor ne'ar pà xe wi ywy rehe nehe, i'i izupe. ¹⁰ — Ta'e nezewe

i'i Tupàn ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer a'e xe.

— Tupàn uze'eg putar weko haw pe har wanupe a'e nehe, neruwake har wanupe a'e nehe.

A'e mehe nepyhyk putar wà opo pupe a'e wà nehe.

Nahahy kwaw ni nepy newe nehe,

¹¹— Nerupir putar nepyhyk pà opo pe a'e wà nehe.

Ni nepy numuahy kar kwaw wà nehe, i'i ze'eg kwehe arer,

i'i Zurupari Zezuz pe.

¹² Na'e uze'eg Zezuz izupe kury. — Ezeagaw zo ma'e iapo kar pà Tupàn nezar pe nehe, i'i ze'eg kwehe arer a'e, i'i izupe. ¹³ Zezuz hagaw pawire Zurupari oho a'e wi izuwi kury. — Amo 'ar mehe agaw wi putar ihe nehe, i'i uzeupe.

Uzypyrog Zezuz Tupàn ze'eg imume'u pà kury

¹⁴ Uzewyr Zezuz oho Karirez ywy rehe kury, Tekwe Puràg ikàgaw hereko pà uzehe kury. Teko umume'u Zezuz hemiapo kwer oho a'e ywy rehe taw nànnàn a'e wà kury. ¹⁵ Zezuz upurumu'e oho iko wazemono'ogaw nànnàn a'e no. Teko paw uze'egatu hehe a'e 'ar mehe wà.

Zezuz Nazare tawhu pe hekon

¹⁶ Na'e oho Zezuz Nazare taw pe kury, weko awer ukwarer mehe arer pe kury. Mytu'u haw 'ar mehe oho zemono'ogaw pe kury. (Ta'e mytu'u haw 'ar nànnàn uzapo nezewe a'e xe). Upu'àm a'e pe kury, ze'eg kwehe arer imugeta pà kury. ¹⁷ A'e pe har omono Izai pape izupe wà. Upiawok a'e pape, ze'eg hexak pà. Umugeta 'àm teko wanuwa rupi.

¹⁸ Zanezar Hekwe wiko herehe a'e.

Ta'e herexak a'e xe, uze'eg puràg imume'u kar pà ihewe a'e xe.

— Emume'u heze'eg puràg ma'e hereko 'ymar wanupe nehe, i'i ihewe.

— Ikatu 'ym ma'e iapo har a'e wà, zemunehew paw pe wiko ma'e ài wanekon a'e wà. Emume'u heze'eg puràg wanupe nehe no, a'e mehe zemunehew paw wi uhem ma'e kwer ài wanekon putar wà nehe, aze uzeruzar hehe wà nehe, i'i ihewe. — Ikatu 'ym ma'e iapo har a'e wà,

hehàpyhà 'ym ma'e ài wanekon a'e wà.

Emume'u heze'eg puràg wanupe nehe, a'e mehe wiko putar hehàpyhàgatu ma'e romo a'e wà nehe, i'i ihewe. — Ikatu 'ym ma'e iapo har a'e wà, uzeumikahy a'e wà.

Emume'u heze'eg puràg wanupe nehe. A'e mehe hurrywete putar wà nehe, i'i ihewe. ¹⁹ — Amo 'ar mehe apyro putar teko ihe wà nehe. Emume'u wapyro haw eho nehe, i'i ihewe, i'i Zezuz a'e pape imugeta pà a'e.

²⁰ Na'e uwàuwàn a'e pape kury, imuzewyr pà hehe uzekaiw ma'e pe kury. Wapyk oho a'e pe har wanuwake kury. Ume'egatu hehe wà. ²¹ Uze'eg wanupe. — Peinu a'e ze'eg imugeta mehe. — Azeharomoete a'e ma'e uzeapo kwez kutàri kury, i'i wanupe kury. ²² Ikatuahy ize'eg a'e pe har wanupe. Ipytuhegatu henu mehe wà. Ipuràg eteahy ize'eg wanupe. — Aipo Zuze ta'yr romo hekon a'e, i'i uzeupeupe wà.

²³ Uze'eg Zezuz wanupe. — Azeharomoete pe-mume'u putar ko ze'eg ihewe nehe. — Ne muhàg

kwaw par ne, ezemukatu nehe, peze putar ihewe nehe. — Ezapo ma'e hexak pyr 'ym xe nehe ty, neremiapo kwer Kapanau pe har zàwenugar nehe ty, ta'e a'e pe har umume'u neremiapo kwer urewe a'e wà xe, umume'u nekàgaw urewe a'e wà xe. ²⁴ Ko ze'eg amume'u putar peme ihe kury. Tupàn ze'eg imume'u har a'e, aze umume'u ize'eg oho weko haw pe har wanupe nehe, ize'eg na'ikatu kwaw wanupe nehe. ²⁵ Peinu katu heze'eg nehe ty wà. Kwehe mehe, Eri ywy rehe heko mehe heta tetea'u kuzà imen umàno ma'e kwer a'e wà. Umumaw na'iruz kwarahy àmàn ukыр 'ym mà uma'uhez pà wà. ²⁶ Tupàn nomono kar kwaw Eri a'e pe a'e kuzà wanupe a'e. Xo pitài kuzà pyr zo omono kar a'e. Xarew pe har a'e kuzà a'e. Ywy Xitom taw huwake har rehe heko haw a'e. ²⁷ Erizew a'e, ywy rehe heko mehe heta tetea'u iperewàtà ma'e Izaew ywy rehe a'e wà no. Pitài zo umukatu. Nàmà imukatu pyrer her romo a'e. Xiro ywy rehe har romo hekon a'e. Tupàn nupyro kwaw teko paw rupi a'e wà nehe. Aze teko wekar tuwe Tupàn wà nehe, upyro putar wà nehe.

²⁸ Na'e uzemono'og ma'e a'e wà kury, wikwahy ize'eg henu mehe a'e wà kury. ²⁹ Upu'àm wà, upyhyk Zezuz heraha taw wi wà, ywytyr apyr wà. (Taw a'e ywytyr rehe tuz.) Ipureityk wer zepe hehe ywytyr wi wà. Iàpy'àmahy ywytyr a'e pe. ³⁰ Nupuner kwaw heitykaw rehe wà. Zezuz uhem oho wamyter wi a'e. Wata oho a'e wi wanuwi kury.

Zezuz umuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e amo awa wi a'e kury

³¹ Uhem Zezuz Kapanau taw Karirez ywy rehe har pe a'e. Upurumu'e mytu'u haw 'ar mehe.

³² Ipytuhegatu henu har wà, ta'e uze'eg ma'e kwaw par ài a'e xe. ³³ Amo awa zemono'ogaw pe hin a'e. Tekwe ikatu 'ym ma'e wanereko har romo hekon a'e. Uhapukazahy wahyhaw rupi, ta'e tekwe ikatu 'ym ma'e umuhapukaz kar a'e wà xe.

³⁴ A, ma'e erezapo putar urewe nehe, Zezuz Nazare pe har, i'i tekwe ikatu 'ym ma'e izupe wà. — Aipo erezur xe uremumaw pà ne, i'i izupe wà. Urukwaw ure, ne Tupàn hemimur karer romo ereiko ne, ikatu 'ym ma'e iapo pixik 'ymar romo ereiko ne, i'i izupe.

³⁵ Na'e uze'eg Zezuz hekwe ikatu 'ym ma'e wanupe kury. — Epytu'u neze'eg ire nehe, ehem eho kwez awa wi nehe, i'i wanupe. Tekwe ikatu 'ym ma'e weityk awa ywy rehe wà kury, teko wanuwa rupi wà kury, uhem oho izuwi wà, imuahy kar 'ym mà wà. ³⁶ Ipytuhegatu teko paw rupi wà. Màràzàwe tuwe uze'eg nezewe a'e, i'i uzeupeupe wà. — Uze'eg tuwihaw ikàg ma'e ài tekwe ikatu 'ym ma'e wanupe a'e, i'i uzeupeupe wà. — Tekwe ikatu 'ym ma'e weruzar ize'eg wà, uhem puruwi wà, i'i uzeupeupe wà.

³⁷ A'e rupi teko umume'u hemiapo kwer oho a'e ywy rehe har wanupe a'e wà, taw nànnàn a'e wà.

Zezuz umukatu teko tetea'u a'e wà kury

³⁸ Uhem Zezuz oho zemono'ogaw wi a'e kury, Ximàw hàpuz me wixe pà a'e kury. Ximàw taiho ima'eahy a'e, haku a'e. Teko umume'u haku haw Zezuz pe wà. ³⁹ Upu'àm Zezuz oho iker haw pe

tupaw huwake. Uze'eg ahyahy haku haw pe. A'e 'ar mehe we hakuir kury. Upu'àm wi kuzà oho temi'u iapo pà. Uzekaiw Zezuz wanehe kury, temi'u imono pà wanupe kury.

⁴⁰ Pyhaw kury, kwarahy heixe re kury. Teko a'e pe har a'e wà, werur umyrypar ima'eahy ma'e a'e pe Zezuz pe wà. Opokok 'àm wanehe, wamukatu pà. ⁴¹ Umuhemuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e wamono wanereko har wanuwi wà no. Tekwe ikatu 'ym ma'e uhapukaz puruwi uhem mehe wà. — Ne Tupàn ta'yr romo ereiko ne ty, i'i ahyahy izupe wà. Ta'e ukwaw Tupàn hemimur karer romo heko haw a'e wà xe. A'e rupi Zezuz umupytu'u kar waze'eg ire wà. — Peze'eg zo, i'i wanupe.

Zezuz umume'u Tupàn ze'eg purupe a'e kury

⁴² Ku'em mehe Zezuz oho taw wi a'e kury. Teko heta 'ymaw pe ihon. Teko uzypyrog hekar pà wà. Hexak mehe teko numuhem kar kwaw uzewi a'e wà. Epyta xe urepyr nehe, i'i izupe wà. Na'iporomono kar wer kwaw hehe uzewi wà.

⁴³ Uze'eg Zezuz a'e pe har wanupe. Amume'u putar Tupàn pureruze'egaw rehe ze'eg puràg aha purupe ihe nehe kury. Ta'e Tupàn nezewe iapo har romo hemur kar xe a'e xe.

⁴⁴ A'e rupi umume'u Tupàn ze'eg puràg oho iko zemono'ogaw a'e ywy rehe har nànnà a'e.

5

Zezuz wexaexak wemimu'e rà m a'e wà kury

¹ Amo 'ar mehe Zezuz u'àm Zenezare 'yryhu waz a'e. Teko tetea'u uheuhem huwake wà. Uzepupy-pupykahy hehe wà. Ipurenu wer Tupàn ze'eg rehe wà. ² Wexak Zezuz mokoz kanu a'e pe ywyxig huwake. Wazar wà, ipira pyhykar wà, nuiko kwaw kanu pupe wà, ta'e uhez ukyhapari hereko a'e pe wà xe. ³ Wixe Zezuz oho kanu pupe. Ximàw kanu izar her romo a'e. Na'e izar umunyryk kar ukanu imono 'y pe a'e kury, xe ràn a'e kury. Wapyk Zezuz in kanu pupe, upurumu'e pà.

⁴ Uze'eg pawire uze'eg Ximàw pe kury. — Eraha kanu pe pe kury, 'y mytepe typy haw pe kury, i'i izupe. — Ne no ty, nerehe we har wà no, pemomor kyhapari 'y pe kury, ipira ipyhyk pà kury, i'i izupe.

⁵ — Purumu'e ma'e, i'i Ximàw izupe. — Urumumaw 'ar tetea'u urema'ereko katu pà pyhaw ure, nurupyhyk kwaw ipira ure. Eremomor kar kyhapari urewe, a'e rupi oromomor wi putar ure kury, ta'e neze'eg ureruzar putar ure kury xe, i'i izupe.

⁶ Weruzar ize'eg wà. Ipira tetea'u upyhyk wà. Owok tària'i kyhapari a'e pe wanupe.

⁷ Opoe'eg amo ae wapi har wanupe wà. — Urepytywà pe ty wà, i'i wanupe wà. Umynehem mokoz kanu ipira pupe wà. Tynehem azeharomoete. Uzeapypyk tàri kanu oho wanuwì. ⁸ Ximàw Pet a'e, a'e ma'e hexak mehe a'e, uzeamumew upenàràg rehe Zezuz huwa rupi a'e. — Ehem eho hewi, hezar, i'i izupe. — Ta'e ikatu 'ym ma'e iapo har romo aiko ihe xe, i'i izupe.

⁹ Ximàw a'e, hehe we har a'e wà no, ipytuhegatu ipira tetea'u ipyhyk pyrer hexak mehe a'e

wà. ¹⁰ Xiak a'e, Zuàw a'e no, Zepetew ta'yr romo wanekon a'e wà, Ximàw rehe we har romo wanekon a'e wà. Ipytuhegatu hexak mehe a'e wà no. — Ekyze zo ty, i'i Zezuz Ximàw pe. — Ipira pyhykar romo peiko ko 'ar rehe. Peiko putar teko wamuzeruzar kar har romo pe wà nehe kury, i'i wanupe. ¹¹ Werur ukanu ywyxig rehe hezar pà wà. Wezar uma'e paw rupi a'e pe wà. Oho Zezuz hupi wà.

Umukatu Zezuz iperewàtà ma'e a'e kury

¹² Amo 'ar mehe Zezuz uhem oho amo taw pe a'e kury. Amo iperewàtà ma'e a'e pe hin a'e. Zezuz hexak mehe uzeamumew huwa rupi a'e, ma'e renoz pà izupe a'e. — Aze nepurumukatu wer herehe nehe, erepuner hemukatu haw rehe nehe, i'i izupe.

¹³ Opokok Zezuz hehe kury. Uze'eg izupe. — Hepurumukatu wer tuwe nerehe ty, i'i izupe. Na'arewahy ikatu kury. Uhem iperewàtà haw izuwi kury.

¹⁴ Na'e uze'eg Zezuz izupe. — Emume'u zo nemukatu awer teko wanupe nehe, i'i izupe. — Eho Tupàn hàpuzuhu pe nehe, eze'eg hehe uzekaiw ma'e pe nehe, nezexak kar pà izupe nehe. — Nekatu kury, i'i putar newe nehe. A'e re emono e ma'e Tupàn pe nehe, nemukatu awer hekuzaromo nehe, ze'eg kwehe arer heruzar pà nehe. Nezewe mehe erepuner nemukatu awer ikwaw kar haw rehe purupe nehe, i'i izupe, iperewàtà ma'e kwer pe.

¹⁵ Tàrityka'i teko umume'u Zezuz rehe ze'egaw oho a'e wà, taw nànnàn a'e wà, amo ae ywy rehe a'e

wà. Teko tetea'u wenu wà wà. — Uremukatu pe urema'eahy haw wi nehe, i'i izupe wà. ¹⁶ Zezuz oho wanuwi teko heta 'ymaw pe a'e, Tupàn pe uze'eg pà a'e.

Zezuz umukatu uzemumyz 'ym ma'e a'e kury

¹⁷ Amo 'ar mehe Zezuz upurumu'e 'àm a'e. Amo ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà, amo ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà no, wapyk in huwake a'e wà no. Karirez ywy rehe har taw nànnànar wiko a'e pe a'e wà. Zutez ywy rehe har taw nànnànar a'e wà no, Zeruzarez tawhu pe har a'e wà no, a'e pe huwake wanekon a'e wà no. Zezuz wereko Zanezar Tupàn ikàgaw uzehe a'e, a'e rupi umukatu ima'eahy ma'e tetea'u a'e pe a'e wà. ¹⁸ Teko werur awa uze-mumyz 'ym ma'e a'e pe wà. Upir tupaw herur pà wà. Wagaw zepe tàpuz me heruixe pà wà. Wagaw zepe Zezuz huwake heraha pà wà. ¹⁹ Teko tetea'u a'e pe wanekon wà. Nupuner kwaw heruixe haw rehe wà, a'e rupi weruzeupir heraha tàpuz 'aromo wà. Upiawok tàpuz wà, heixe àwàm iapo pà wà. Umuezyw kar uzemumyz 'ym ma'e imuwà teko wamytepe wà, Zezuz huwa rupi wà.

²⁰ — Azeharomoete uzeruzar katu herehe a'e wà, i'i Zezuz wanupe. A'e rupi uze'eg a'e uze-mumyz 'ym ma'e pe kury. — Hemyrypar, i'i izupe. — Amunàn neremiapo kwer ikatu 'ym ma'e kwez newi ihe kury, a'e rupi Tupàn nuzepyk kwaw nerehe nehe, i'i izupe.

²¹ Ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà, ze'eg kwehe arer kwaw par a'e wà no, uze'eg uzeupeupe a'e wà. — Teko nuze'eg kwaw nezewe

Tupàn rehe wà, i'i uzeupeupe wà. — Ta'e a'e zo umunàn ikatu 'ym ma'e puruwi a'e xe, ni amo teko nupuner kwaw imunànw rehe wà, i'i uzeupeupe wà. — Uze'eg zemueteahy iko Tupàn rehe a'e, i'i uzeupeupe wà.

²² Ukwaw Zezuz wama'enukwaw paw a'e. — Màràzàwe tuwe pema'enukwaw nezewe, i'i wanupe. ²³ — Ma'enugar heze'egaw nazawaiw katu wera'u kwaw ihewe. — Amunàn neremiapo kwer ikatu 'ym ma'e kwez newi, a'e kwez izupe. — Epu'àm nehe, epyhyk nerupaw nehe, eata eho nehe, a'e putar izupe nehe. Ma'enugar ze'eg nazawaiw katu wera'u kwaw ihewe, i'i wanupe, wanehe upuranu pà. ²⁴ — Aexak kar putar hekàgaw peme ihe kury. Aiko Awa ta'yr romo ihe. A'e rupi apuner ikatu 'ym ma'e imunànw rehe ihe, i'i wanupe. Na'e uze'eg uzemumyz 'ym ma'e pe kury. — Epu'àm nehe, epyhyk nerupaw nehe, eho nereko haw pe nehe, i'i izupe.

²⁵ Na'arewahy upu'àm wanuwa rupi. Upyhyk upaw oho a'e wi wanuwi weko haw pe kury. Uze'egatu Tupàn rehe oho iko kury. ²⁶ Ipytuhegatu a'e pe har paw hexak mehe wà. Ukyze wà. Uze'egatu Tupàn rehe wà. — Ma'e hexak pyr 'ym xixak kwez kutàri kury, i'i uzeupeupe wà.

Zezuz uze'eg Erewi pe a'e kury

²⁷ A'e re Zezuz uhem oho a'e wi a'e kury. Wexak tuwihaw hemetarer imono'ogar a'e. Erewi her romo a'e. Wapyk in uma'ereko haw pe a'e 'ar mehe. Uze'eg Zezuz izupe. — Ezur herupi nehe, i'i izupe. ²⁸ Upu'àm Erewi a'e. Wezar uma'e paw rupi. Oho hupi. ²⁹ Na'e uzapo mai'u

haw uhua'u ma'e wàpuz me kury, Zezuz pe kury. Teko tetea'u oho a'e pe umai'u pà wà. Tuwihaw hemetarer imono'ogar tetea'u a'e pe wanekon a'e wà no. ³⁰ Amo ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà, amo ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà no, wiko a'e pe a'e wà. Uze'eg Zezuz hemimu'e wanupe wà. Màràzàwe tuwe pema'u temetarer imono'ogar wapyr, ikatu 'ym ma'e iapo har wapyr no, i'i wanupe wà. (Hemimu'e umume'u waze'eg oho Zezuz pe wà.)

³¹ Uze'eg Zezuz wanupe. — Ima'eahy 'ym ma'e nuzexak kar kwaw muhàg kwaw par pe a'e wà. Xo ima'eahy ma'e zo oho muhàg kwaw par pe wà.

³² Nazur kwaw ikatuahy ma'e wamuzewyr kar pà Tupàn pe ihe. Azur ikatu 'ym ma'e iapo har wamuzewyr kar pà Tupàn pe ihe.

Zezuz uze'eg zekwaku haw rehe a'e kury

³³ Amo teko uze'eg oho Zezuz pe wà kury. Zuàw hemimu'e a'e wà, uze'eg tetea'u Tupàn pe a'e wà, uzekwaku pà umai'u 'ym pà a'e wà. Ze'eg kwehe arer heruzar har wanemimu'e a'e wà no, a'e rupi katete a'e wà no. Neremimu'e nuzekwaku pixik kwaw a'e wà. Umai'u tuweharupi wà, u'u win tuweharupi wà no, i'i izupe wà.

³⁴ Na'e uze'eg Zezuz wanupe kury. — Aze pe-myrypar hemireko nehe, aze peho wazereko haw pe wamai'u haw pe nehe, aipo pemupytu'u kar putar a'e pe har wamai'u re pe wà nehe. — Pezekwaku pema'u 'ym pà kury, aipo peze wanupe nehe. Nan kwaw pa. Aze awa hemireko ma'e ràw wiko a'e pe nehe, hurywete putar teko a'e wà nehe no. Nuzekwaku kwaw a'e 'ar mehe wà nehe.

³⁵ Amo 'ar mehe a'e awa hemireko ma'e kwer a'e nehe, oho putar a'e wi wanuwi a'e nehe. A'e mehe imyrypar upytu'u putar umai'u re a'e wà nehe, i'i Zezuz wanupe.

³⁶ Amo ae ze'eg umume'u wanupe no. — Teko nupei'àg kwaw pàn ukamir ipyahu ma'e wi ukamir izemàner ma'e rehe imono pà a'e wà, i'i wanupe. — Aze mo uzapo nezewe, a'e mehe mo iaiw mo ikamir ipyahu ma'e a'e, ikamir izemàner ma'e na'ipuràg iwer mo izupe a'e no, i'i wanupe.

³⁷ Teko nomono kwaw win ipyahu ma'e hyru izemàner ma'e pupe. Aze mo nezewe, win uzeen mo izuwi, iaiw mo hyru izemàner uzeka pà a'e.

³⁸ Nan kwaw pa. Ximono win ipyahu ma'e hyru ipyahu ma'e pupe zane. ³⁹ Teko na'ipuru'u wer kwaw win ipyahu ma'e rehe, win kwehe arer i'u re. — Ikatu wera'u win kwehe arer, i'i wà.

6

Zezuz uze'eg mytu'u 'ar rehe wemimu'e wanupe a'e kury

¹ Amo mytu'u haw 'ar mehe Zezuz upyterahaw amo ko oho wemimu'e wanupi a'e. Heta arozràn a'e pe itym pyrer. I'a kury. Hemimu'e opo'o arozràn oho waiko wà, iapukyz pà wà, i'u pà wà.

² Amo ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà no, wata oho wanupi a'e wà no. Up-uranu wanehe wà. — Màràzàwe tuwe naperuzar kwaw Tupàn ze'eg kwehe arer. Nuzapo kar kwaw agwer ma'e zanewe mytu'u haw 'ar mehe a'e, i'i parizew wà, Zezuz hemimu'e wanupe wà.

³ Upuranu Zezuz wanehe. — Aipo napemugeta kwaw a'e pape kwehe arer. Aipo napekwaw

kwaw Tawi zaneràmuz hemiapo kwer imume'u haw. Amo 'ar mehe Tawi wata oho iko umyrypar wanupi a'e. Ima'uhez wà kury. Naheta kwaw temi'u wanupe. Ma'e uzapo wà. Amume'u putar peme ihe kury. ⁴ Wixe Tawi Tupàn hàpuz me. Upy-hyk typy'ak Tupàn pe imono pyrer. U'u. Omono umyrypar wanupe no, i'u kar pà wanupe no. Nezewe uhaw ze'eg kwehe arer a'e. Ta'e, — xaxeto zutyka'i upuner a'e typy'ak i'u haw rehe a'e wà, i'i a'e ze'eg a'e xe.

⁵ — Ihe Awa ta'yr romo aiko ihe, aiko mytu'u haw izar romo ihe no.

Zezuz umukatu awa ipopàri ma'e a'e kury

⁶ Amo mytu'u haw 'ar mehe wixe Zezuz oho amo zemono'ogaw pe kury, upurumu'e pà a'e pe kury. Amo awa ipopàri ma'e a'e pe hin a'e. Ipo iawyze har ipàri a'e. ⁷ Ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà, ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà no, a'e pe wanekon a'e wà no. Ipurumume'u wer ikatu 'ym ma'e Zezuz hemiapo kwer rehe wà, tuwihaw wanupe wà. Ume'egatu waiko hehe wà. — Aipo umukatu putar ima'eahy ma'e a'e nehe, mytu'u haw 'ar mehe a'e nehe, i'i uzeupeupe wà. Ta'e nezewe i'i a'e wà xe. — Aze umukatu ima'eahy ma'e mytu'u haw 'ar mehe nehe, uzapo putar uma'ereko haw nezewe mehe nehe. Ze'eg kwehe arer numuma'ereko kar kwaw teko mytu'u haw 'ar mehe a'e wà, i'i uzeupeupe wà. ⁸ Ukwaw Zezuz wama'enukwaw paw. Uze'eg ipopàri ma'e pe kury. — Epu'àm ezuwà teko wanuwa rupi, i'i izupe. Upu'àm'àm a'e pe. ⁹ Upuranu Zezuz hehe. — Ma'e ze'eg kwehe

arer uzapo kar zanewe a'e, mytu'u 'ar mehe a'e, i'i izupe. — Ma'e nugar ma'e ikatu wera'u purupe. Aze ru'u ikatu ma'e iapo haw, aze ru'u ikatu 'ym ma'e iapo haw, i'i izupe. — Ma'enugar azapo putar ihe, aze ru'u apyro putar awa imàno àwàm wi nehe, aze ru'u amumàno kar putar nehe, imukatu 'ym pà nehe. Ma'enugar azapo putar nehe, i'i izupe, hehe upuranu pà.

¹⁰ Uzareko Zezuz 'àm amogwer wanehe ume'e pà a'e. Uze'eg a'e awa pe kury. — Epyho nepo imuwà ihewe ty, i'i izupe. Upyho opo imono izupe kury. Ikatuahy ipo kury. ¹¹ Purumu'e ma'e a'e wà, ze'eg kwehe arer kwaw par a'e wà no, wik-wahy hehe wà. — Ma'e xiapo putar izupe nehe, ta'e nuweruzar kwaw ze'eg kwehe arer a'e xe, i'i waiko uzeupeupe wà kury.

Zezuz wexaexak 12 awa wemimono kar romo a'e wà kury

¹² A'e 'ar mehe we uzeupir Zezuz oho ywytyr rehe a'e kury, Tupàn pe uze'eg pà a'e kury. Umu-maw pytun a'e pe, Tupàn pe uze'eg pà. ¹³ Ku'em mehe wenez wemimu'e uzeupe wà. Wexaexak 12 awa a'e wà, wemimono kàrà romo wamuigo kar pà a'e wà.

¹⁴ Na'aw a'e 12 hemimono kar waner wà: ¹⁵ Ximàw (Pet inugwer her ma'e a'e), tywyr Anere, Xiak, Zuàw, Piri, Toromew ta'yr, ¹⁶ Matew, Tume, Xiak Apew ta'yr, Ximàw Zero, Zut Xiak ta'yr, Zut Kario pe har. Zezuz ipyhyk kar àrà romo hekon a'e, (ta'e amo kwarahy pawire omono Zezuz tuwihaw wanupe a'e xe, izuka kar pà wanupe a'e xe.)

Zezuz umu'e teko tetea'u a'e wà kury, umukatu ima'eahy ma'e tetea'u a'e wà no

¹⁷ Wezyw ywytyr wi amogwer wemimu'e wanupe kury. Heta tetea'u hemimu'e wà. Upytu'u 'àm ywytyr rehe wà, iapypew katu haw pe wà. Teko tetea'u oho a'e pe hexak pà wà. Zutez ywy rehe har wà, Zeruzarez tawhu pe har wà no, Xir taw pe har wà no, Xitom taw pe har wà no.

¹⁸ Oho ize'eg henu pà wà, uzemukatu kar pà izupe wà, uma'eahy haw wi wà. Tekwe ikatu 'ym ma'e hereko har wà no, uzemukatu kar oho izupe wà no. ¹⁹ Teko uzeagaw opokokaw hehe paw rupi wà, ta'e ikàgaw uhem izuwi ima'eahy ma'e wanehe paw rupi a'e xe.

Zezuz upurumu'e a'e kury

²⁰ Na'e ume'e Zezuz wemimu'e wanehe kury, uze'eg pà wanupe kury.

— Pe heremimu'e pe, hemetarer 'ym ma'e romo peiko pe. Penurywete nehe, ta'e Tupàn hemiruze'eg romo peiko xe.

²¹ Pema'uhez peiko no, penurywete nehe no, ta'e amo 'ar rehe penewykàtà putar nehe xe, penurywete putar nehe xe.

Pezemumikahy peiko pezai'o pà, pepuka putar nehe no.

²² Aze teko napemuixe kar kwaw uze-mono'ogaw pe wà nehe, aze uze'eg zemueteahy peme wà nehe, — Ikatu 'ym ma'e iapo har romo peiko pe, aze i'i peme wà nehe, penurywete putar nehe. Aiko Awa ta'yr romo ihe. Peiko heremiruze'eg romo pe. Aze a'e rupi teko uzapo

agwer ma'e peme wà nehe, penurywete putar nehe. ²³ Penurywete agwer ma'e peme izeapo mehe nehe, pepynyk penurywete haw rehe, ta'e Tupàn omonokatu putar hekuzar ikatuahy ma'e peme a'e nehe xe, ywate a'e nehe xe. Ta'e a'e teko wanàmuzgwer a'e wà xe, nezewegatete uze'eg zemueteahy Tupàn ze'eg imume'u har wanehe a'e wà xe, kwehe mehe a'e wà xe. Upuraraw kar ma'erahy wanupe wà no. Hemu'em wanehe wà no.

²⁴ Na'e uze'eg Zezuz hemetarer katu ma'e wanupe kury.

— Pe hemetarer katu ma'e pe ty wà, pezemumikahy putar nehe, ta'e ikatuahy ko 'ar rehe peneko haw xe.

²⁵ Pe temi'u tetea'u hereko har pe ty wà, pezemumikahy putar nehe, ta'e pema'uhez putar nehe xe. Pe ko 'ar rehe upuka ma'e pe ty wà, pezai'o putar nehe, pezemumikahy putar nehe.

²⁶ Aze teko uze'egatu penehe wà nehe, pezemumikahy nehe, ta'e wanàmuzgwer uze'eg nezewegatete Tupàn a'ua'u rehe uzekaiw ma'e wanehe a'e wà xe. Pezamutar peàmàtry'ymar pe wà nehe, i'i Zezuz purupe.

Pezamutar peàmàtry'ymar pe wà nehe, i'i Zezuz

²⁷ Na'e uze'eg Zezuz wemimu'e nà'nàn a'e kury. — Aze'eg putar peme kury, herenu har wanupe kury. Pezamutar katu peàmàtry'ymar pe wà nehe. Aze teko na'iakatuwawahy kwaw penehe wà nehe, pezapò ikatuahy ma'e wanupe nehe, i'i

wanupe. ²⁸ Aze teko uze'eg zemueteahy penehe wà nehe, peze'egatu wanehe nehe. Aze ikatu 'ym ma'e uzapo peme wà nehe, peze'eg wanehe Tupàn pe nehe. ²⁹ Aze amo ukwar penetuape rehe nehe, tuwe ukwar inugwer rehe nehe no, peze izupe nehe. Aze amo weraha pekamir puhuz ma'e pewi nehe, pemono amo pekamir izupe nehe. ³⁰ Aze amo wenez ma'e peme nehe, pemono izupe nehe. Aze upyhyk pema'e heraha pewi nehe, pemuzewyr kar zo izupe nehe. ³¹ Tuwe amo uzapo ikatuahy ma'e ihewe nehe, peze pezeupe. Pezapo a'e ma'e penemimutar ikatuahy ma'e peho peiko amogwer wanupe nehe no.

³² Aze peamutar katu har zutyka'i pezamutar katu nehe, màràzàwe tuwe Tupàn uzapo putar ikatu ma'e peme nehe. Te ikatu 'ym ma'e iapo har uzamutar katu wamutar har a'e wà. ³³ Aze peme ikatu ma'e iapo har wanupe zutyka'i pezapo ikatu ma'e nehe, màràzàwe tuwe Tupàn uzapo putar ikatu ma'e peme nehe. Te ikatu 'ym ma'e iapo har uzapo nezewe a'e wà. ³⁴ Aze pemono temetarer amo pe nehe, aze a'e re penoz wi izupe nehe, màràzàwe tuwe Tupàn uzapo putar ikatu ma'e peme nehe. Te ikatu 'ym ma'e iapo har uzapo nezewe amo ikatu 'ym ma'e iapo har wanupe wà. ³⁵ Nan kwaw pa. Pezamutar katu peàmàtyry'ymar pe wà nehe, pezapo ikatu ma'e wanupe nehe. Pemono temetarer wanupe nehe, henoz wi 'ym mà wanupe nehe. Tupàn umur putar hekuzar tetea'u peme a'e nehe. Peiko putar Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e ta'yr romo nehe. Ta'e a'e zo ikatu a'e xe, ikatu 'ym ma'e iapo har wanupe a'e xe, uzehe uze'eg zemueteahy ma'e wanupe a'e xe.

³⁶ Pepurupuhareko nehe. Ta'e nezewegatete penu ywate har a'e xe, upurupuhareko tuwe a'e xe.

Pezapo ikatuahy ma'e zutyka'i amogwer wanupe nehe, i'i Zezuz purupe a'e kury

³⁷ Uze'eg Zezuz teko wanupe a'e kury. — Aze neruwake har uzapo ikatu 'ym ma'e a'e nehe, emume'u zo hemiapo kwer teko wanupe nehe. Aze eremume'u eho nehe, aze ikatuahy imume'u haw newe nehe, aze nerurywete imume'u mehe nehe, a'e mehe nanekatu kwaw Tupàn pe nehe. Tupàn umume'u putar neremiapo kwer amo 'ar mehe a'e nehe no. Ezepyk zo neruwake har rehe nehe. Nezewe mehe Tupàn nuzepyk kwaw nerehe nehe no. Nereharaz amo hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e wi nehe. Nezewe mehe Tupàn heharaz putar neremiapo kwer ikatu 'ym ma'e wi a'e nehe no. ³⁸ Emono ma'e amogwer wanupe nehe. Nezewegatete Tupàn umur putar ma'e newe a'e nehe no. Hemimur rà m tetea'u erepyhyk putar nehe, pepo pe nehe. Zawaiw katu a'e ma'e paw ipyhyk àwàm newe nehe. Ta'e heta tetea'u a'e xe. Aze pixika'i neremimono rà m amo pe nehe, a'e mehe pixika'i Tupàn hemimur rà m newe a'e nehe no. Aze eremono ma'e tetea'u amo pe nehe, a'e mehe Tupàn umur putar ma'e tetea'u newe a'e nehe no.

³⁹ Hehàpyhà 'ym ma'e nupuner kwaw pe hexak kar haw rehe amo hehàpyhà 'ym ma'e pe a'e. Aze mo uzeagaw wà, u'ar mo mokoz harupi ywykwar pupe wà. ⁴⁰ Uzemu'e ma'e a'e wà, nukwaw wera'u kwaw ma'e umu'e har wi a'e wà. Uzemu'e paw ire wiko putar umu'e har zàwe wà nehe.

⁴¹ Erexiak ma'e kurer xo nerywyr heha pe har zo ne. Màràzàwe tuwe nerexak kwaw amo ma'e kurer uhua'u ma'e nereha pe har ne.

⁴² — Azo'ok putar ywyr'a'i pixika'i ma'e nereha wi ihe nehe kury, ere izupe. Màràzàwe tuwe nerezo'ok kwaw ywyr uhua'u ma'e nereha wi nehe. Tupàn ze'eg heruzar mua'u har romo ereiko ne. Ezo'ok ywyr uhua'u ma'e nereha wi nehe. A'e mehe erepuner ma'e hexak katu haw rehe nehe. A'e mehe erepuner a'e ywyr pixika'i ma'e i'okaw rehe nerywyr heha wi nehe.

Uze'eg Zezuz ma'ywa 'yw rehe a'e kury

⁴³ Uze'eg wi Zezuz wanupe. — Aze ma'ywa 'yw ikatu a'e nehe, i'a katu putar a'e nehe. Aze na'ikatu kwaw nehe, na'i'a katu kwaw nehe. ⁴⁴ Aze xixak i'a kwer, xikwaw i'yw. (Aze zàràkàxihi xixak nehe, — Xu 'yw, naza'e kwaw izupe nehe. Aze pako xixak nehe, — Tukumà 'yw, naza'e kwaw izupe nehe.) Nezewegatete aze amo uzapo ikatu 'ym ma'e tetea'u nehe, — Uzeruzar ma'e, naza'e kwaw izupe nehe. ⁴⁵ Awa ikatu ma'e a'e, ikatuahy ipy'a a'e, a'e rupi ikatuahy ma'e uzapo oho iko a'e. Awa ikatu 'ym ma'e a'e, iaiw ipy'a, a'e rupi ikatu 'ym ma'e uzapo oho iko a'e. Aze amo ima'enukwaw ikatu 'ym ma'e rehe a'e nehe, uze'eg putar ikatu 'ym ma'e rehe a'e nehe. Aze ima'enukwaw ikatu ma'e rehe nehe, uze'eg putar ikatu ma'e rehe nehe.

Uze'eg Zezuz mokoz tàpuz iapo har wanehe a'e kury

⁴⁶ Uze'eg wi Zezuz wanupe kury. — Urezar romo ereiko ne, urezar romo ereiko ne, peze

mua'u peiko ihewe. Màràzàwe tuwe naperuzar kwaw heze'eg. ⁴⁷ Ihewe ur ma'e a'e wà nehe, heze'eg henu har a'e wà nehe, ⁴⁸ aze weruzar heze'eg a'e wà nehe, awa wàpuzapo har kwehe arer ài wanekon putar a'e wà nehe. A'e awa uzapo wàpuz itahu 'aromo a'e. Na'e ukыр tuwe àmàn tetea'u. Tyhu yrykaw. Ywytuaiw oho hàpuz kutыр. Nu'ar kwaw, ta'e a'e awa uzapo wàpuz itahu 'aromo a'e xe. (Nezewegatete heze'eg heruzar har a'e wà nehe, noho kwaw tatahu pe a'e wà nehe.) ⁴⁹ Heze'eg henu har a'e wà, aze nuweruzar kwaw a'e wà nehe, ma'e kwaw 'ymar ài wàpuzapo har kwehe arer ài wanekon putar a'e wà nehe. A'e awa uzapo wàpuz ywyxig 'aromo a'e. Uкыр tuwe àmàn tetea'u. Tyhu yrykaw. Ywytuaiw oho hàpuz kutыр kury, heityk pà kury. U'ar tuwe. Wànoànog u'ar mehe, ta'e uhua'u a'e xe. (Nezewegatete heze'eg heruzar 'ymar oho putar tatahu pe a'e wà nehe.)

7

Zezuz umukatu uma'ereko ma'e a'e kury

¹ A'e ma'e imume'u pawire oho Zezuz Kapanau taw pe a'e kury. ² Amo zauxiapekwer wanuwihaw a'e pe hekon a'e, Hom tawhu pe har romo hekon a'e. Amo uma'ereko ma'e a'e tuwihaw heko haw pe har ima'eahy a'e. Ikatuahy a'e awa tuwihaw pe, a'e rupi tuwihaw uzemumikahy. Ta'e umàno etea'i hemiruze'eg a'e xe. ³ Tuwihaw ukwaw Zezuz Kapanau taw pe tur awer a'e kury. A'e rupi a'e tuwihaw omono kar amo zutew waneruze'egar Zezuz pe a'e wà. — Perur Zezuz xe heràpuz me nehe, a'e rupi umukatu putar

uma'ereko ma'e a'e nehe, i'i wanupe. ⁴ Uhem oho Zezuz pe wà, izupe uze'eg pà wà. — Akwez tuwihaw ikatuahy a'e. Aze erepytywà nehe, ikatu nezewe mehe nehe, i'i izupe wà. ⁵ — Ikatuahy Zutew wanupe a'e no. Ureamutar katu a'e. A'e ae uzapo urezemono'ogaw urewe a'e, i'i Zezuz pe wà, a'e tuwihaw rehe uze'eg pà wà. ⁶ A'e rupi Zezuz oho wanupi kury. Uhem etea'i Zezuz tàpuz me. Tuwihaw umur kar umyrypar Zezuz pe wà, wamuze'eg kar pà izupe wà. A'e rupi imyrypar uze'eg Zezuz pe wà. — Ezur zo heràpuz me nehe. Nekatuahy ne, nahekatu kwaw ihe, i'i urezar newe.

⁷ — Hemaranugar newi, a'e rupi naha kwaw neruwa rupi, i'i newe. — Neze'eg zutyka'i emono kar hehe nehe, a'e mehe ihewe uma'ereko ma'e ikatu putar a'e nehe, i'i newe. ⁸ Akwaw nezewe haw ihe, amo ae zauxiapekwer a'e wà, here-ruze'egar romo wanekon a'e wà. Amo ae zauxiapekwer heremiruze'eg romo wanekon a'e wà no. — Eho pe pe nehe, a'e amo pe. A'e rupi oho a'e. — Ezur xe, a'e amo pe no. A'e rupi ur a'e no. — Ezapo ko ma'e nehe, a'e uma'ereko ma'e pe. A'e rupi uzapo a'e ma'e a'e, i'i a'e tuwihaw a'e, newe a'e. ⁹ Ipytuhegatu Zezuz a'e ze'eg henu mehe. Uwak teko wanehe ume'e pà. Uze'eg wanupe kury, teko uzehe we har wanupe kury. — Naexak pixik kwaw agwer herehe uzeruzar ma'e ihe wà, i'i wanupe. — Ni amo Izaew izuapyr nuzeruzar kwaw herehe 'aw awa zàwe a'e wà. A'e uzeruzar wera'u wanuwi paw rupi a'e, i'i wanupe.

¹⁰ Na'e tuwihaw ze'eg herur har a'e wà, uzewyr oho wàpuz me a'e wà. Wexak uma'ereko ma'e a'e

pe wà. Ikatu kury, (ta'e Zezuz umukatu a'e xe, ipyr oho 'ym pà a'e xe).

Zezuz umugweraw kar kwarer a'e kury

¹¹ Iku'em mehe oho Zezuz Nài taw pe kury. Hemimu'e a'e wà, teko tetea'u a'e wà no, oho hupi a'e wà no. ¹² Uhem etea'i taw pe wà. Heta pàrirogaw a'e pe. Wixe etea'i ukenuhu rupi wà. Wexak teko taw wi wanur mehe wà, amo awa umàno ma'e kwer herur pà taw wi wà. — Pitài zo hememyr ihe. Umàno kwez a'e, i'i ihy izupe. Ihy a'e, kuzà imen umàno ma'e kwer romo hekon a'e. Taw pe har tetea'u oho kuzà rupi wà, imemyr hetekwer heraha pà tywypaw pe wà. ¹³ Zezuz upuhareko katu hexak mehe. — Ezai'o zo, zàkwà, i'i izupe.

¹⁴ Uhem oho hyru huwake. Opokok hehe. Upytu'u heraha har wata re wà. — Ne kwàkwàmo ne ty, epu'àm ne nehe ty, a'e newe, i'i Zezuz izupe, umàno ma'e kwer pe.

¹⁵ Ukweraw kury. Wapyk in wyru pupe, uze'eg pà wanupe. Na'e Zezuz umuzewyr kar imono ihy pe kury. ¹⁶ A'e pe har paw wà, ukyze katu izuwi wà. Umume'u katu Tupàn ikàgaw wà. — Tupàn ze'eg imume'u har ikàg ma'e uhem wà xe zanepyr a'e kury, i'i uzeupeupe wà. — Tupàn ur kwez xe kury, wemiruze'eg wapyro pà kury, i'i uzeupeupe wà.

¹⁷ Teko a'e wà, umume'u Zezuz hemiapo kwer oho wà, taw Zutez ywy rehe har nànnà wà, taw amo ywy Zutez ywy huwake har nànnà wà no.

Zuàw purumuzahazahak ma'e omono kar wemimu'e Zezuz pe a'e wà kury

¹⁸ Zuàw purumuzahazahak ma'e a'e, zemune-hew paw pe hekon a'e 'ar mehe a'e. Hemimu'e wexak oho wà, Zezuz hemiapo kwer imume'u pà izupe wà. Zuàw wenz mokoz wemimu'e uzepyr a'e wà kury. ¹⁹ — Peho Zezuz pe hehe pepuranu pà nehe, i'i wanupe. — Aipo ne Zuàw hemimume'u kwer romo ereiko ne, peze izupe nehe, hehe pepuranu pà nehe. — Aipo ne ereiko Tupàn hemimur karer romo ne, peze izupe nehe. — Aze nereiko kwaw Tuwihawete ur ma'e ràm romo, uruàro putar amo ae awa ure nehe, peze izupe nehe. ²⁰ Hemimu'e weruzar Zuàw ze'eg wà, upuranu oho Zezuz rehe wà.

²¹ A'e 'ar mehe we Zezuz umukatu ima'eahy ma'e tetea'u a'e wà. Tekwe ikatu 'ym ma'e tetea'u umuhem kar wamono puruwi wà no. Umuhàpyhà kar hehàpyhà 'ym ma'e tetea'u wà no. ²² Uze'eg Zuàw hemimu'e wanupe kury. — Pezewyr peho Zuàw pe nehe kury. Pemume'u penemixak kwer peneminu kwer izupe nehe, i'i wanupe. — Hehàpyhà 'ym ma'e kwer hehàpyhàgatu a'e wà kury. Wata 'ym ma'e kwer wata waiko a'e wà kury. Iperewàtà ma'e kwer ikatu a'e wà kury. Iapyha 'ym ma'e kwer iapyha katu a'e wà kury. Umàno ma'e kwer ukweraw wi a'e wà kury. Teko umume'u ze'eg puràg oho waiko ma'e hereko 'ymar wanupe a'e wà kury, peze peho Zuàw pe nehe, i'i wanupe. ²³ Aze teko uzeruzar katu herehe wà nehe, hurrywete putar wà nehe, i'i wanupe.

²⁴ Zuàw hemimu'e oho izuwi wà kury, Zuàw pe uzewyr pà wà kury. A'e mehe Zezuz uze'eg teko wanupe kury, Zuàw rehe kury. — Ma'e pexak

peho ywyxig heta haw pe, i'i wanupe. — Aipo ka'api'i zàwenugar pexak. Ywytu umumew ka'api'i a'e. ²⁵ Ma'e pexak peho. Aipo awa kamir ipuràg eteahy ma'e imunehew par pexak. Nan kwaw pa. Kamir ipuràg eteahy ma'e imunehew par upyta taw pe tuwihaw hàpuz me wà. Nuiko kwaw ywyxig heta haw pe wà. ²⁶ Ma'e pexak peho. Aipo Tupàn ze'eg imume'u har pexak peho. Azeharomoete. Tupàn ze'eg imume'u har romo hekon a'e. Wiko wera'u amogwer Tupàn ze'eg imume'u har wanuwi a'e no. ²⁷ Ta'e ze'eg kwehe arer uze'eg nezewe Zuàw rehe a'e xe. — Heze'eg heraha har romo hekon a'e, i'i Tupàn Zuàw rehe. Ne tuwihawete ywy rehe oho ma'e ràm romo ereiko ne. Amono kar putar Zuàw nerenataromo ihe nehe, teko wamuàgà'ym kar pà ihe nehe. A'e rupi upuner putar neze'eg henu haw rehe wà nehe, i'i Tupàn ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer.

²⁸ Zuàw a'e, ikàg wera'u amogwer wanuwi paw rupi a'e. Amo 'ar mehe nehe, wyzài Tupàn hemiruze'eg a'e wà nehe, te ikàg 'ym ma'e a'e wà nehe, ikàg wera'u putar Zuàw wi a'e wà nehe, Tupàn huwa rupi a'e wà nehe.

²⁹ Ikatu ize'eg teko nànnàn. Ikatu tuwihaw hemetarer imono'ogar wanupe no. Ta'e a'e weruzar Tupàn ze'eg ikatu ma'e a'e wà xe, ta'e a'e uzemuzahazahak kar oho Zuàw pe a'e wà xe. ³⁰ Ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà, ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà no, nuiko kwaw nezewe a'e wà. Nuweruzar kwaw Tupàn ze'eg wà, nuzemuzahazahak kar kwaw Zuàw pe teko heta 'ymaw pe heko mehe a'e

wà.

³¹ Uze'eg Zezuz wanupe. Amume'u putar teko ko 'ar rehe har waneko haw peme ihe kury. Ma'e zàwe wanekon wà. ³² Kwarer taw mytepe wapyk ma'e ài wanekon wà. Amo uze'eg amo wanupe wà.

— Zegar haw zereko haw pe har urumuzàg kwez peme ure,
 napepynyk kwaw pe.
 Zegar haw umàno ma'e kwer itymaw pe har uru-
 muzàg kwez peme ure no,
 napezai'o kwaw pe,
 i'i wanupe wà.

³³ Zuàw purumuzahazahak ma'e a'e, ur pepyr a'e, uzekwaku ma'e tetea'u rehe a'e. Umumaw 'ar tetea'u umai'u 'ym pà a'e. Nu'u pixik kwaw win a'e. Tekwe ikatu 'ym ma'e weruze'eg hereko a'e wà, peze izupe.

³⁴ A'e re azur xe pepyr ihe. Awa ta'yr romo aiko ihe. Tuweharupi amai'u teko ihe. Nazekwaku kwaw ma'e rehe ihe. A'u win ihe no. — Peme'e kwez awa rehe nehe, peze ihewe. Umai'u war ma'e romo hekon a'e, win i'u har romo hekon a'e, temetarer pyhykar wamyrypar romo hekon a'e, ikatu 'ym ma'e iapo har wamyrypar romo hekon a'e no, peze peiko ihewe. ³⁵ Aze teko weruzar Tupàn ze'eg wà nehe, ukwaw putar ikatu haw wà nehe.

Zezuz oho amo parizew Ximàw her ma'e ipyr a'e kury

³⁶ Na'e amo ze'eg kwehe arer heruzar har wenz Zezuz wàpuz me a'e kury. — Emai'u ezuwà hepyr

nehe, i'i izupe. Oho Zezuz hàpuz me. Umai'u in a'e pe. ³⁷ Amo kuzà wiko a'e taw pe a'e. Kuzà wyzài romo hekon a'e. Wenu Zezuz a'e tàpuz me imai'u haw imume'u haw. Weraha kàpuhàg tàpuz me Zezuz huwake kury. (Teko uzapo ita zutahyky'a romo wà.) Ipuràg eteahy zutahyky'a a'e, kàpuhàg hyru a'e. Tynehem hyru a'e. ³⁸ Wapyk in Zezuz huwa kutyr a'e, ipy huwake. Uzai'o in ipy imuàkym mà wehay kwer pupe, a'e re umukàg ipy u'aw pupe. Umu'ypyr kàpuhàg imono ipy rehe kury. ³⁹ A'e ze'eg kwehe arer kwaw par Zezuz henoz tar a'e, uze'eg uzeupe a'e. — Aze mo 'aw awa ma'e ikwaw pyr 'ym ikwaw par romo hekon a'e, a'e mehe mo ukwaw mo pe kuzà a'e, ukwaw mo kuzà wyzài romo heko haw a'e, i'i uzeupe, uze'eg 'ym pà. — Ukwaw mo hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e no, i'i uzeupe. — Opokok zepe iko hehe, i'i uzeupe.

⁴⁰ Na'e uze'eg Zezuz izupe. — Amume'u putar amo ma'e newe ihe kury, Ximàw, i'i izupe (ta'e Ximàw her romo a'e xe.) — Aze pa, purumu'e ma'e. Emume'u ihewe ty, i'i Zezuz pe. ⁴¹ — Moko awa unewer temetarer rehe amo awa pe wà. Awa ipy 500 temetarer uhua'u ma'e rehe unewer a'e. Inugwer awa 50 temetarer uhua'u ma'e rehe unewer izupe a'e no.

⁴² Nupuner kwaw imekuzar haw rehe uzar pe wà. A'e rupi izar umunàn wanewer haw wanuwì. Heharaz temetarer wì, i'i izupe, Ximàw pe. Apuraru putar nerehe kury. — Ma'enugar awa uzamutar katu wera'u uzar a'e, a'e newe kury. ⁴³ — Temetarer tetea'u rehe unewer ma'e kwer a'e.

Uzamutar wera'u uzar a'e, i'i Zezuz pe. — Aze pa, i'i Zezuz izupe.

⁴⁴ Na'e ume'e a'e kuzà rehe. Uze'eg Ximàw pe. — Erexak 'aw kuzà. Aixe kwez neràpuz me, neremur kwaw 'y ihewe hezeyez taw romo. 'Aw kuzà uhez hepy kwez kury, wehay kwer pupe kury. A'e re umukàg hepy u'aw pupe. ⁴⁵ Ne nerepyhyk kwaw hepo ne, hehem mehe ne. 'Aw kuzà nupytu'u kwaw hepy rehe uzekaiw ire a'e, hereixe mehe arer we a'e. ⁴⁶ Neremur kwaw kàpuhàg heàkàg rehe. 'Aw kuzà umur kàpuhàg hepy rehe a'e. ⁴⁷ Heamutar katu a'e, a'e rupi amunàn hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e kwez izuwi ihe kury. Aze amunàn teko hemiapo kwer pixika'i ma'e nehe, pixika'i heamutar katu haw nehe. Aze uhua'u hemiapo kwer imunànw nehe, uhua'u heamutar katu haw nehe no.

⁴⁸ Na'e i'i Zezuz kuzà pe kury. Amunàn ikatu 'ym ma'e neremiapo kwer kwez newi kury, i'i izupe. ⁴⁹ Amogwer mez huwake hin ma'e a'e wà, uze'eg uzeupeupe a'e wà. — Mo romo hekon a'e, te ikatu 'ym ma'e umunàn a'e, te purehe zepyk àwàm umume'u a'e, i'i uzeupeupe wà.

⁵⁰ I'i Zezuz kuzà pe kury. — Nezeruzar haw nepyro kwez kury. Eho zeàmàtyry'ym 'ymaw rehe nehe kury, i'i izupe.

8

Amo kuzà wata Zezuz rupi taw nàn a'e wà

¹ Māràn 'ar pawire wata Zezuz oho taw nànw a'e ywy rehe a'e. Umume'u ze'eg puràg oho iko taw nànwàr wanupe. — Peiko Tupàn hemiruze'eg

romo nehe, i'i oho iko wanupe. A'e 12 hemimu'e wata oho hupi a'e wà no. ² Amo kuzà ima'eahy ma'e oho Zezuz pe wà. Amo kuzà tekwe ikatu 'ym ma'e hereko har oho izupe wà no. Umukatu a'e wà, tekwe ikatu 'ym ma'e wamuhem kar pà wanuwi wà. A'e rupi a'e kuzà wata oho Zezuz hupi taw nà n'a'e wà no. Mari a'e (Matar pe har amo her romo a'e), oho hupi a'e no, ta'e Zezuz umuhem kar 7 tekwe ikatu 'ym ma'e izuwi a'e wà xe. ³ Zuànà a'e no, Kuz hemireko a'e, oho hupi a'e no. Kuz a'e, tuwihaw Ero heko haw pe hekon a'e, tuwihaw romo hekon a'e. Xuzàn a'e no, amogwer kuzà tetea'u a'e wà no, wata oho waiko Zezuz rupi a'e wà, hemimu'e wanupi a'e wà. Uzekaiw wanehe a'e wà. Omono e temetarer wanupe wà, wanemi'u hekuzaromo wà.

Zezuz umume'u ma'etymar rehe ma'emume'u haw xe a'e kury

⁴ Taw nà n'àn iho mehe teko uzemono'og oho Zezuz pyr a'e wà. Teko tetea'u wazemono'og mehe, umume'u Zezuz ko ma'emume'u haw wanupe kury.

⁵ — Ma'e tymar utym ma'èà'yz oho oko pe a'e. Umuhàmuhàz ma'èà'yz oho iko ywy rehe. Amo ma'èà'yz u'ar pe izywyr. Teko upyrog oho hehe wà. Wiràmiri u'u oho wà. ⁶ Amo ma'èà'yz u'ar amo ywy pehegwer rehe ita heta haw pe. Nan kwehe tete hezuz kury. Uxinig tàrityka'i, ta'e na-heta kwaw 'y izupe a'e xe. ⁷ Amo ma'èà'yz u'ar xu à'yz mytepe. Hezuz xu hehe we. Tua'u wera'u xu ma'ezuz wi. Upyk kury. ⁸ Amo ma'èà'yz u'ar ywy ikatu ma'e rehe. Hezuz katu. I'a katu no. Heta

tetea'u i'a kwer. Na'e i'i nezewe wanupe. — Aze peapyakwar heta henu haw nehe, pezeapyaka katu heze'eg rehe nehe, i'i wanupe.

Zezuz umume'u uma'enukwaw paw ma'e tymar rehe har a'e kury

⁹ Hemimu'e upuranu hehe wà kury. — Ma'e rehe nema'enukwaw ne, a'e ma'emume'u haw imume'u mehe ne, i'i izupe wà. — Ma'e rehe uremu'e pe ne, i'i izupe wà.

¹⁰ Amume'u tuwe Tupàn pureruze'egaw rehe ze'egaw peme ihe. Namume'u kwaw amogwer teko wanupe. Ama'emume'u wanupe, wamu'e pà ihe. A'e rupi ume'e ma'e rehe a'e wà, nuexak kwaw wà. Uzeapyaka katu ma'e rehe wà, nu-enu katu kwaw wà, (nukwaw katu kwaw wà).

¹¹ Akwaw kar putar hema'enukwaw paw peme ihe kury. Ma'eà'yz a'e, nuzawy kwaw Tupàn ze'eg a'e. ¹² Pe izywyw u'ar ma'e kwer a'e, nuzawy kwaw ze'eg henu har a'e. Zurupari weraha Tupàn ze'eg wapy'a wi a'e, hehe wamuzeruzar kar 'ym mà a'e. A'e rupi Tupàn nupyro kwaw a'e uze'eg henu har 'ym a'e wà nehe. ¹³ Ita rehe u'ar ma'e kwer a'e, nuzawy kwaw amo ae henu har a'e. Agwer henu har hurywete Tupàn ze'eg henu mehe wà. Nuixe katu kwaw ize'eg wapy'a pe. Nan kwehe tete upytu'u uzeruzar ire wà. Aze Zurupari wagaw wà nehe, upytu'u putar uzeruzar ire wà nehe. ¹⁴ Xu mytepe u'ar ma'e kwer a'e, nuzawy kwaw amo henu har a'e. Agwer henu har a'e wà, ima'enukwaw ma'e ko ywy rehe har rehe a'e wà, ko 'ar rehe har rehe a'e wà no, wemetarer rehe a'e wà no. Ipurapo wer wemiapo putar haw

rehe wà. Wama'enukwaw paw nuzawy kwaw xu. Wama'enukwaw paw upyk Tupàn ze'eg. Na'i'a katu kwaw. ¹⁵ Ywy katu rehe u'ar ma'e kwer a'e, nuzawy kwaw amo henu har a'e. Agwer henu har wenu katu Tupàn ze'eg a'e wà, weruzar wà no. Ma'eà'yz i'a katu, nupytu'u kwaw u'a re. Nezewegatete a'e Tupàn ze'eg henu har wà, nupytu'u kwaw uzeruzar ire wà.

Zezuz uze'eg tatainy rehe a'e kury

¹⁶ Aze amo umunyk tatainy nehe, nomono kwaw kawaw iwy pe nehe, nomono kwaw kyhaw iwy pe nehe. Omono putar ywate nehe, a'e rupi tàpuz me ur ma'e ràṃ wexak putar tatainy a'e wà nehe. ¹⁷ Ma'e imim pyrer uzexak kar putar teko wanupe nehe. Ma'e ikwaw pyr 'ym uzekwaw putar nehe. ¹⁸ Pezeapyaka katu ko ze'eg rehe nehe. Aze teko ukwaw amo ze'eg nehe, wenu putar amo ae ze'eg nehe. Aze teko nukwaw kwaw ze'eg henu mehe, a'e ze'eg pixika'i ma'e uhem putar izuwi nehe.

Zezuz ihy a'e, tywyr a'e wà no, wexak Zezuz oho a'e wà

¹⁹ Zezuz ihy a'e, tywyr a'e wà no, ur zepe a'e pe hexak pà a'e wà. Nupuner kwaw uhemaw rehe huwake wà, ta'e teko tetea'u a'e pe wanekon a'e wà xe. ²⁰ Amo uze'eg izupe. Nehy a'e, nerywyr a'e wà no, katu pe wanekon a'e wà, ipurexak wer zepe nerehe a'e wà. ²¹ Uze'eg Zezuz a'e pe har wanupe. — Aze teko wenu Tupàn ze'eg wà nehe, aze weruzar wà nehe, hehy ài wanekon wà nehe, herywyr ài wanekon wà nehe no, i'i Zezuz wanupe.

Zezuz umupytu'u ywytuaiw a'e kury

²² Amo 'ar mehe wixe Zezuz oho kanuhu pupe kury, wemimu'e wanupi kury. — Zaha yryhu waz nehe ty wà, i'i wanupe. Uzypyrog wata pà wà, kanu pupe wà. ²³ Wata mehe we Zezuz uker upà. Uhem ywytuaiw wà a'e pe yryhu rehe. Uzeen 'y oho kanu pupe wanupe kury. Na'ikatuahy kwaw a'e pe wanupe. ²⁴ Uze'eg hemimu'e oho izupe wà, imume'e kar pà wà. Purumu'e ma'e, purumu'e ma'e, i'i izupe wà. — Zamàno putar zane, i'i izupe wà. Upu'àm Zezuz. Uze'eg ywytu pe, 'y ipenopenog ma'e pe no, imupytu'u kar pà. Upytu'u tuwe ywytu, upytu'u 'y upenog ire no. Ikatuahy a'e pe wanupe kury. ²⁵ Napezeruzar katu kwaw herehe, i'i Zezuz wanupe. Ipytuhagatu hehe wà, ukyze pà izuwi wà. Mo romo hekon a'e, ma'e romo hekon a'e, i'i uzeupeupe wà. Weruze'eg ywytu a'e, weruze'eg 'y a'e no. Ywytu a'e, 'y a'e no, weruzar ize'eg a'e wà, i'i uzeupeupe wà.

Zezuz umukatu awa tekwe ikatu 'ym ma'e hereko har a'e kury

²⁶ Wata oho Karirez yryhu rehe wà, te uhem yryhu waz wà. Zera ywy kutyr wanon wà. ²⁷ Uhem Zezuz oho kanu wi. Ywy rehe ihem mehe ur amo awa a'e pe huwàxi pà. Tekwe ikatu 'ym ma'e hereko har romo hekon a'e. Kwehe numunehew kwaw ukamir. Nuker kwaw weko haw pe, ni noho kwaw a'e pe. Tywypaw pe hekon tuweharupi. ²⁸ Wexak Zezuz. Hexak mehe uhapukaz heiheim pà. U'ar uzeamumew pà Zezuz huwarupi, uze'eg ahyahy pà nezewe izupe. Ne Zezuz, Tupàn Ywate Wera'u Har ta'yr ne, i'i izupe. — Ma'e

erezapo putar ihewe nehe, i'i izupe. — Ezepyk zo herehe nehe, i'i izupe. ²⁹ Na'e Zezuz umuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e izuwi. Tekwe ikatu 'ym ma'e a'e, tuweharupi wiko hehe a'e. Tuweharupi teko upyhyk a'e awa oho wà, iàpixi pà ipo rehe ipy rehe wà. Uzàpixi kyhàhàm tàtà ma'e pupe wà. Tuweharupi tekwe ikatu 'ym ma'e hereko har omonohok kyhàhàm a'e. Tuweharupi hekwe ikatu 'ym ma'e weraha a'e awa ywyxig heta haw pe. ³⁰ Na'e uze'eg Zezuz izupe kury. — Ma'e nerer, i'i izupe. — Tekwe ikatu 'ym ma'e tetea'u herer ihe, i'i izupe, (ta'e tekwe ikatu 'ym ma'e tetea'u hehe wanekon a'e wà xe).

³¹ — Uremuhem kar zo pe xe wi nehe, uremono kar zo pe ywykwaruhu pupe nehe, i'i izupe wà.

³² Tàzàhuràn tetea'u umai'u waiko a'e pe wà, ywytyruhu rehe wà. — Uremono kar pe tàzàhuràn wanehe ty, a'e mehe uruixe putar oroho wanehe nehe, i'i izupe wà. Na'e Zezuz umuixe kar tekwe ikatu 'ym ma'e tàzàhuràn wanehe a'e wà kury.

³³ Uhem oho awa wi wà, tàzàhuràn wanehe uze-munehew pà wà. Tàzàhuràn uzàn oho wà kury, ywytyr wi wezyw pà wà. U'ar oho 'y pupe wà kury. Ta'e ywytyruhu iàpy'àmahy a'e xe. 'Y umim tàzàhuràn paw rupi wà, wazuka pà wà.

³⁴ Tàzàhuràn wanehe uzekaiw ma'e a'e wà, wexak weimaw wazuka awer a'e wà. Uzàn a'e wi imume'u pà taw pe har wanupe wà, ko pe har wanupe wà no. ³⁵ Teko wexak wà wà. Uhem Zezuz huwake wà. Wexak tekwe ikatu 'ym ma'e hereko arer a'e pe Zezuz ipy huwake hin mehe. Umunehew ukamir uzehe kury. Upytu'u he'o haw izuwi. A'e rupi teko ukyze katu a'e wà. ³⁶ Hexak

arer umume'u imukatu awer a'e teko wanupe wà.
³⁷ Teko Zera ywy rehe har paw uze'eg Zezuz pe a'e wà kury. — Ehem eho xe wi nehe ty, urereko haw wi nehe ty, i'i izupe wà, ta'e ukyze izuwi wà xe. Wixe Zezuz oho kanu pupe kury. Oho tuwe a'e wi wanuwi kury. ³⁸ Tekwe ikatu 'ym ma'e hereko arer uze'eg izupe iho 'ym mehe we. — Heho wer nerupi ihe, i'i izupe.

³⁹ — Nan kwaw pa, i'i Zezuz izupe. — Emume'u nemukatu awer eho nereko haw pe har wanupe nehe, emume'u newe Tupàn hemiapo kwer nehe, i'i izupe. A'e rupi umume'u Zezuz hemiapo kwer oho taw nànnànar wanupe a'e kury.

Zezuz umukatu amo kuzà a'e, umukatu amo kuzàtài a'e no

⁴⁰ Yryhu waz ihem wi mehe teko uwàxi Zezuz wà a'e pe wà, ta'e wàro a'e wà xe. ⁴¹ Amo awa Zaz her ma'e uhem wà a'e pe a'e. Zemono'ogaw pe oho ma'e wanuwi haw romo hekon a'e pe a'e. Uzeamumew u'ar pà ywy rehe Zezuz ipy huwake, (ta'e Zezuz tuwihaw ikàg ma'e romo hekon izupe a'e xe.) — Ezur heràpuz me nehe ty, i'i izupe. ⁴² — Ta'e herazyr umàno etea'i a'e xe. Pitài zo herazyr. Wereko 12 kwarahy a'e, i'i izupe. A'e rupi Zezuz wata oho hupi a'e. Iata mehe teko uze pupy-pupykahy oho hehe a'e wà. ⁴³ Amo kuzà wata wanupi a'e no. Huwy e ma'e romo hekon a'e. 12 kwarahy umumaw uwy e pà. Omono wemetarer paw muhàg kwaw par wanupe. Nupuner kwaw imukatu haw rehe wà. ⁴⁴ Uhem wà Zezuz haikweromo kury, teko wamytepe kury. Opokok ikamir rehe. Na'arewahy upytu'u uwy re kury.

⁴⁵ — Mo opokok herehe, i'i Zezuz. Ihe napokok kwaw ihe, i'i amo. — Nan kwaw ihe, i'i amo no. Nezewe uze'eg paw rupi wà. — Purumu'e ma'e, heta tetea'u teko neruwake a'e wà, nerehe opokok ma'e a'e wà, i'i Pet izupe.

⁴⁶ — Amo opokok herehe, ta'e uhem tuwe hekàgaw ihewi a'e xe, akwaw ihem awer ihe, i'i Zezuz wanupe.

⁴⁷ — Kwa, Zezuz ukwaw uzehe hepokok awer a'e, i'i kuzà uzeupe. A'e rupi ur huwake kury, uryryz pà kury. Uzeityk u'ar pà Zezuz ipy huwake. A'e pe, teko paw wanuwa rupi, umume'u hehe opokok awer izupe, umume'u uma'eahy awer no, umume'u umukatu awer no. — Na'arewahy hekatu kwez kury, nerehe hepokok mehe kury, i'i izupe. ⁴⁸ — Herazyr, erezeruzar katu herehe ne, a'e rupi urumukatu kwez ihe kury, i'i Zezuz izupe. — Eho nekyze 'ym mà nehe, zàkwà. Nerurywete nehe zàkwà, i'i izupe.

⁴⁹ Zezuz ize'eg mehe we ur amo ze'eg herur har huwake a'e kury. A'e tuwihaw Zaz heko haw pe har romo hekon a'e. — Umàno nerazyr kwez kury, i'i Zaz pe. — Eraha zo purumu'e ma'e neràpuz mehe nehe kury, i'i izupe.

⁵⁰ Wenu Zezuz ize'eg mehe. — Ekyze zo nehe ty, i'i Zaz pe kury. — Ezeruzar herehe, a'e rupi ikatu putar nerazyr a'e nehe, i'i izupe. ⁵¹ (Oho Zaz hàpuz me.) Tàpuz me uhem ire, numuixe kar kwaw amogwer teko uzeupi a'e wà. Xo amo zo weraha uzeupi tàpuz me wà: Pet, Xiak, Zuàw, kuzàtài tu, ihy. A'e zutyka'i wixe oho tàpuz me Zezuz rupi wà.

⁵² A'e pe har paw rupi a'e wà, uzai'o a'e kuzàtài umàno ma'e kwer rehe a'e wà. Heiheihem a'e wà.

— Pezai'o zo nehe ty wà, i'i Zezuz wanupe. — Uker e upà a'e, i'i wanupe.

⁵³ Uze'eg urywahy hehe wà, ta'e ukwaw katu imàno awer wà xe. ⁵⁴ Upyhyk Zezuz kuzàtài ipo rehe. — Epu'àm, kuzàtài, i'i izupe wahyhawa'u.

⁵⁵ Ukweraw wi kury. Na'arewahy upu'àm. — Pemono temi'u izupe, i'i Zezuz amogwer wanupe. ⁵⁶ Tu a'e, ihy a'e no, ipytuhegatu hexak mehe a'e wà. — Pemume'u zo ko heremiapo kwer amo pe nehe, i'i wanupe.

9

Zezuz omono kar wemimu'e taw nà'n a'e wà kury

¹ Wenoz Zezuz a'e 12 wemimu'e wamuwà uzeupe a'e wà kury. Omono ukàgaw wanupe. — Pepuner tekwe ikatu 'ym ma'e wamuhem kar haw rehe puruwi nehe kury, i'i wanupe. — Pepuner ima'eahy ma'e wamukatu haw rehe nehe no, i'i wanupe. ² Na'e umuata kar wamono taw nà'n wà, Tupàn pureruze'egaw rehe ze'eg puràg imume'u kar pà wanupe wà, ima'eahy ma'e wamukatu kar pà wanupe wà no.

³ — Peraha zo ma'e peho mehe nehe, i'i wanupe. — Peraha zo ywyrà'i pepokokaw romo nehe. Peraha zo ma'e hyru nehe. Peraha zo temi'u nehe. Peraha zo temetarer nehe. Xo pitài pekamir zo peraha nehe, i'i wanupe. ⁴ — Wyzài taw pe pehem mehe nehe, aze teko pemuixe kar wàpuz me wà nehe, peker peho wanàpuz me nehe. A'e taw pe peneko mehe peker zo amo ae tàpuz me nehe, i'i wanupe. ⁵ — Wyzài taw pe pehem mehe, aze a'e pe har napemuixe kar kwaw weko haw pe

wà nehe, aze na'ipurenu wer kwaw peze'eg rehe wà nehe, pehem peho a'e wi wanuwi nehe. Pemuhàmuhàz ywyku'i kwer pexapat rehe arer a'e pe wanupe nehe. A'e mehe a'e pe har ukwaw putar heze'eg rehe uzekaiw 'ymaw a'e wà nehe, i'i wanupe. ⁶ Na'e hemimono kar a'e wà kury, uhem oho a'e wi izuwi wà kury. Wata oho taw nànnà wà. Umume'u Tupàn ze'eg puràg oho waiko taw nànnà wà, ima'eahy ma'e tetea'u wamukatu pà wà no.

Tuwihaw Ero nukwaw kwaw Zezuz a'e

⁷ Ero a'e, Karirez ywy rehe har wanuwihaw romo hekon a'e. Amo 'ar mehe wenu Zezuz hemiapo kwer imume'u awer a'e. — Mo romo hekon a'e, i'i uzeupe. — Zuàw purumuzahazahak ma'e a'e, ukweraw wi umàno re a'e, i'i teko uzeupeupe wà. — Màràzàwe tuwe aipo pa, i'i Ero uzeupe a'e, waze'eg henu mehe a'e.

⁸ — Eri a'e, ukweraw wi a'e, i'i amo teko wà. — Amo ae Tupàn ze'eg imume'u har kwehe arer ukweraw ma'e kwer romo hekon a'e, i'i amo ae teko wà.

⁹ — Azuka kar Zuàw ihe. Azakagok kar ihe, i'i Ero wanupe. — Mo romo hekon a'e awa a'e, a'e ma'e iapo har a'e, i'i wanupe. A'e rupi tuweharupi Ero uzeagaw Zezuz hexak pà a'e.

Zezuz umueta tetea'u temi'u teko tetea'u wanupe a'e kury

¹⁰ Na'e uzewyr Zezuz hemimono karer oho a'e wà kury. Umume'u wemiapo kwer wata mehe arer paw rupi izupe wà. Na'e Zezuz weraha wemimono karer uzeupi wà, Metexaz taw pe wà.

¹¹ Teko tetea'u wenu iho awer imume'u haw wà. Oho haikweromo wà. Uze'egatu Zezuz wanupe

a'e, wanexak mehe. — Ikatu pezur awer, i'i wanupe. Uze'eg Tupàn pureruze'egaw rehe a'e pe wanupe. Umukatu ima'eahy ma'e a'e pe wà no.

¹² Karukete mehe ur a'e 12 hemimu'e ipyr wà. — Emuhem kar 'aw teko wamono xe wi wà nehe, i'i izupe wà. — A'e rupi upuner oho haw rehe taw pe a'e wà nehe, wemi'u ràm hekar pà wà nehe, uker àwàm hekar pà wà nehe no, ta'e naheta kwaw tàpuz xe wanupe xe, i'i izupe wà.

¹³ — Pemono temi'u teko wanupe, i'i Zezuz wanupe. — Heta 5 typy'ak xe kury, heta mokoz pira xe no. Nuhyk kwaw temi'u zanewe, i'i izupe wà. — Aipo uremono kar putar pe taw pe temi'u ime'eg kar pà ne nehe, kwez teko wanupe àràm ne nehe kury, i'i izupe wà, hehe upuranu pà wà.

¹⁴ Ta'e heta 5.000 awa a'e pe a'e wà xe. — Pemuapyk kar teko pe wà nehe ty wà, i'i wanupe. — Pemuapyk kar 50 teko xe wà nehe, pemuapyk kar amo 50 pe pe wà nehe, amo 50 pemuapyk kar 'a pe wà nehe, amo 50 pemuapyk kar xe ràn wà nehe no, paw rupi pemuapyapyk kar nezewe pe wà nehe, i'i wanupe.

¹⁵ Hemimu'e umuapyk kar a'e teko Zezuz ze'eg rupi katete a'e wà. ¹⁶ Upyhyk Zezuz a'e typy'ak kury, a'e pira no. Ume'e ywate. Uze'eg Tupàn pe ikatu haw rehe. Na'e uzaikaikaw typy'ak opo pupe kury, (imueta tetea'u kar pà kury). Uzaikaikaw pira nezewegatete no. Omono wemimu'e wanupe. — Peraha teko wanupe kury, i'u kar pà wanupe kury, i'i wanupe. ¹⁷ Teko u'u paw rupi wà. Uhyk wanupe. Oporoporog hemimu'e 12 kok por wanemi'u kurer pupe wà,

ta'e teko nupuner kwaw a'e temi'u i'u haw rehe paw rupi a'e wà xe.

Umume'u Pet Zezuz heko hawete izupe

¹⁸ Amo 'ar mehe Zezuz a'e zutyka'i uze'eg Tupàn pe a'e. Ize'eg mehe ur hemimu'e ipyr a'e wà. — Ma'in teko herehe wà, i'i wanupe, wanehe upuranu pà.

¹⁹ — Amo teko nezewe i'i newe wà, — Zezuz a'e, Zuàw purumuzahazahak ma'e ukweraw wi ma'e kwer romo hekon a'e, i'i newe wà. — Eri ukweraw wi ma'e kwer romo hekon a'e, i'i amo newe wà. — Tupàn ze'eg imume'u har kwehe arer ukweraw wi ma'e kwer romo hekon a'e, i'i amo newe wà, i'i hemimu'e izupe wà.

²⁰ — Pe no ty wà, ma'e peze herehe peze'eg pà pe no ty wà, i'i wanupe, wanehe upuranu pà. Uze'eg Pet izupe kury. — Ne ureruwihawete urepyro har Tupàn hemimur karer Mexi her ma'e romo ereiko ne, i'i izupe kury.

Zezuz umume'u umàno àwàm ukweraw pàwàm a'e kury

²¹ — Pemume'u zo a'e ma'e teko wanupe nehe, i'i Zezuz wanupe.

²² — Ihe Awa ta'yr romo aiko ihe, apuraraw putar ma'erahy tetea'u ihe nehe. Zutew waneruze'egar a'e wà nehe, xaxeto wanuwihaw a'e wà nehe no, ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà nehe no, nuzeruzar kwaw heze'eg rehe a'e wà nehe. Hezuka kar putar a'e wà nehe. Akweraw wi putar hemàno re nehe, i'i wanupe.

²³ Na'e uze'eg Zezuz wanupe a'e. — Aze teko iho wer herupi nehe, tuwe heharaz uzewi nehe,

tuwe oho heraikweromo nehe. Aruzar putar heru ze'eg ihe nehe, te ywyrà kanetar rehe amàno putar ihe nehe. Aze peneko wer heremiruze'eg romo nehe, peze'eg nezewe nehe. — Azapo putar ikatu haw Tupàn ze'eg heruzar pà ihe nehe. Wyzài ma'erahy apuraraw putar nehe, ize'eg heruzar pà nehe, peze izupe nehe. ²⁴ Aze teko izepyro wer nehe, umàno putar nehe. Aze teko umàno herehe uzeruzar haw rehe nehe, uzepyro putar nehe. ²⁵ Aze awa upyhyk ma'e ko ywy rehe har tetea'u uzeupe nehe, aze heta hemetarar tetea'u izupe nehe, aze umàno a'e re nehe, ima'e ukàzym putar izuwi paw rupi nehe. Nuwereko kwaw nehe. ²⁶ Aze amo teko imaranugar amogwer wanuwa rupi nehe, herehe nehe, hepurumu'e haw rehe nehe, a'e mehe hemaranugar putar hehe teko wanuwa rupi ihe nehe no. Amo 'ar mehe nehe, aiko putar ikàg wera'u ma'e romo ihe nehe. Heru umur putar ukàgaw upuràgaw ihewe nehe. Heko haw pe har umur putar ukàgaw ihewe a'e wà nehe no. A'e 'ar mehe hemaranugar putar a'e awa wi ihe nehe, amogwer wanuwa rupi nehe. ²⁷ Pema'enukwaw katu ko ma'e rehe nehe. Teko ko 'ar rehe wikuwe ma'e a'e wà, numàno kwaw paw rupi a'e wà nehe, Tupàn pureruze'egaw tur 'ym mehe a'e wà nehe.

Moizez a'e, Eri a'e no, ur Zezuz pe uze'eg pà a'e wà kury

²⁸ Na'e 7 'ar pawire oho Zezuz ywytyr rehe Tupàn pe uze'eg pà a'e kury. Weraha na'iruz wemimu'e uzeupi wà no. Pet, Zuàw, Xiak. ²⁹ Ize'eg mehe huwa uzeapo amo ae ma'e romo kury.

Ikamir henyenyahy, xigatu kury. ³⁰ Tàrityka'i Moizez uhem a'e pe ipyr a'e, izupe uze'eg pà a'e. Uhem Eri a'e no. (Tupàn ze'eg imume'u har kwehe arer umàno ma'e kwer romo wanekon a'e wà.) ³¹ Heny katu a'e wà no, ta'e Tupàn huwake har heny katu nezewe a'e wà xe. Uze'eg Zezuz pe wà. — Na'jàrew kwaw neho àwàm Zeruzarez pe nehe, i'i izupe wà. — Eremàno putar a'e pe nehe, ta'e Tupàn uputar nezewe haw a'e nehe xe, i'i izupe wà. ³² Pet a'e, hehe we har a'e wà no, uker upà ywy rehe a'e wà. Na'e ume'e a'e wà kury. Wexak Zezuz henyahy haw wà. Wexak a'e mokoz awa Zezuz huwake har wà no.

³³ A'e mokoz awa uhem oho Zezuz wi a'e wà kury. Waho 'ym mehe we Pet uze'eg Zezuz pe a'e. — Hezar, i'i izupe. — Uruiko xe ure kury. Ikatu xe urereko haw kury. Uruzapo putar na'iruz tàpuz pew ure nehe. Ereiko putar amo tàpuz pupe nehe. Moizez wiko putar amo tàpuz pupe nehe. Eri wiko putar inugwer pupe a'e nehe no, i'i izupe. (Uze'eg e izupe a'e, uma'enukwaw katu 'ym pà uze'eg rehe a'e.)

³⁴ Ize'eg mehe we uhem amo ywàkun wà a'e pe a'e kury. Ywàkun i'àg ukwaw wanehe kury. Zezuz hemimu'e ukyze ywàkun hexak mehe wà. ³⁵ Na'e amo uze'eg ywàkun rehe a'e kury. — Ko awa a'e, hera'yr romo hekon a'e. Aexak ihe, amuigo kar putar tuwihawete romo ihe nehe. Pezeapyaka katu ize'eg rehe nehe, i'i a'e ze'eg ywàkun pupe har. ³⁶ Ize'eg pawire Zezuz a'e zutyka'i a'e pe hekon a'e. Ta'e a'e mokoz awa oho izuwi a'e wà xe. Hemimu'e numume'u kwaw wemixak kwer a'e pe uzeapo ma'e kwer a'e wà, teko wanupe a'e wà.

Umukatu Zezuz amo kwarer a'e

³⁷ Iku'em kury. Wezyw Zezuz oho ywytyr wi a'e wà kury. Teko tetea'u ur Zezuz huwàxi pà wà.

³⁸ Amo awa a'e pe har a'e, uhapukaz 'àm Zezuz pe a'e pe a'e. — Purumu'e ma'e, i'i izupe. — Eme'e hera'yr rehe nehe, i'i izupe. — Pitài zo hera'yr a'e. Naheta kwaw amo, i'i izupe. ³⁹ — Wereko tekwe ikatu 'ym ma'e uzehe a'e. Tuweharupi hekwe ikatu 'ym ma'e uzàmàtyry'ym iko a'e. A'e re kwarer uhapukaz a'e, uzepyho a'e no. Henyzuz no. Tuweharupi tekwe ikatu 'ym ma'e upuraraw kar ma'erahy kwer izupe. Na'ihem wer kwaw izuwi, i'i izupe, Zezuz pe. ⁴⁰ — Emuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e hera'yr wi nehe, a'e neremimu'e wanupe. Nupuner kwaw wà, i'i izupe.

⁴¹ — Napekwaw katu kwaw Tupàn ze'eg pe, i'i Zezuz teko wanupe. — Napezeruzar kwaw herehe. Kwehe aiko pepyr, i'i wanupe. — Aipo napezeruzar pixik kwaw herehe nehe, i'i wanupe. — Erur nera'yr xe ty, i'i tu pe.

⁴² Herur mehe we hekwe ikatu 'ym ma'e weityk kwarer ywy rehe kury. He'o wera'u kury. Na'e uze'eg Zezuz tekwe ikatu 'ym ma'e pe, imuhem kar pà kwarer wi. Ikatu kwarer kury. Zezuz umuzewyr kar tu pe. ⁴³ Teko ipytuhegatu Tupàn ikàgaw hexak pà wà.

Uze'eg wi Zezuz umàno àwàm rehe a'e

Teko umume'u tuwe Zezuz hemiapo kwer uzeupeupe wà. Waze'eg mehe we Zezuz uze'eg wemimu'e wanupe a'e.

⁴⁴ — Amume'u putar ma'e peme ihe nehe kury. — Peneharaz zo ko heze'eg àwàm wi nehe. Amo

hemono putar tuwihaw wanupe nehe. Uzapo putar ikatu 'ym ma'e ihewe wà nehe. Ta'e Tupàn numupytu'u kar kwaw iapo re a'e wà nehe xe, i'i wanupe.

⁴⁵ Hemimu'e nukwaw kwaw ize'eg wà. Zezuz nukwaw kar kwaw uze'eg wanupe. Nupuranu kwaw hehe wà, ta'e ukyze izuwi wà xe. — Mo ikàg werà'u amo wanuwi a'e, i'i hemimu'e Zezuz pe wà.

— *Mo ikàg werà'u amo wanuwi a'e, i'i hemimu'e Zezuz pe wà*

⁴⁶ Uzypyrog hemimu'e uze'eze'eg ahyahy pà uzeupeupe wà. — Aiko putar penuwihaw romo ihe nehe, Tupàn pureruze'eg mehe ihe nehe, i'i amo. — Nan kwaw pa, ihe aiko werà'u putar pewi ihe nehe, i'i amo nò. Nezewegatete uze'eg amogwer wà nò. ⁴⁷ Ukwaw Zezuz wama'enukwaw paw a'e. Upyhyk kwarer imuwà. Umupu'àm uzeake kury.

⁴⁸ Uze'eg wanupe. — Aze amo uzapo ikatu ma'e ko kwarer pe nehe, ihewe ikatu ma'e iapo har ài hekon putar a'e nehe nò. Ihewe ikatu ma'e iapo har zàwenugar a'e nehe nò, hemur kar har pe ikatu ma'e iapo har ài hekon a'e nehe nò. Pepyr har ikàg werà'u 'ym ma'e a'e, ikatuahy ma'e romo hekon Tupàn huwa rupi a'e, ikàg ma'e ài hekon Tupàn huwa rupi a'e.

Zuàw uze'eg Zezuz pe a'e kury

⁴⁹ Na'e Zuàw uze'eg a'e kury. — Purumu'e ma'e. Uruexak amo awa kwez ure kury. Umuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e puruwi nerer rehe a'e. Epytu'u nezewe haw iapo re ty, uru'e izupe, ta'e

nuiko kwaw urerehe we har romo a'e xe, ta'e nuiko kwaw neremimu'e romo a'e xe.

⁵⁰ — Pemupytu'u kar zo nehe, i'i Zezuz izupe. — Aze teko napeàmàtyry'ym kwaw a'e wà nehe, pemyrypar romo wanekon a'e wà nehe, i'i wemimu'e wanupe.

Xamari ywy rehe har nuzeruzar kwaw Zezuz rehe a'e wà

⁵¹ Uhem etea'i Zezuz 'ar a'e kury, ywate iho àwàm 'ar a'e kury. — Kutàri aha putar Zeruzarez pe ihe kury, i'i uzeupe. Uzypyrog Zeruzarez pi-arupi wata pà kury. ⁵² Xamari ywy rehe wata oho waiko wà. Omono kar amo teko wenataromo amo taw pe wà. — Pekar zaneke àwàm peho wi taw pe nehe, i'i wanupe. ⁵³ Taw pe har numuixe kar kwaw Zezuz a'e wà. — Oho putar Zeruzarez tawhu pe a'e nehe, zaneàmàtyry'ymar wapyr a'e nehe, i'i uzeupeupe wà. A'e rupi numuixe kar kwaw wà. ⁵⁴ Hemimu'e Xiak her ma'e a'e, hemimu'e Zuàw her ma'e a'e no, wexak Zezuz imuixe kar 'ymaw wà. Uze'eg izupe wà. Aze ereputar nehe, urupuner tata imu'ar kar haw rehe ywak wi ure nehe, kwez teko wazuka pà ure nehe, i'i izupe wà.

⁵⁵ Ume'e Zezuz wanehe. — Nan kwaw ty wà, i'i wanupe. ⁵⁶ Wata wi oho wà, te uhem amo ae taw pe wà.

Amo teko heko wer Zezuz hemimu'e romo a'e wà kury

⁵⁷ Waho mehe uze'eg awa wà Zezuz pe a'e. — Aha putar nerupi nehe, wyzài ywy rehe nehe, wyzài taw pe nehe, i'i izupe.

⁵⁸ Uze'eg Zezuz izupe. — Awara uker oho ywyk-war pupe a'e wà. Wiràmiri uker oho waity pe a'e wà no. Ihe Awa ta'yr ihe, naheta kwaw heker haw ihewe ihe, naheta kwaw tàpuz hepytu'u haw ihewe ihe, i'i izupe.

⁵⁹ Na'e uze'eg Zezuz amo awa pe kury. — Ezur herupi nehe ty, heremimu'e romo nereko pà nehe ty, i'i izupe. Uze'eg a'e awa Zezuz pe kury. — Aha putar nerupi nehe, i'i izupe. — Xo pitài ma'e zo azapo putar nerupi heho zanune ihe nehe. Nerupi heho 'ym mehe we azutym putar heru aha ihe nehe, i'i izupe. (Umàno etea'i ru'u tu a'e.)

⁶⁰ — Tuwe umàno ma'e kwer utym umàno ma'e kwer a'e wà nehe, i'i Zezuz izupe. Emume'u Tupàn ze'eg eho purupe nehe kury, i'i izupe.

⁶¹ Amo ae awa uze'eg izupe a'e no. Aze'eg putar aha heànàm wanupe ihe kury. Xo a'e re zo aha putar nerupi nehe, i'i izupe.

⁶² Uze'eg Zezuz izupe. Aze awa uzyppyrog oko rà m iapo pà nehe, aze upytu'u imumaw 'ym mehe we nehe, naheta kwaw temi'u ipurumuzàmuzàg wanupe nehe. Nezewegatete aze amo uzyppyrog Tupàn pureruze'egaw imume'u pà a'e wà nehe, aze a'e re ipytu'u wer a'e wà nehe, teko tetea'u nuenu kwaw ze'eg puràg a'e wà nehe.

10

Zezuz omono kar 72 wemimu'e taw nàn a'e wà kury

¹ Amo 'ar mehe Zezuz Zanezar a'e, wexaexak amo 72 awa a'e wà. Omono kar mokoz amo taw pe wà, omono kar amo mokoz amo ae taw pe wà no, nezewe omono kar paw rupi wà, taw nà nàn

wà, wenataromo wà. ² Wamono kar 'ym mehe we uze'eg wanupe. — Teko ko ywy rehe har a'e wà, nuzawy kwaw aroz ipo'o pyràm ko pe har a'e wà. Naheta tete kwaw ipo'o har wà. Aroz tetea'u ihyk mehe ko zar umur kar uma'ereko ma'e ko pe a'e wà, aroz ipo'o kar pà wanupe a'e wà. Nezewegatete peze'eg Tupàn pe nehe. A'e mehe umur kar putar uze'eg imume'u har xe a'e wà nehe. A'e rupi teko ukwaw putar Tupàn ze'eg puràg a'e wà nehe. Uzeruzar putar hehe wà nehe. ³ Peho nehe ty wà. Na'ikatuahy kwaw peme nehe. Zawaruhu ume'egatu àràpuhàràn wanehe. Nezewegatete teko a'e wà nehe, ume'egatu putar penehe a'e wà nehe. Apomono kar putar zawaruhu zàwenugar wainuromo ihe, àràpuhàràn ài ihe. ⁴ Peraha zo temetarer hyru nehe, ni ma'e hyru, ni pexapat nehe no. Pepytu'u zo pe rupi nehe, amo pe peze'eg pà nehe. ⁵ Tàpuz me peixe mehe nehe, peze nezewe nehe. — Tuwe zeàmàtry'ym 'ymaw upyta 'àg tàpuz me a'e nehe, peze a'e pe har wanupe nehe. ⁶ Aze awa ikatu ma'e tàpuz me hekon nehe, aze puràmàtry'ym 'ym ma'e romo hekon a'e nehe, tuwe peze'egatu hehe nehe. — Tuwe Tupàn uzapo ikatu ma'e newe nehe, peze izupe nehe. Aze puràmàtry'ym ma'e romo hekon a'e nehe, pezo'ok wi peze'egatu haw izuwi nehe. ⁷ Peiko a'e awa ikatu ma'e hàpuz me nehe, pe'u temi'u peme imur pyràm nehe, ta'e aze teko uma'ereko a'e wà nehe, upuner hekuzar ipyhykaw rehe a'e wà nehe xe. Peker zo amo ae tàpuz me a'e taw pe peneko mehe nehe.

⁸ Aze pehem peho amo taw pe nehe, aze a'e pe har pemuixe kar wà nehe, pe'u temi'u peme

imur pyràm nehe. ⁹ Pemukatu ima'eahy ma'e a'e taw pe har pe wà nehe. — Tupàn pureruze'egaw uhem etea'i peme a'e kury, peze a'e taw pe har wanupe nehe. ¹⁰ Aze pehem amo taw pe nehe, aze a'e pe har napemuixe kar kwaw a'e pe wà nehe, peata peho taw mytepe nehe, nezewe peze'eg pà wanupe nehe. ¹¹ — Te ywy ku'i kwer urepy pe har uruityk putar peme ure kury, peze a'e pe har wanupe nehe. Pema'enukwaw katu ko ze'eg rehe nehe. — Uhem etea'i Tupàn pureruze'egaw peme kury, peze wanupe nehe. ¹² Amo 'ar mehe nehe, Tupàn uzepyk putar ikatu 'ym ma'e iapo har wanehe nehe. A'e 'ar mehe uzepyk putar a'e taw pe har wanehe azeharomoete nehe. Kwehe mehe Tupàn uzepyk Xotom taw pe har wanehe a'e wà, ta'e ikatu 'ym ma'e uzapo a'e wà xe. Uzepyk wera'u putar a'e taw pe har wanehe nehe, ta'e napemuixe kar kwaw a'e wà xe.

Amo taw pe har nuzeruzar kwaw Zezuz rehe wà

¹³ Uze'eg wi Zezuz wemimu'e wanupe. — Korazi taw pe har wà. Metexaz taw pe har iaiw a'e wà no. Tupàn uzepyk putar wanehe nehe, ta'e na'ipurenu wer kwaw Tupàn pureruze'egaw rehe ze'egaw a'e wà xe. Aze mo azapo agwer purumupytuhegatu kar haw Xir taw pe har wanuwa rupi, Xitom taw pe har wanuwa rupi, a'e mehe mo uzemumikahy mo wemiapo kwer rehe wà, uzewyr mo Tupàn pe wà. ¹⁴ Tupàn uzepyk putar Xir pe har wanehe nehe, Xitom pe har wanehe nehe. Tupàn uzepyk wera'u putar tuwe Korazi pe har wanehe nehe, Pexaz pe har wanehe nehe no, ta'e ukwaw katu ize'eg a'e wà xe. Ta'e Xiro pe har

a'e wà xe, Xitom pe har a'e wà xe, nukwaw kwaw ize'eg a'e wà xe. ¹⁵ Kapanau taw pe har wà no. Izeupir wer zepe ywate. Tupàn weityk putar a'e taw pe har tatahu pe a'e wà nehe.

¹⁶ Na'e uze'eg wi wemimu'e wanupe kury. — Aze amo uzeapyaka katu peze'eg rehe a'e wà nehe, heze'eg rehe uzeapyaka ma'e romo wanekon a'e wà nehe no. Aze amo nuzekaiw kwaw peze'eg rehe a'e wà nehe, herehe uzekaiw 'ym ma'e romo wanekon a'e wà nehe no. Aze amo nuzekaiw kwaw herehe a'e wà nehe, hemur kar har rehe uzekaiw 'ym ma'e romo wanekon a'e wà nehe no.

Akwez 72 hemimu'e uzewyr Zezuz pe a'e wà kury

¹⁷ (Oho a'e 72 awa taw nà n'a'e ywy rehe a'e wà.) Uzewyr Zezuz pe wà kury. Hurywete wà. — Urezar, i'i izupe wà. — Te tekwe ikatu 'ym ma'e weruzar ureze'eg a'e wà, ta'e uruze'eg nerer ikàgaw rupi wanupe ure xe, i'i izupe wà.

¹⁸ Uwazar Zezuz waze'eg wanupe. — Aexak Zurupari ywak wi i'ar mehe. I'ar awer nuzawy kwaw à m'àn iweraw paw a'e. ¹⁹ Pezeapyaka katu heze'eg rehe nehe, amono hekàgaw peme. A'e rupi pepuner putar pepyrogaw rehe mozaiw rehe nehe, zawazyr rehe nehe no. Napapi kwaw wà nehe. Pekàg wera'u peàmàtyry'ymar wanuwu nehe. A'e mehe napemyapi kwaw a'e wà nehe. Nupuner kwaw ikatu 'ym ma'e iapo kar haw rehe peme wà nehe. ²⁰ Penurywete zo tekwe ikatu 'ym ma'e peze'eg heruzar haw rehe nehe. Penurywete pener imuapykaw rehe nehe, ta'e Tupàn umuapyk pener upape rehe ywate a'e xe.

Hurywete Zezuz a'e kury

²¹ A'e 'ar mehe we Tekwe Puràg umurywete kar Zezuz a'e kury. Uze'eg Zezuz u pe kury. — O heru, ywate har ywy rehe har wazar romo ereiko ne. Ma'e kwaw par 'ym ukwaw neze'eg a'e wà kury, ta'e eremume'u wanupe ne xe. Ma'e kwaw par nukwaw kwaw neze'eg a'e wà, ta'e neremume'u kwaw wanupe ne xe. Eremume'u neze'eg ma'e kwaw par 'ym wanupe ne, ta'e nepurumume'u wer hehe wanupe ne xe, ta'e nezewe mehe nerurywete ne xe.

²² Ma'e paw wazar romo aiko ihe, teko paw wanuwihaw romo aiko ihe, ta'e hemuigo kar pe nezewe har romo ne xe. Teko nukwaw kwaw nera'yr romo hereko haw a'e wà. Xo ne zo erekwaw ne. Teko nukwaw kwaw heru romo nereko haw a'e wà. Xo ihe zo akwaw ihe. Aze hepurukwaw kar wer hehe amo pe nehe, a'e mehe ukwaw putar a'e wà nehe, i'i Zezuz u pe Tupàn pe. ²³ Na'e uze'eg Zezuz wemimu'e wanupe kury. Xo a'e zo wenu ize'eg wà. — Penurywete tuwe kury, ta'e pexak heremiapo kwer tuweharupi kury xe, ta'e peinu heze'eg tuweharupi kury xe. ²⁴ Tupàn ze'eg imume'u har tetea'u a'e wà, tuwihaw tetea'u a'e wà no, ipurexak wer zepe agwer ma'e rehe a'e wà. Nuexak kwaw a'e wà. Pexak a'e ma'e peiko kury. Ipurenu wer zepe agwer ma'e rehe wà no. Nuenu kwaw wà. Xo pe zo peinu kury.

Zezuz umume'u Xamari ywy rehe har ikatu ma'e hemiapo kwer a'e kury

²⁵ Na'e uhem amo awa wà a'e pe ipyr kury. Ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e romo hekon a'e. Uzeagaw zepe Zezuz ize'eg iawy kar pà izupe.

(Amuze'eg zemueteahy kar putar Zezuz Tupàn rehe ihe kury, i'i uzeupe.) — Purumu'e ma'e, i'i Zezuz pe. — Aze hereko wer Tupàn pyr tuweharupi nehe, tatahu pe heho 'ym pà nehe, ma'e azapo putar ko 'ar rehe ihe nehe, i'i izupe, hehe upuranu pà. ²⁶ I'i Zezuz izupe. — Ma'in Tupàn ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer a'e, ma'e uzapo kar newe a'e, i'i izupe.

²⁷ — Ezamutar katu Tupàn nezar nehe, nepy'a pupe paw rupi nehe, nereke rehe paw rupi nehe no, nekàgaw rupi paw rupi nehe no, nema'enukwaw paw rehe paw rupi nehe no. Ezamutar katu nezeake har nehe no, nezeamutar haw ài nehe no.

²⁸ Uze'eg Zezuz izupe. — Azeharomoete neze'eg ne, eruzar tuwe a'e ze'eg nehe, a'e mehe ereiko putar Tupàn pyr tuweharupi nehe, i'i izupe.

²⁹ Ize'eg na'ikatu kwaw a'e purumu'e ma'e pe a'e, ta'e ukwaw wemiapo kwer a'e xe. (Aze ru'u nuzamutar kwaw uzeake har a'e wà.) A'e rupi upuranu wi Zezuz rehe.

— Mon aipo heruwake har romo wanekon wà, i'i izupe.

³⁰ Uze'eg Zezuz izupe kury, uma'emume'u pà izupe kury. — Kwehe mehe uzeapo nezewe. Amo awa uhem oho Zeruzarez tawhu wi a'e, Zeriko taw pe wata pà a'e. Na'e amo ma'e rehe imunar ma'e a'e wà, uwàxi a'e awa iata mehe a'e wà. Upyhyk wà, ikamir henuhem pà izuwi wà. Upetepetek wà no. Te umàno etea'i. Na'e uhem oho izuwi wà. ³¹ Na'e amo xaxeto wata oho a'e pe rupi a'e 'ar mehe a'e. Wexak a'e awa ywy rehe tuz mehe. Ukwaw oho kwe rupi kury, izywyr kury, ipytywà

'ym pà kury. ³² Na'e amo awa wata a'e pe rupi a'e no. Erewi haikwerupi har romo hekon a'e, xaxeto wapytywà har romo hekon a'e. Uhem oho huwake kury, hexak pà kury. Nupytu'u kwaw. Nupytywà kwaw. Oho a'e wi izuwi a'e no, izywyr a'e no.

³³ Wata amo Xamari ywy rehe har oho a'e pe a'e kury. (Xamari ywy rehe har na'iakatuwawahy kwaw Zutew wanehe a'e wà.) Na'e a'e Xamari ywy rehe har oho a'e awa ipetek pyrer huwake kury, awa umàno etea'i ma'e huwake kury. Hexak mehe upuhareko katu upy'a pe. ³⁴ Uhem huwakea'i. Omono muhàg win inuromo iperew rehe. A'e re uwàuwàn iperew pàn pupe no. Upir imono weimaw ku'az kury. Weraha amo tàpuz me kury, wata ma'e waker haw pe kury. A'e pe uzekaiw hehe. ³⁵ Iku'egwepe omono mokoz temetarer tàtà ma'e hekuzar katu ma'e tàpuz zar pe a'e. — Ezekaiw katu hehe nehe, i'i izupe. — Ko rupi hezewyr mehe nehe, amono putar hekuzar kurer newe nehe, i'i izupe.

³⁶ Na'e Zezuz upuranu ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e rehe a'e kury. — Na'iruz awa wexak ma'e rehe imunar ma'e wanemipetepetek kwer a'e wà. Ma'enugar awa na'iruz wanehe arer wiko a'e awa huwake har romo a'e, i'i Zezuz izupe.

³⁷ A'e purumu'e ma'e uze'eg Zezuz pe kury. — Akwez ipytywà har a'e, huwake har ài hekon a'e, i'i izupe. — Ezapo ma'e eho iko a'e awa ài ne nehe no, i'i Zezuz izupe kury.

Zezuz oho mokoz kuzà wapyr a'e kury

³⁸ Na'e Zezuz a'e, hemimu'e a'e wà no, wata oho waiko pe rupi a'e wà. Uhem wà amo taw pe wà.

Kuzà a'e pe har umuixe kar wàpuz me a'e wà. Mart tàpuz izar her romo a'e. ³⁹ Mari ikypy'yr her romo a'e. (Amo ae Mari a'e.) Wapyk Mari oho Zanezar ipy huwake kury, ipurumu'e haw rehe uzeapyaka katu pà kury. ⁴⁰ Na'e Mart a'e, nahurywete kwaw a'e, ta'e heta tetea'u ima'ereko haw izupe a'e xe. A'e rupi uze'eg wà Zezuz pe kury. — Hezar, hekypy'yr nahepytywà kwaw hema'ereko mehe a'e. Aipo nerezekaiw kwaw hepytywà 'ymaw rehe ne. Emur kar ihewe nehe. Emuma'ereko kar nehe, i'i Mart Zezuz pe.

⁴¹ Zanezar Zezuz uze'eg izupe. — Mart, Mart, màràzàwe tuwe erezemumikahy ma'e tetea'u rehe ne, i'i izupe. ⁴² — Pitài zo ma'e rehe ezekaiw nehe. Mari ukwaw a'e. Uzekaiw katu a'e ma'e rehe a'e. Ni amo nueraha pixik kwaw a'e ma'e izuwi a'e wà nehe, i'i Zezuz izupe, Mart pe.

11

Zezuz zanemu'e u pe zaneze'egaw rehe a'e kury

¹ Amo 'ar mehe Zezuz uze'eg in Tupàn pe amo taw huwake a'e. Ize'eg pawire amo hemimu'e uze'eg izupe. — Urezar, uremu'e pe Tupàn pe ze'egaw rehe nehe, Zuàw ài nehe, ta'e a'e umu'e wemimu'e nezewe a'e xe, i'i izupe.

² Na'e uze'eg Zezuz wemimu'e wanupe.
— Nezewe peze'eg Tupàn pe nehe.

— Ureru. Tuwe teko paw umuawate katu nerer a'e wà nehe.

Tuwe teko paw neremiruze'eg romo wanekon wà nehe, ta'e wanuwihawete romo ereiko ne xe.

³ Tuweharupi emur ureremi'u rà m urewe nehe.

⁴ Emunàn ureremiapo kwer ikatu 'ym ma'e urewi nehe, izuwi nereharaz pà nehe.

Ta'e urereharaz amogwer wanemiapo kwer wi ure xe, ikatu 'ym ma'e urewe iapo mehe ure xe.

Aze urepurapo wer ikatu 'ym ma'e rehe nehe, ezapo kar zo a'e ma'e urewe nehe, peze Tupàn pe nehe.

⁵ Na'e uze'eg wi Zezuz wemimu'e wanupe. ⁶ — Aze peho pemyrypar hàpuz me pyhaw nehe, pyaze mehe nehe, aze penoz ma'e izupe nehe, peze'eg putar nezewe nehe. — Emur na'iruz typy'ak urewe nehe ty, ta'e uhem amo uremyrypar wà kwez a'e kury xe. Ima'uhez a'e xe. Wata iko a'e. Uker ureràpuz me. Naheta kwaw temi'u izupe ureràpuz me, peze putar ru'u izupe nehe.

⁷ Na'e pemyrypar uze'eg putar ru'u nezewe peme nehe. — Kwa, nan kwaw ty, aker tupà ty, hepurumuzàmuzàg uker upà a'e wà no. Awàpytym ukenaw no. Napuner kwaw heme'e haw rehe ihe, temi'u newe imono pà ihe, i'i putar ru'u peme nehe.

⁸ A'e mehe nezewe pezapo nehe. Penoz wiwi nehe. Pemyrypar romo hekon a'e. Aze ru'u nume'e kwaw temi'u imur pà peme. Aze penoz wiwi nehe, a'e mehe umur putar peme nehe, ta'e penoz wiwi pe nehe xe, ta'e napemaranugar kwaw izuwi pe no xe. ⁹ A'e rupi a'e peme kury. Aze penoz ma'e Tupàn pe nehe, umur putar peme nehe. Aze pekar ma'e nehe, pexak putar nehe. Aze penoz peneixe àwàm nehe, uken

uzewàpytymawok putar peme nehe. ¹⁰ Ta'e aze awa wenz ma'e nehe, Tupàn umur putar izupe nehe. Aze awa wekar ma'e nehe, wexak putar nehe. Aze awa wenz wixè àwàm nehe, uken uzewàpytymawok putar izupe nehe. ¹¹ Apuranu putar awa wanehe kury. Aze nera'yr wenz ipira newe nehe, aipo eremono putar moz izupe nehe. ¹² Aze wenz zapukaz hupì'a newe nehe, aipo eremono putar zawazyr izupe nehe. ¹³ Napeiko kwaw ikatu ma'e romo Tupàn ài. Pekwaw ikatu-ahy ma'e imono haw pena'yr wanupe. Nezewe-gatete zaneru ywate har umur putar Wekwe Puràg teko wanupe a'e nehe no, aze teko wenz izupe a'e wà nehe.

— *Pezepu hemiruze'eg romo hekon Zezuz a'e, i'i amo wà*

¹⁴ Amo 'ar mehe amo tekwe ikatu 'ym ma'e hereko har ur Zezuz pyr kury, uzemukatu kar pà izupe kury. Nupuner kwaw uze'egaw rehe a'e, ta'e hekwe ikatu 'ym ma'e numuze'eg kar kwaw a'e xe. Umuhem kar Zezuz izuwi, imukatu pà. Uzypyrog awa uze'eg pà kury. Teko ipytuhegatu hexak mehe wà. ¹⁵ I'i amo wà. — Pezepu a'e, tekwe ikatu 'ym ma'e wanuwihaw a'e, a'e ae omono ukàgaw Zezuz pe a'e. A'e rupi upuner tekwe ikatu 'ym ma'e puruwi wamuhem kar haw rehe a'e, i'i mua'u uzeupeupe wà. (Pezepu her a'e, meru wanuwihaw i'i zaneze'eg rupi a'e. — Zurupari, za'e izupe.) ¹⁶ Amo a'e pe har ipurawy kar wer Zezuz pe ize'eg rehe a'e wà. — Ezapo amo ma'e hexak pyr 'ym nehe, purumupytuhegatu kar pà nehe, a'e mehe erexak kar putar Tupàn

nerehe heko haw urewe nehe, i'i mua'u izupe wà.
¹⁷ Ukwaw Zezuz wama'enukwaw paw a'e. Uze'eg wanupe. — Teko amo ywy rehe har a'e wà, aze uzemuza'aza'ak a'e wà nehe, aze amo uzemono'og xe a'e wà nehe, aze amogwer uzemono'og pe pe a'e wà nehe, wànàm wàmàtyry'ym pà a'e wà nehe, a'e mehe uzemumaw putar paw rupi a'e wà nehe, uzezukazuka pà a'e wà nehe. Aze teko uzàmàtyry'ym wànàm wà nehe, uhàuhàz putar wà nehe. ¹⁸ A'e rupi aze Zurupari hemiruze'eg uzeàmàtyry'ym wà nehe, a'e mehe uzemumaw putar wà nehe. — Eremuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e puruwi ne, ta'e Pezepu umur ukàgaw newe a'e xe, peze peiko ihewe. Penemu'em nezewe, ta'e Zurupari numuhem kar pixik kwaw wemiruze'eg puruwi a'e wà xe, (ta'e a'e ae omono kar purehe a'e wà xe). ¹⁹ Penemimu'e a'e wà no, umuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e puruwi a'e wà no. Mo ikàgaw rupi umuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e puruwi a'e wà. Penemimu'e a'e ae ukwaw kar penemu'emaw teko wanupe nezewe a'e wà. ²⁰ Nan kwaw nezewe. Tupàn umur ukàgaw ihewe, a'e rupi amuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e puruwi ihe. A'e rupi pekwaw Tupàn ikàgaw pepyr ihemaw pe kury. Pekwaw ipureruze'egaw ihemaw no.

²¹ Awa ikàg ma'e a'e, ume'egatu iko wàpuz rehe, uzekaiw katu uma'e rehe. A'e mehe amo na'imunar kwaw ima'e rehe izuwi a'e wà nehe.

²² Aze ur awa ikàg wera'u ma'e a'e nehe, aze uzàmàtyry'ym tàpuz izar heityk pà nehe, a'e awa ikàg wera'u ma'e weraha putar ima'e izuwi a'e nehe.

²³ Aze teko nuiko kwaw heremiruze'eg romo a'e

wà nehe, wiko heàmàtyry'ymar romo a'e wà nehe. Aze nahepytywà kwaw poromono'og mehe a'e wà nehe, a'e mehe upurumuhàmuhàz ma'e romo wanekon a'e wà nehe. — Tekwe iaiw ma'e upuner nerehe uzewyr haw rehe a'e nehe, i'i Zezuz a'e kury.

Tekwe ikatu 'ym ma'e weko awer pe izewyr haw

²⁴ Uze'eg wi wanupe. — Aze tekwe ikatu 'ym ma'e uhem amo awa wi nehe, wata oho ywy rehe 'y heta 'ymaw rehe nehe, weko àwàm ipyahu ma'e hekar pà nehe. Aze nuexak kwaw nehe, uze'eg putar uzeupe nehe, — Hà, azewyr putar hereko awer pe ihe nehe kury, a'e heremizarer pe ihe nehe kury, i'i putar uzeupe nehe. ²⁵ Na'e uzewyr putar oho weko awer pe nehe. — Hà, amo upeir katu xe ihewe a'e, i'i putar uzeupe nehe. ²⁶ Na'e uhem wi putar oho amo 7 tekwe ikatu 'ym ma'e iaiw wera'u ma'e wanekar pà nehe. Weruzewyr waneruwà weko haw pe wà kury, uzepyr wamuigo kar pà wà kury. A'e rupi a'e awa a'e nehe, a'e tekwe ikatu 'ym ma'e wanereko har a'e nehe, ima'eahy wera'u putar a'e nehe kury, he'o wera'u putar a'e nehe no.

— Hurywete Tupàn ze'eg henu har a'e wà, i'i Zezuz a'e kury

²⁷ Ize'eg pawire amo kuzà a'e pe har uze'eg izupe kury. — Hurywete kuzà nemuzexak kar arer 'y, nemukamu kar arer 'y, i'i izupe.

²⁸ — Hurywete wera'u Tupàn ze'eg henu har a'e wà, heruzar har a'e wà, i'i Zezuz izupe, kuzà pe. — Ezapo ma'e Tupàn ikàgaw hexak kar pà urewe, i'i teko Zezuz pe wà.

— *Ezapo ma'e Tupàn ikàgaw hexak kar pà urewe, i'i teko Zezuz pe wà*

²⁹ Teko uzemono'og Zezuz izywyr wà. A'e rupi uze'eg wanupe. — Azeharomoete teko ko 'ar rehe har a'e wà, ikatu 'ym ma'e iapo har romo wanekon a'e wà. Uzapo kar hexak pyr 'ym waiko ihewe wà, ta'e ipurexak wer Tupàn ikàgaw rehe wà xe. Nuexak kwaw wà nehe. Zon pe uzeapo ma'e kwer zutyka'i wexak putar wà nehe. Zon a'e, na'iruz 'ar umumaw ipirahu rie pe upyta pà a'e. ³⁰ Uhem ipirahu rie wi na'iruz 'ar paw ire. Wexak kar Tupàn ikàgaw oho Nin taw pe har wanupe. A'e rupi uzeruzar hehe wà. Nezewegatete ihe Awa ta'yr ihe nehe no, aexak kar putar Tupàn ikàgaw teko ko 'ar rehe har wanupe ihe nehe no. Ta'e akweraw wi putar hemàno re ihe nehe no xe, na'iruz 'ar paw ire ihe nehe no xe. ³¹ Amo 'ar mehe nehe, Tupàn umume'u putar teko wanemiapo kwer ikatu 'ym ma'e purupe a'e nehe. A'e 'ar mehe nehe, amo tuwihaw kuzà a'e nehe, amo ywy rehe har wanuwihaw a'e nehe, upu'àm putar a'e nehe, umume'u putar ko 'ar rehe har wanemiapo kwer ikatu 'ym ma'e a'e nehe. Ta'e kwehe mehe a'e kuzà a'e xe, muitea'u wata oho Xàrumàw ze'eg henu pà a'e. Ihe aiko xe ihe. Hekàg werà'u Xàrumàw wi ihe. ³² A'e 'ar mehe nehe, Nin taw pe har umàno ma'e kwer ukweraw putar a'e wà nehe, umume'u putar penemiapo kwer a'e wà nehe, ta'e upytu'u ikatu 'ym ma'e iapo re a'e wà xe, Zon ze'eg henu mehe a'e wà xe. Ihe aiko xe ihe. Hekàg werà'u Zon wi ihe.

Naximono kwaw tatainy kawaw iwy pe zane

³³ Uze'eg wi wanupe. — Aze amo umunyk tatainy nehe, numim kwaw nehe, nomono kwaw kawaw iwy pe nehe. Omono ywate nehe, a'e rupi teko wexak putar tàpuz me wixe ma'e a'e wà nehe. ³⁴ Peneha nuzawy kwaw tatainy penetekwer pe. Aze heta tatainy, pexak katu ma'e. Aze ikatu peneha, pexak katu ma'e. Nezewegatete aze pepurapo wer tuwe Tupàn hemiapo putar haw rehe nehe, pezapo putar nehe. — Hepurapo wer hehe ihe, aze peze mua'u nehe, aze napepurapo wer kwaw hehe nehe, napezapo kwaw nehe. Hehàpyhà 'ym ma'e ài peiko putar nehe. ³⁵ A'e rupi peme'egatu peneko haw rehe nehe. Nezewe mehe tatainy penehe har nuwew kwaw a'e nehe. ³⁶ Aze peiko hehàpyhàgatu ma'e ài nehe, aze pepurapo wer tuwe ikatuahy ma'e rehe nehe, pezapo putar nehe.

Uze'eg Zezuz parizew wanupe a'e kury

³⁷ Upytu'u Zezuz uze'eg ire kury. Na'e amo ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e ur Zezuz pe uze'eg pà wàpuz me imai'u haw rehe a'e kury. ³⁸ Zezuz nuzepuez kwaw umai'u zanune. A'e parizew wexak izepuez 'ymaw. Ipytuhegatu hexak mehe. ³⁹ Na'e Zezuz uze'eg izupe kury, (hapi har wanupe no). — Pe ze'eg kwehe arer kwaw par pe, pepyez katu pekawaw. Xo pepy'a zo na'ikatu kwaw pe. Ta'e ikatu 'ym ma'e rehe pema'enukwaw pe xe, puràmàtÿry'ymaw rehe pema'enukwaw pe no xe. ⁴⁰ He'o ma'e ài wà. Tupàn a'e, penekwe iapo arer romo penetekwer iapo arer romo hekon a'e. Penie iapo har pepirer iapo har romo hekon a'e no. ⁴¹ Aze pemono

pekawaw por ma'e hereko 'ymar wanupe nehe, a'e mehe pepy'a ikatu putar Tupàn huwa rupi nehe, pekawaw ài nehe.

⁴² Pe ze'eg kwehe arer kwaw par pe. Pezemu-mikahy nehe, ta'e Tupàn uzepyk putar penehe a'e nehe xe. Pemono pema'e kurer Tupàn pe, te temi'u inuromo har no. Napezapo kwaw ikatu ma'e teko wanupe. Napezamutar katu kwaw Tupàn. Ikatu penemi'u kurer imono haw Tupàn pe. Aze pezapo ikatu ma'e purupe nehe, aze pezamutar tuwe Tupàn nehe, pekatu wera'u putar izupe nezewe mehe nehe.

⁴³ Pe ze'eg kwehe arer kwaw par pe, pezemu-mikahy nehe, ta'e Tupàn uzepyk putar penehe a'e nehe xe. Zemono'ogaw pe har pemuapyk kar tenaw ikatu wera'u ma'e rehe a'e wà. Ikatuahy nezewe mehe peme. Teko pemuawate katu ma'e me'egaw pe a'e wà no. Penurywete tuwe nezewe mehe no.

⁴⁴ Tupàn uzepyk putar penehe nehe. Purutym awer hexak pyr 'ym ikwaw pyr 'ym ài peiko. Teko upyrog watym awer 'aromo ikwaw 'ym mà wà. Nezewegatete teko nukwaw kwaw ikatu 'ym ma'e rehe pema'enukwaw paw a'e wà no.

⁴⁵ Amo ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e uze'eg Zezuz pe a'e kury. — Purumu'e ma'e, i'i izupe. — Nezewe neze'eg mehe ereze'eg zemueteahy iko urerehe ne, i'i izupe.

⁴⁶ Uze'eg Zezuz izupe. — Pe ze'eg kwehe arer rehe purumu'e ma'e pe, pezemumikahy nehe, ta'e Tupàn uzepyk putar penehe a'e nehe no xe, ta'e ma'e ipuhuz katu ma'e purupe heraha kar har ài peiko xe. Zawaiw katu ma'e pezapo

kar teko wanupe. Nupuner kwaw iapo haw rehe wà. Napepytywà kwaw iapo mehe pe wà. ⁴⁷ Pezemumikahy nehe. Tupàn uzepyk putar penehe nehe. Penàmuzgwer uzuka Tupàn ze'eg imume'u har a'e wà. Pe pezapò tàpuz ipuràg eteahy ma'e watym awer 'aromo. ⁴⁸ A'e rupi ikatu wazuka awer peme, ta'e uzuka Tupàn ze'eg imume'u har a'e wà xe, ta'e pezapò tàpuz ipuràg eteahy ma'e watym awer 'aromo pe no xe. ⁴⁹ A'e rupi kwehe mehe Tupàn uze'eg nezewe uzeupe a'e. — Amono kar putar heze'eg imume'u har a'e teko wanupe ihe wà nehe, amono kar putar heze'eg heraha har ihe wà nehe no, i'i uzeupe. — Teko uzuka putar amo a'e wà nehe, upuraraw kar putar ma'erahy amo ae wanupe a'e wà nehe no. ⁵⁰ A'e rupi azepyk putar teko a'e 'ar rehe har wanehe ihe nehe, ta'e uzuka heze'eg imume'u har a'e wà xe, izypy mehe, ywy iapo mehe te ko 'ar rehe a'e wà xe, i'i uzeupe.

⁵¹ Penàmuzgwer a'e wà, uzuka Apew izypy mehe a'e wà. Uzuka amo Tupàn ze'eg imume'u har tetea'u a'e wà no. Iahykaw rehe uzuka Zakari tàpuzuhu pupe a'e wà no, ma'ea'yr zuka haw huwake Tupàn rekwe huwake a'e wà no. Azeharomoete Tupàn uzepyk putar teko ko 'ar rehe har wanehe a'e nehe, ta'e wanàmuzgwer uzuka a'e Tupàn ze'eg imume'u har kwehe arer paw rupi a'e wà xe, (ta'e wiko wàmuz wazàwe a'e wà xe).

⁵² Pe ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e pe. Pezemumikahy nehe, ta'e Tupàn uzepyk putar penehe a'e nehe no xe. Penemimu'e nukwaw kwaw Tupàn ze'eg a'e wà. Napemu'e kwaw zepe hehe pe wà. Tupàn ze'eg kwaw paw a'e,

nuzawy kwaw tàpuz a'e. Pewàpytym ukenaw. Teko nupuner kwaw wixe haw rehe ipupe wà. Napeneixe wer kwaw a'e tàpuz me. Aze amo heixe wer ipupe wà, napemuixe kar kwaw ipupe pe wà.

⁵³ Uhem Zezuz oho a'e wi a'e kury. Na'e a'e ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà, parizew a'e wà no, wata oho hupì a'e wà no, hehe uze'eg zemueteahy pà a'e wà, hehe upuranuranu pà a'e wà. ⁵⁴ Upuranu hehe wà, zawaiw katu ma'e imume'u kar pà izupe wà. — Aze ru'u uzawy putar uze'eg a'e nehe. Aze uze'eg zemueteahy Tupàn rehe a'e nehe, a'e mehe xiuka kar putar tuwihaw wanupe zane nehe, i'i uzeupeupe wà, izupe uze'eg 'ym pà wà.

12

Zezuz uze'eg typy'ak imuapiruru kar haw wemimu'e wanupe a'e kury

¹ Teko tetea'u uzemono'og a'e pe Zezuz ze'eg henu pà a'e wà. Utyrytyryk waiko uzehezehe wà, upyropyrog pà uzehezehe wà. Uzypyrog Zezuz wemimu'e wanupe uze'eg pà a'e kury. — Aze xiapo typy'ak nehe, ximono imuapiruru kar haw inuromo nehe. A'e mehe iapiruru typy'ak zanewe. Imuapiruru kar haw pixika'i ma'e umuapiruru kar typy'ak tetea'u a'e. Ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà, na'ikatu kwaw Tupàn pe a'e wà. — Ureruzar katu ze'eg kwehe arer ure, i'i teko wanupe. Wapy'a pe ima'enukwaw ikatu 'ym ma'e rehe wà. Uzapo ikatu 'ym ma'e ikwaw kar 'ym pà purupe wà. Wanemiapo kwer ikatu 'ym ma'e a'e, nuzawy kwaw typy'ak imuapiruru

kar haw a'e. Na'arewahy teko tetea'u uzapo putar ikatu 'ym ma'e wazàwe a'e wà nehe no. ² Ma'e imim pyrer uzexak kar putar paw rupi nehe. Ma'e ikwaw pyr 'ym uzekwaw kar putar nehe no. ³ Peze'eg awer ipytun mehe arer uzenu kar putar 'ar romo a'e nehe. Ma'e penemimume'u kwer tàpuz me arer penewowo mehe arer uzemume'u kar putar taw mytepe a'e nehe. Teko uhapukaz putar a'e ma'e imume'u pà wà nehe, tàpuz 'aromo upu'àm putar uhapukaz pà wà nehe.

Pekyze Tupàn wi nehe

⁴ Uze'eg wi teko wanupe. — Ko ma'e amume'u putar peme kury hemyrypar wà. Pekyze zo penetekwer izuka har wanuwi nehe. Ta'e nupuner kwaw amo ae ma'e peme iapo haw rehe a'e wà nehe xe. Nupuner kwaw penekwe izuka haw rehe wà nehe. ⁵ Pekyze katu Tupàn wi nehe, ta'e pezuka re a'e nehe, upuner pemono kar haw rehe tatahu pe a'e nehe xe. Azeharomoete pekyze izuwi nehe, a'e peme.

⁶ Pixika'i wiràmiri a'e wà. Nahekuzar katu kwaw wà. Tupàn naheharaz kwaw wanuwi. Ni pitài wiràmiri wi naheharaz kwaw a'e. ⁷ Te pe'aw peàkàg rehe har Tupàn upapar a'e. Pekyze zo nehe, ta'e pekatu wera'u wiràmiri wanuwi Tupàn pe pe xe.

Tuwe Zezuz hemimu'e umume'u hemiruze'eg romo weko haw wà nehe

⁸ Uze'eg wi teko wanupe. — Ihe Awa ta'yr romo aiko ihe. Aze amo uze'eg nezewe teko wanuwa rupi nehe, — Aiko Zezuz hemiruze'eg romo ihe, aze i'i nehe, nezewegatete amume'u

putar heremiruze'eg romo heko haw ihe nehe no, Tupàn heko haw pe har wanuwa rupi ihe nehe no. ⁹ — Naiko kwaw Zezuz hemiruze'eg romo ihe, aze amo i'i teko wanuwa rupi nehe, nezewegatete amume'u putar heremiruze'eg 'ym romo heko haw ihe nehe no, Tupàn heko haw pe har wanuwa rupi ihe nehe no.

¹⁰ Aze amo uze'eg zemueteahy herehe nehe, Tupàn umunàn putar ize'eg awer izuwi nehe, aze a'e teko izewyr wer Tupàn pe nehe. Aze uze'eg zemueteahy Tekwe Puràg rehe nehe, Tupàn numunàn kwaw izuwi nehe. Naheharaz kwaw ize'eg awer wi nehe. Uzepyk putar hehe nehe.

¹¹ Aze teko peneraha zemono'ogaw pe wà nehe, penemiapo kwer imume'u mua'u pà tuwihaw wanupe nehe, pezemumikahy zo nehe. — Ma'e a'e putar wanupe nehe, peze zo pezeupe nehe. Pekyze zo wanuwi nehe. ¹² Ta'e Tekwe Puràg uhem putar pepy'a pe a'e 'ar mehe a'e nehe xe, pemuze'eg kar pà a'e nehe xe.

— *Peiko zo ma'e tetea'u iputar har romo nehe, i'i Zezuz a'e kury*

¹³ Uze'eg awa a'e pe har Zezuz pe a'e kury. — Purumu'e ma'e, i'i izupe. — Eze'eg heryky'yr pe nehe. Ureru umàno kwez kury. Wezar uma'e paw kwez heryky'yr pe kury. Wezar uiwy izupe no. Naheta kwaw ma'e ihewe. — Emono nema'e kurer nerywyr pe nehe, ere izupe nehe, i'i a'e awa Zezuz pe.

¹⁴ Uze'eg Zezuz izupe kury. — Ne ty, mo umur ukàgaw ihewe, mo umume'u kar agwer ma'e ihewe, i'i izupe.

¹⁵ Na'e uze'eg wi teko nànnà kury. — Peme'egatu pepy'a rehe kury. Peiko zo ma'e tetea'u iputar har romo nehe. Amo awa uze'eg ru'u nezewe uzeupe a'e. — Hemetarar katu ma'e romo aiko ihe, a'e rupi hereko haw ikatuahy ihewe kury. Namàno kwaw ko 'ar rehe ihe kury, i'i ru'u uzeupe. Hemu'em uzeupe a'e.

¹⁶ Umume'u ko ma'emume'u haw wanupe a'e kury. — Amo hemetarar katu ma'e iziwy rehe i'a tetea'u hemitygwer izupe. ¹⁷ Uzypyrog nezewe uze'eg pà uzeupe a'e. — Kwa, naheta kwaw tàpuz heremi'u ràmm imonokatu haw ihewe, i'i uzeupe. — Ma'e azapo putar nehe. ¹⁸ Pixika'i hema'e hyru kury, heràpuz kury. A'e rupi aityk putar hema'e hyru nehe, amo tàpuz uhua'u ma'e iapo pà nehe, hema'e paw imonokatu àwàm romo nehe. ¹⁹ Na'e a'e putar hezeupe nehe. — Kwa, ma'e paw ikatuahy ihewe kury, a'e putar hezeupe nehe, i'i uzeupe. — Uhyk tuwe ma'e ihewe kury. Kwehe naputar kwaw amo ma'e ihe nehe. Apytu'u putar hema'ereko re nehe. Amai'u putar nehe, win i'u pà nehe no, ikatuahy putar hereko àwàm ihewe nehe, i'i uzeupe. ²⁰ Na'e uze'eg Tupàn wà izupe kury. — He'o ma'e romo ereiko ne. Kutàri pyhaw eremàno putar nehe kury. Mo upyhyk putar nema'e neremimonokatu kwer uzeupe nehe, i'i Tupàn izupe.

²¹ — Hemetarar katu ma'e uze'eg nezewe a'e wà. — Kwa, areko ma'e tetea'u ihe kury. Apyhyk wi amo nehe, i'i uzeupe wà. Tupàn i'i putar izupe. — Nerereko pixik kwaw ma'e ne. Hemetarar 'ym ma'e ài ereiko heruwa rupi ne, i'i putar Tupàn

izupe nehe. — Ta'e tàrityka'i eremàno putar nehe xe, i'i putar izupe.

— *Pezeruzar Tupàn rehe nehe, i'i Zezuz a'e kury*

²² Na'e uze'eg Zezuz wemimu'e wanupe kury. — A'e rupi amume'u putar ko ma'e peme kury. — Ma'e a'u putar nehe. Naheta kwaw temi'u ihewe nehe, peze zo nehe. — Ma'e amunehew putar nehe. Naheta kwaw heropoz hekamir ihewe nehe, peze zo nehe. ²³ Ta'e nazaiko kwaw temi'u rehe zutyka'i xe. Zanereko haw ikatu wera'u zaneremi'u wi. Zaneretekwer ikatu wera'u zanekamir wi. ²⁴ Peme'e wiràmiri wanehe nehe. Nuzutym kwaw ma'eà'yz a'e wà. Nomono'og kwaw ma'e'a kwer wà. Nuzapo kwaw tàpuz wemi'u rà m imonokatu àwàm romo wà. Tupàn opoz a'e wà. Pekatu wera'u Tupàn pe wiràmiri wanuwì. ²⁵ Ma'enugar teko upuner weko haw imupukua'u haw rehe a'e. Ni amo nupuner kwaw a'e. A'e rupi naxikwaw kwaw zanereko haw 'ar nà nàgatu har zane. ²⁶ Napepuner kwaw ni pezemuigo kar haw rehe. Pema'enukwawahy zo amo ae ma'e rehe nehe. Ta'e napepuner pixik kwaw agwer ma'e iapo haw rehe nehe xe. ²⁷ Peme'e ma'eputyr rehe nehe. Hezuz e a'e. Numa'ereko kwaw. Nuzapo kwaw ukamir uzeupe. Xàrumàw heta kamir ipuràg eteahy ma'e a'e. Ikamir na'ipuràg eteahy kwaw ma'e putyr zàwe a'e. Hemetarer katu ma'e romo Xàrumàw a'e. Ma'e putyr ipuràg eteahy wera'u ikamir wi. ²⁸ Ka'akyr hezuz xe kutàri. Pyhewe ximonohok putar zaha nehe, heityk pà tata pupe nehe. Tupàn ae a'e, uzekaiw ka'akyr rehe a'e, ipuràg eteahy ma'e romo iapo pà iputyr pupe a'e. Aipo nuzekaiw

kwaw penehe nehe, pema'e rà m imono pà peme nehe. Pixika'i hehe pezeruzar haw. ²⁹ A'e rupi pema'enukwaw tetea'u zo pema'e rehe nehe. — Ma'e a'u putar nehe, ma'e amunehew putar nehe, peze zo nehe. — Naheta kwaw temi'u ihewe nehe, naheta kwaw kamir ihewe nehe, peze zo nehe. ³⁰ Ta'e Tupàn rehe uzeruzar 'ym ma'e ima'enukwaw tetea'u agwer ma'e rehe tuweharupi a'e wà. Naheta kwaw agwer ma'e peme. Nuhyk kwaw peme. Penu ywate har ukwaw a'e ma'e ihyk 'ymaw a'e. ³¹ A'e rupi, ezapo Tupàn hemiapo putar haw ràgypy izupe nehe, amo ma'e iapo haw wi nehe, a'e re umur putar ma'e neremimutar newe upaw rupi a'e nehe kury.

Pemonokatu temetarer ywate har nehe

³² Uze'eg wi teko wanupe. — Pekyze zo ma'e wi nehe, heremiruze'eg wà. Ta'e penu ywate har ipurumur wer ukàgaw rehe peme a'e xe. ³³ Peme'eg pema'e paw peho amogwer wanupe nehe. Pemono hekuzar amo wanupe nehe, ma'e hereko 'ymar wanupe nehe. Pemonokatu zo temetarer ko ywy rehe har pezeupe nehe. Pemonokatu temetarer ywate har zàwenugar pezeupe nehe. Heta tetea'u putar nezewe mehe nehe, ta'e na'imunar kwaw amo hehe nehe xe, ta'e hahok nupuner kwaw imuaiw paw rehe a'e wà nehe xe. ³⁴ Aze pereko temetarer tetea'u ko ywy rehe nehe, pema'enukwaw tetea'u putar hehe nehe. A'e rupi napepurapo wer kwaw Tupàn hemiapo putar haw rehe nehe. Pema'enukwaw tuwe Tupàn hemiapo putar haw rehe nehe. Nuzawy

kwaw temetarer ywak rehe har zàwenugar peme a'e nehe.

Zezuz umume'u uma'ereko ma'e ume'egatu ma'e wanehe ma'emume'u haw a'e kury

³⁵ Uze'eg wi teko wanupe. ³⁶ Aze awa hemetarer katu ma'e oho zereko haw pe mai'u haw pe a'e nehe, wezar putar wemiruze'eg uma'ereko ma'e wàpuz me a'e wà nehe. Aze hemiruze'eg ikatu ma'e romo wanekon wà nehe, upyta putar hàpuz me wà nehe, uzar hàro pà wà nehe.

³⁷ Uhem mehe wazar uhapukaz putar wanupe nehe. Na'arewahy hemiruze'eg uwàpytymawok putar uken izupe wà nehe, ta'e wàrogatu uzar a'e wà nehe xe, uker 'ym pà a'e wà nehe xe.

³⁸ Hurywete putar uzar izewyr haw rehe a'e wà nehe, ta'e wazar a'e ae uzapo putar ikatu ma'e wanupe a'e nehe xe. -Peapyk ty wà, azapo putar temi'u peme ihe nehe, i'i putar wanupe nehe, ta'e wàrogatu a'e wà xe. Pyhaw pyaze mehe uhem putar ru'u wà a'e nehe. Hemiruze'eg wàrogatu putar uker 'ym pà a'e wà. A'e rupi ikatu putar uzar pe a'e wà nehe. Wazar uzapo putar ikatu ma'e wanupe nehe. Hurywete putar a'e wà nehe no. Peiko a'e uma'ereko ma'e wazàwe pe nehe ty wà. Ihe Awa ta'yr romo aiko ihe. Peàrogatu hezur àwàm nehe, heremiapo putar haw iapo pà tuweharupi nehe. ³⁹ Pema'enukwaw katu ko ma'e rehe nehe. Aze tàpuz zar ukwaw ma'e rehe imunar ma'e tur àwàm 'ar a'e nehe, numuixe kar pixik kwaw wàpuz me a'e nehe. Numumunar kar kwaw uma'e rehe nehe. ⁴⁰ Pe nehe no ty wà, pezemuàgy'ygatu nehe no ty wà, ta'e azewyr putar

tuwà ihe nehe xe. Napekwaw kwaw hezur àwàm 'ar. Peàrogatu hezur àwàm nehe. Aze amo 'ar mehe peze nezewe nehe. — Nur kwaw kutàri nehe, aze peze nehe, aze ru'u azur putar a'e 'ar mehe ihe nehe.

Zezuz umume'u mokoz uma'ereko ma'e wanehe ma'emume'u haw a'e kury

⁴¹ Na'e Pet upuranu Zezuz rehe a'e kury. — Urezar, i'i izupe. — Mo pe eremume'u ko ma'emume'u haw ne. Aze ru'u eremume'u neremimu'e wanupe. Aze ru'u eremume'u teko nànnà ne, i'i izupe.

⁴² Na'e uze'eg Zanezar izupe. — Mo wiko uma'ereko ma'e ikatu ma'e romo a'e. Aze ikatu a'e nehe, izar umuzekaiw kar putar wàpuz rehe a'e nehe. — Emono temi'u amogwer uma'ereko ma'e wanupe nehe, aze ima'uhez a'e wà nehe, i'i putar izar izupe nehe. ⁴³ Aze uzapo a'e ma'e nehe, uzar ma'e rehe uzekaiw katu pà nehe, hurywete putar uzar tur mehe nehe. ⁴⁴ Izar a'e nehe, umuzekaiw kar putar uma'e rehe paw rupi azeharomoete nehe, uiwy rehe paw rupi nehe no.

⁴⁵ Aze a'e uma'ereko ma'e i'i uzeupe nehe: Kwa, iàrew tuwe hezar tur àwàm a'e, aze i'i uzeupe nehe, aze uzypyrog amo uma'ereko ma'e wapetek pà nehe, aze upetek awa wà nehe, aze upetek te kuzà wà nehe no, aze umai'u tetea'u nehe, aze u'u win uka'u pà nehe, a'e mehe nuàro kwaw uzar tur àwàm nehe. ⁴⁶ Izar uhem putar wà a'e nehe. Uma'ereko ma'e nukwaw kwaw i'ar a'e. Izar uzuka putar a'e awa a'e nehe, ipei'ài'àng pà a'e nehe, ize'eg heruzar 'ymar ài a'e nehe.

⁴⁷ Uma'ereko ma'e a'e, aze ukwaw uzar hemiapo

putar haw a'e nehe, aze nuzemuàgà'ym kwaw nehe, aze nuzapo kwaw kwez uzar hemiapo putar haw nehe, izar uzepyk putar hehe a'e nehe, ipetepetek pà a'e nehe. ⁴⁸ Amo ae uma'ereko ma'e a'e, aze nukwaw kwaw uzar hemiapo putar haw a'e nehe, aze uzapo ikatu 'ym ma'e nehe, izar nupetepetekahy kwaw nehe. Mewe katu zo upetepetek putar nehe. Uma'ereko ma'e a'e, aze izar omono ma'e tetea'u izupe nehe, ma'e tetea'u wenz putar izupe nehe. Aze nomono kwaw ma'e tetea'u izupe nehe. Nuenoz kwaw ma'e tetea'u izupe nehe.

Azemumikahy ihe kury, i'i Zezuz a'e kury

⁴⁹ Uze'eg wi teko wanupe. Azur ko ywy rehe ihe, tata imunyik pà ywy rehe ihe. Aze mo ukaz paw kury, ikatu mo ihewe. ⁵⁰ Azemumikahy tuweharupi ihe kury, ta'e apuraraw putar ma'erahy ihe nehe xe. Aze awa uzemuzahazahak kar a'e, wixe 'y pupe a'e. Nezewegatete aixe putar a'e ma'erahy pupe ihe nehe no. ⁵¹ — Erezur puràmàtyry'ym 'ymaw herur pà ne, aipo peze peiko. Nan kwaw pa. Puràmàtyry'ymaw arur ihe. ⁵² Aze 5 teko heta uzeànàm romo wà nehe, uzemuza'aza'ak putar wà nehe. Na'iruz uzemono'og putar xe a'e wà nehe. Mokoz uzemono'og putar pe pe a'e wà nehe no. A'e mokoz teko uzàmàtyry'ym putar a'e na'iruz teko a'e wà nehe. A'e na'iruz teko uzàmàtyry'ym putar a'e mokoz teko a'e wà nehe no. ⁵³ Awa uzàmàtyry'ym putar wa'yr a'e wà nehe. Wana'yr uzàmàtyry'ym putar u a'e wà nehe no. Kuzà uzàmàtyry'ym putar umemyr a'e wà nehe no. Wamemyr uzàmàtyry'ym putar uhy a'e wà nehe no. Kuzàgwer uzàmàtyry'ym putar umemytaty a'e

wà nehe no. Wamemytaty uzàmàtyry'ym putar umehy a'e wà nehe no.

Napekwaw kwaw ma'e ko 'ar rehe uzeapo ma'e kwer, i'i Zezuz

⁵⁴ Uze'eg Zezuz teko wanupe a'e. — Ywàkun tur haw hexak mehe, — Àmàn ukyr putar nehe kury, peze izupe. Ukyr tuwe. ⁵⁵ Ywytu kwarahy hemaw awyze haw wi ihem mehe, — Haku putar nehe, peze izupe. Haku tuwe a'e re. ⁵⁶ Tupàn ze'eg heruzar mua'u har romo peiko. Pekwaw ma'e uzeapo àwàm ywak rehe ywy rehe peme'e mehe. Màràzàwe tuwe napekwaw kwaw ma'e ko 'ar rehe har uzeapo ma'e kwer. Màràzàwe tuwe napekwaw kwaw Tupàn hemiapo kwer ko 'ar rehe har.

Pezemuawyze kar Tupàn pe nehe, i'i Zezuz

⁵⁷ Uze'eg wi teko wanupe. Màràzàwe tuwe napekwaw kwaw ikatu ma'e iapo haw. ⁵⁸⁻⁵⁹ Aze pezapo ikatu 'ym ma'e amo awa pe nehe, a'e awa i'i putar peme nehe,

Amume'u putar neremiapo kwer aha tuwihaw pe nehe. A'e mehe tuwihaw nemono putar za-uxiapekwer wanupe nehe. Zauxiapekwer nemunehew kar putar zemunehew paw pe a'e wà nehe. — Aze eremur temetarer ihewe nehe, xo a'e mehe zo urumuhem kar putar zemunehew paw wi ihe nehe, i'i putar a'e awa peme nehe. Ma'e peze putar izupe nehe. Kwa, nan kwaw pa, amono putar temetarer newe tàrityka'i ihe nehe kury, peze putar izupe nehe, ta'e napeho wer kwaw zemunehew paw pe nehe xe, i'i Zezuz wanupe. (Nezewegatete teko uzemuawyze kar

putar Tupàn pe wà nehe. A'e mehe Tupàn nuzepyk kwaw wanehe nehe. Nomono kar kwaw tatahu pe wà nehe.)

13

— *Pezewyr ikatu 'ygwer wi nehe, i'i Zezuz*

¹ A'e 'ar mehe teko uhem wà Zezuz pyr a'e wà. Umume'u ma'e izupe wà. — Amo 'ar mehe amo Karirez ywy rehe har a'e wà, uzuka ma'ea'yr oho Tupàn hàpuzuhu pe a'e wà. Karirez ywy rehe har na'ikatu kwaw tuwihaw Pirat pe a'e wà, a'e rupi Pirat omono kar zauxiapekwer a'e pe a'e wà. — Pezuka a'e Karirez ywy rehe har pe wà nehe, i'i wanupe. A'e rupi uzuka oho wà, i'i teko Zezuz pe wà. ² Uze'eg Zezuz wanupe kury. — Màràzàwe tuwe umàno nezewe wà. Aipo iaiw wera'u amogwer Karirez rehe har wanuwi a'e wà. ³ Nan kwaw ty wà. Aze napezewyr kwaw penemiapo kwer ikatu 'ygwer wi nehe, pemàno putar wazàwe pe nehe no. ⁴ Amo 18 teko umàno kwez a'e wà no, ta'e tàpuz aiha katu ma'e u'ar wa'aromo a'e xe, Xirue taw pe a'e xe. Aipo iaiw wera'u amo Zeruzarez tawhu pe har wanuwi a'e wà. ⁵ Nan kwaw pa. Aze napezewyr kwaw penemiapo kwer ikatu 'ym ma'e wi nehe, pemàno putar wazàwe pe nehe no.

Zezuz umume'u ma'ywa 'yw i'a 'ym ma'e rehe ma'emume'u haw a'e kury

⁶ Na'e Zezuz uze'eg wà wanupe kury, ma'emume'u haw imume'u pà kury. — Heta ma'ywa 'yw amo awa ko pe a'e. Opo'o zepe i'a kwer oho a'e pe. Na'i'a kwaw. ⁷ Na'e i'i oko rehe uzekaiw ma'e pe kury. — Na'iruz kwarahy

amumaw xe hezur pà i'a kwer hekar pà ihe. Naexak pixik kwaw. Ezuhaw imugwaw pà nehe, ta'e ma'ywa 'yw o'ok ikatu haw ywy wi a'e xe, i'i izupe.

⁸ Na'e uze'eg ima'e rehe uzekaiw ma'e izupe a'e. — Tuwe rihi, tuwe umumaw amo kwarahy u'àz pà nehe. Amuapirupiru putar ywy izypy pe nehe, amono putar ma'erepuxi ku'i kwer imu'a kar har izypy pe nehe no. ⁹ Aze i'a u'ar mehe nehe, ikatu nezewe mehe nehe. Aze na'i'a kwaw nehe, ezuhaw kar nehe, i'i uzar pe.

Zezuz umukatu kuzà wata 'ym ma'e a'e kury

¹⁰ Mytu'u haw 'ar mehe upurumu'e Zezuz 'àm a'e, zutew wazemono'ogaw pe a'e. ¹¹ Amo kuzà a'e pe hekon a'e. 18 kwarahy wereko uma'eahy romo. Tuweharupi ima'eahy. Ta'e wereko tekwe ikatu 'ym ma'e uzehe a'e xe. Wata iko uzepepog mà, upu'àm 'ym mà. ¹² Hexak mehe Zezuz uhapukaz a'e. — Uhem nema'eahy haw kwez newi kury, i'i izupe.

¹³ Opokok hehe. Na'arewahy upu'àm kury. Uze'egatu Tupàn rehe. ¹⁴ Zemono'ogaw pe pure-ruze'eg ma'e wikwahy Zezuz pe a'e, ta'e upurumukatu mytu'u haw 'ar mehe a'e xe. — Uma'ereko kwez mytu'u haw 'ar mehe a'e, ze'eg kwehe arer heruzar 'ym pà a'e, i'i uzeupe. Na'e uze'eg a'e tuwihaw teko wanupe kury. — Ximumaw 6 'ar zanema'ereko pà zane. Xo a'e 'ar mehe pezur xe pezemukatu pà nehe. Pezur zo mytu'u haw 'ar mehe nehe, i'i wanupe.

¹⁵ Na'e Zanezar uze'eg wanupe kury. — Tupàn ze'eg heruzar mua'u har romo peiko pe. Pe-mume'u amo ma'e penemiapo rà. Pezapò amo ae ma'e. Peraha peneimaw 'y pe mytu'u haw 'ar mehe, wamui'u kar pà. ¹⁶ Ko kuzà a'e, Àmàrààw izuapyr romo hekon a'e. Zurupari umumaw ¹⁸ kwarahy ma'erahy ipuraraw kar pà izupe a'e. Aipo na'ikatu kwaw mytu'u haw 'ar mehe imukatu haw Tupàn pe a'e, i'i ahyahy wanupe.

¹⁷ Iàmàtyry'ymar imaranugar ize'eg henu mehe wà. Amogwer teko a'e wà, hurrywete a'e wà, ta'e uzapo ikatu ma'e a'e xe.

Zezuz umume'u ma'èà'yz rehe ma'emume'u haw a'e kury

¹⁸ Uze'eg wi teko wanupe. — Ma'e nuzawy kwaw Tupàn pureruze'egaw a'e. ¹⁹ Tupàn pure-ruze'egaw nuzawy kwaw ma'èà'yz pixika'i ma'e mutar her ma'e a'e wà. Awa utym oho oko pe. Hezuz kury. I'yw itua'u kury. Wiràmiri uzapo waity hàkà rehe wà.

Uze'eg Zezuz typy'ak imuapiruru kar haw rehe a'e kury

²⁰ Upuranu wi Zezuz teko wanehe. — Ma'e nuzawy kwaw Tupàn pureruze'egaw a'e. Pixika'i izypy mehe. Uhua'u amo 'ar ipawire. ²¹ Kuzàgwer a'e wà, omono typy'ak imuapiruru kar haw pixika'i ma'e typy'ak inuromo a'e wà. Iapiruru tuwe typy'ak tetea'u.

Uze'eg Zezuz uken pixika'i ma'e rehe a'e kury

²² Na'e wata Zezuz oho taw nàn a'e, upurumu'e pà a'e. Wata oho Zeruzarez tawhu kutyr kury.

²³ Amo upuranu hehe. — Urezar, i'i izupe. — Màràn teko Tupàn upyro putar a'e wà nehe. Aze ru'u xo màràn teko zo upyro putar a'e wà nehe, i'i izupe. Na'e uze'eg Zezuz izupe.

²⁴ Ezeagaw nereixe pà uken pixika'i ma'e rupi nehe. Ta'e teko tetea'u uzeagaw putar hupi wixe pà wà nehe xe. Nupuner kwaw wà nehe.

²⁵ Tàpuz zar upu'àm putar nehe, uwàpytym putar uken nehe. — Urereixe wer ty, peze putar zepe izupe nehe. — Ewàpytymawok uken nehe ty, peze putar zepe izupe nehe. — Napukwaw kwaw ihe, ma'e wi pezur, i'i putar peme nehe. ²⁶ — Kwa, urumai'u nepyr ure, peze putar zepe izupe nehe, — Erepurumu'e urereko haw pe ne, peze putar zepe izupe nehe. ²⁷ — Napukwaw kwaw ihe, napeiko kwaw heremiruze'eg romo pe, i'i putar peme nehe. — Petyryk ihewi nehe, ta'e ikatu 'ym ma'e iapo har romo peiko pe xe, i'i putar peme nehe. ²⁸ A'e 'ar mehe nehe, pexak putar penàmuz pe wà nehe: Àmàrààw, Izak, Zako. Pexak putar Tupàn ze'eg imume'u har kwehe arer paw rupi pe wà nehe no. Wiko putar Tupàn heko haw pe a'e wà nehe. Napeixe kwaw wapyr nehe. Katu pe pezai'o katu putar penàzgyrygyryz pà nehe.

²⁹ Teko ywy nànnànar a'e wà nehe, oho putar Tupàn pyr wà nehe. Wiko putar heko haw pe wà nehe. ³⁰ Taikwepe har wiko putar tenataromo har romo a'e nehe. Tenataromo har wiko putar taikwepe har romo a'e nehe.

Uzemumikahy Zezuz Zeruzarez tawhu pe har wanehe a'e kury

³¹ A'e 'ar mehe amo ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e ur Zezuz pyr a'e wà, izupe uze'eg pà a'e wà. — Eho xe wi nehe ty, ta'e Ero ipuruzuka wer nerehe a'e xe, i'i izupe wà.

³² Uze'eg Zezuz wanupe. — Ero a'e, awara ài hekon a'e. Peze'eg peho izupe nehe. — Zezuz umuhem kar tekwe ikatu 'ym ma'e puruwi a'e wà, upurumukatu oho iko a'e wà no. Kutàri uma'ereko iko a'e. Pyhewe uma'ereko putar a'e nehe no. Na'iruz 'ar pawire umumaw putar uma'ereko haw a'e nehe, peze peho Ero pe nehe, heze'eg imume'u pà nehe. ³³ Ata wiwi putar aha nezewe heata awer zàwegatete nehe: kutàri, pyhewe, pyhegwepe nehe no. Na'ikatu kwaw Tupàn ze'eg imume'u har zuka haw amo ae taw pe. Xo Zeruzarez pe izuka haw ikatu teko wanupe.

³⁴ Pe Zeruzarez tawhu pe har pe ty wà, pe Zeruzarez tawhu pe har pe ty wà, pezuka Tupàn ze'eg imume'u har pe wà, pezapizapi ize'eg herur har ita tetea'u pupe pe wà no, wazuka pà pe wà no. Tuweharupi hepuruàzuwàn wer zepe penehe ihe. Zapukaz omonokatu umemyr upepo iwy pe. Nezewegatete ihe no, heporomonokatu wer zepe penehe ihe no. Naheputar kwaw pe. ³⁵ Iaiw putar peneko haw. Aha putar pewi ihe nehe. Kwehe naherexak kwaw pe nehe. Amo 'ar mehe peze'eg putar nezewe nehe, — Tuwe Tupàn uzapo ikatu ma'e izupe nehe, Zanezar her rehe ur ma'e pe nehe, peze putar nehe. A'e 'ar mehe herexak wi putar pe nehe.

Zezuz umukatu amo ima'eahy ma'e a'e kury

¹ Mytu'u haw 'ar mehe Zezuz umai'u oho amo tuwihaw hàpuz me a'e kury. Ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e wanuwihaw romo hekon a'e. Teko a'e pe har ume'egatu Zezuz rehe wà. ² Na'e ur amo awa Zezuz pyr a'e kury. Izywa hezun a'e. Hetymà hezun a'e no. ³ Uze'eg Zezuz ze'eg kwehe arer kwaw par wanupe, ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e wanupe no. — Ma'in ze'eg kwehe arer a'e, i'i wanupe. — Aipo teko upuner upurumukatu haw rehe mytu'u haw 'ar mehe a'e wà, i'i wanupe, wanehe upuranu pà.

⁴ Nuze'eg kwaw izupe wà. A'e rupi Zezuz umukatu a'e awa. Omono kar a'e wi.

⁵ Aze peneimaw u'ar 'yzygwar pupe mytu'u haw 'ar mehe nehe, aipo napemuhem kar kwaw a'e wi nehe, 'yzygwar wi nehe, i'i wanupe. ⁶ Nuze'eg kwaw izupe wà, ta'e ize'eg azeharomoete a'e xe. —

Peiko ikàg 'ym ma'e ài nehe, i'i Zezuz a'e kury

⁷ Umai'u zanune amo henoz pyr a'e wà, wex-aexak wapyk àwàm ikatu wera'u ma'e uzeupe a'e wà. Na'e Zezuz uma'emume'u wanupe, a'e pe har nànnàn.

⁸ Aze amo penenoz zereko haw pe mai'u haw pe wà nehe, peapyk zo apykaw ikatu wera'u ma'e rehe nehe. Ta'e ur ru'u amo henoz pyr ikàg wera'u ma'e a'e nehe xe. ⁹ A'e mehe tàpuz zar uze'eg putar wà peme a'e nehe. Ta'e penenoz tar romo hekon a'e xe, ta'e inugwer awa henoz tar romo hekon a'e no xe. Epu'àm eho 'àg apykaw wi nehe, ta'e tuwihaw wapyk putar hehe a'e nehe xe, i'i putar peme a'e nehe. A'e rupi pamaranugar putar nezewe

mehe nehe. Peapyk putar apykaw ikatu 'ym ma'e rehe peho nehe. ¹⁰ Aze amo nerenoz mai'u haw pe nehe, eapyk apykaw ikatu 'ym ma'e rehe nehe. A'e mehe tàpuz zar uze'eg putar wà newe nehe. — Kwa, eapyk eho pe pe nehe ty, apykaw ikatu ma'e rehe nehe ty, i'i putar newe nehe. A'e rupi tàpuz izar nemuawate katu putar amogwer henoz pyr wanuwa rupi nehe. ¹¹ Tuwihaw ikàg ma'e romo aiko ihe, aze i'i amo uzeupe a'e wà nehe, — Ikàg 'ym ma'e romo ereiko ne, i'i putar Tupàn a'e teko wanupe a'e nehe. Ikàg 'ym ma'e romo aiko ihe, aze i'i amo uzeupe a'e wà nehe, — Tuwihaw ikàg ma'e romo ereiko ne, i'i putar Tupàn a'e teko wanupe a'e nehe.

¹² Na'e Zezuz uze'eg tàpuz zar pe kury. — Aze mai'u haw pezapo nehe, penoz zo pemyrypar pe wà nehe, penoz zo penywyr pe wà nehe no, penoz zo peànàm pe wà nehe no. Penoz zo penapi har hemetarer katu ma'e pe wà nehe no. Ta'e a'e penenoz wi putar amo 'ar mehe a'e wà nehe xe. A'e rupi pepyhyk putar hekuzar nehe. ¹³ Aze mai'u haw pezapo nehe, penoz ma'e hereko 'ymar pe wà nehe, penoz wata 'ym ma'e pe wà nehe no, penoz hetymà aikwer ma'e pe wà nehe no, penoz hehàpyhà 'ym ma'e pe wà nehe no. ¹⁴ A'e mehe Tupàn a'e, uzapo putar ikatu ma'e newe a'e nehe. Ta'e amogwer nupuner kwaw imekuzar haw rehe peme a'e wà nehe xe. Amo 'ar mehe nehe, teko ikatu ma'e wakweraw mehe wà nehe, Tupàn umekuzar putar peme a'e nehe.

*Zezuz umume'u mai'u haw uhua'u ma'e rehe
ma'emume'u haw a'e kury*

¹⁵ Amo awa a'e pe wapyk ma'e mez huwake wapyk ma'e uze'eg Zezuz pe a'e kury. — Teko Tupàn hemiruze'eg wapyr mez huwake wapyk ma'e ràm a'e wà nehe, hurywete putar a'e wà nehe, i'i izupe.

¹⁶ I'i Zezuz izupe. — Amo awa uzapo mai'u haw a'e. Wenz teko tetea'u wamuwà a'e pe a'e wà.

¹⁷ Mai'u haw 'ar mehe uze'eg uma'ereko ma'e pe kury. — Eze'eg eho hereminozgwer wanupe nehe ty, i'i izupe. — Pezur ureràpuz me mai'u haw pe nehe ty wà, uhyk kwez kury, uhyk kwez kury, ere wanupe nehe, i'i izupe.

¹⁸ Henoz pyr na'iho wer kwaw mai'u haw pe wà. Uze'eg a'e awa pe wà. — Ame'eg kar heko kwez kury. Aexak putar aha nehe kury, a'e rupi napuner kwaw heho haw rehe mai'u haw pe kury, i'i amo izupe.

¹⁹ Ame'eg kar 10 tapi'ak kwez ihe wà kury, aexak putar aha ihe wà kury. Aze ru'u uma'ereko katu wà, aha putar wama'ereko haw hexak pà ihe nehe kury, a'e rupi napuner kwaw heho haw rehe mynykaw pe kury, i'i amo henoz pyrer izupe no.

²⁰ Heremireko kwez kury, a'e rupi napuner kwaw heho haw rehe kury, i'i amo izupe no.

²¹ A'e rupi a'e uma'ereko ma'e uzewyr oho uzar heko haw pe kury, uze'eg pà izupe kury. Wikwahy tuwe izar a'e. — Eho taw mytepe nehe kury ty, emur kar wyzài teko xe ne wà nehe kury ty. Erur ma'e hereko 'ymar ne wà nehe, erur ima'eahy tuwe ma'e ne wà nehe no, erur hehàpyhà 'ym ma'e ne wà nehe no, erur wata 'ym ma'e ne wà nehe no.

A'e paw erur xe wamumai'u kar pà ne wà nehe kury, i'i izar izupe.

²² Nan kwehe tete uma'ereko ma'e uzewyr uzar pe kury. — Aruzar neze'eg kwez kury. Heta we tenaw amo wanupe, heta we temi'u no, i'i izupe.

²³ — Ehem eho taw wi nehe ty, pe rupi nehe ty. Emur kar teko a'e pe har wà nehe. Aze tynehem heràpuz nehe, xo a'e mehe zo epytu'u nehe, i'i izar izupe. ²⁴ — Hereminozgwer izypy mehe arer a'e wà, nu'u pixik kwaw ma'e heràpuz me a'e wà nehe, numai'u pixik kwaw xe a'e wà nehe, i'i izupe. — Tuwe heremimu'e heamutar katu a'e wà nehe, i'i Zezuz a'e kury.

Tuwe heremimu'e heamutar katu a'e wà nehe, i'i Zezuz

²⁵ Teko tetea'u wata oho waiko Zezuz haikweromo a'e wà kury. Uwak Zezuz teko wakutyr a'e kury, wanupe uze'eg pà a'e kury.

²⁶ Aze amo heko wer heremimu'e romo nehe, tuwe heamutar katu wera'u u wi nehe, uhy wi nehe no, upurumuzàmuzàg wanuwi nehe no, wywyr wanuwi nehe no, wyky'yr wanuwi nehe no, weinyr wanuwi nehe no, uzewi nehe no. Aze nuiko kwaw nezewe nehe, nupuner kwaw heremimu'e romo weko haw rehe nehe. ²⁷ Aze amo nueraha kwaw ywyr kanetar nehe, aze noho kwaw heraikweromo nehe, nupuner kwaw heremimu'e romo weko haw rehe nehe. ²⁸ — Aze nepurapo wer neràpuz iaiha katu ma'e ràm rehe nehe, nema'enukwaw putar hekuzar rehe nehe, iapo 'ym mehe nehe. — Kwa, màràn temetarer amono putar iapo har wanupe nehe, ere putar nezeupe nehe. Aze hekuzar katu nehe, aze heta

tetea'u neremetarer newe nehe, erezapu putar nehe. ²⁹ Aze naheta tete kwaw neremetarer newe nehe, nerepuner kwaw imuhykaw rehe nehe. A'e rupi, aze erezypyrog iapo pà nehe, neremumaw kwaw nehe. Teko upuka putar hexak mehe a'e wà nehe. ³⁰ Kwa, uzyppyrog wàpuz iapo pà a'e, nupuner kwaw imumaw paw rehe a'e, i'i putar newe wà, uze'eg uryw ahyahy pà nerehe a'e wà nehe.

³¹ Aze tuwihaw uzàmàtyry'ym amo tuwihaw oho a'e nehe, aze weraha 10.000 zauxiapekwer uzeupi a'e wà nehe, aze amo ae tuwihaw werur 20.000 zauxiapekwer a'e pe a'e wà nehe, a'e mehe tuwihaw ipy uzepy'amugeta putar uzeupe nehe. Hereityk putar nehe, i'i putar zepe uzeupe a'e nehe. ³² Ikàg wera'u ihewi a'e, a'e rupi amono kar putar awa heze'eg heraha har a'e tuwihaw pe ihe wà nehe. — Na'urepuràmàtyry'ym wer kwaw penehe ure, i'i putar izupe wà nehe, a'e tuwihaw pe wà nehe. — Ma'e xiapo putar nehe, i'i putar izupe wà nehe. — Oromono putar temetarer tetea'u newe ure nehe, aze na'ureàmàtyry'ym kwaw pe pe nehe, i'i putar izupe wà nehe, i'i putar tuwihaw ipy uzeupe nehe.

³³ Nezewegatete pe nehe no ty wà. Aze peneko wer heremiruze'eg romo nehe, pezar pema'e paw rupi nehe, pezar penemetarer paw rupi nehe no.

Uze'eg Zezuz xa rehe a'e kury

³⁴ Uze'eg wi teko wanupe. Xa ikatu a'e. (Aze ximono xa temi'u inuromo, a'e temi'u ikatu wera'u zanewe i'u mehe a'e. Nezewegatete aze peiko teko wainuromo nehe, a'e teko ukwaw putar Tupàn ikatu haw a'e wà nehe no.) Aze heta ywy xa inuromo nehe, na'ikatu kwaw temi'u rehe imono

haw nehe. Ni amo nupuner kwaw ikatu haw imuzewyr kar pà izupe wà nehe. ³⁵ Aze xityk xa ywy rehe nehe, na'ikatu kwaw ni ywy pe a'e. Ni zanereimaw hepuxi heta haw rehe naxityk kwaw agwer xa ikatu 'ym ma'e zane. Xityk e a'e xa zane. Aze heta peapyakwar nehe, pezeapyaka katu nehe.

15

Zezuz umume'u àràpuhàrà à ukàzým ma'e kwer rehe ma'emume'u haw a'e kury

¹ Amo 'ar mehe ur amo teko Zezuz pyr a'e wà kury. Amo ur ma'e kwer a'e wà, tuwi-haw hemetarer imono'ogar romo wanekon a'e wà. Amogwer a'e wà, hemetarer 'ym ma'e romo wanekon a'e wà. ² Ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e pe har a'e wà, ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà no, uzypyrog uze'eg zemueteahy pà Zezuz rehe a'e wà kury, uzeupeupe a'e wà kury. — Zezuz a'e, umur kar ikatu 'ym ma'e iapo har wamuwà uzepyr a'e wà. Te umai'u wapyr, i'i uzeupeupe wà.

³ Na'e umume'u Zezuz ma'emume'u haw wanupe a'e kury.

⁴ — Aze 100 àràpuhàrà à erereko ne wà nehe, aze ukàzým pitài oho newi a'e nehe, ma'e erezapò putar nehe. Erezar putar amogwer 99 nereimaw a'e pe ne wà nehe, ereho putar a'e nereimaw ukàzým ma'e kwer hekar pà ne nehe. ⁵ Aze erexak nehe, nerurywete putar nehe. Ereupir putar imono neaxi'i rehe nehe. ⁶ Ereruzewyr putar heraha nereko haw pe nehe. Eremono'og putar nemyrypar wamuwà ne wà nehe, eremono'og

putar nerapi har ne wà nehe no. — Herurywete hereimaw hexak awer rehe ihe. Penurywete nehe no ty wà, ere putar wanupe nehe.

⁷ Nezewegatete amume'u ko ma'e peme ihe kury. Ikatu 'ym ma'e iapo 'ymar nuzemumikahy kwaw wemiapo kwer rehe wà. Xo ikatu 'ym ma'e iapo har zo uzemumikahy wemiapo kwer rehe Tupàn huwa rupi a'e wà. Aze heta 99 ikatu 'ym ma'e iapo 'ymar a'e wà nehe, Tupàn heko haw pe har hurywete putar a'e wà nehe. Aze pitài ikatu 'ym ma'e iapo har uzemumikahy tuwe wemiapo kwer rehe nehe, aze heko wer tuwe Tupàn hemiruze'eg romo nehe, Tupàn heko haw pe har hurywete wera'u putar a'e wà nehe.

Zezuz umume'u temetarer ukàzym ma'e kwer rehe ma'emume'u haw a'e kury

⁸ Uze'eg wi teko wanupe. — Kuzà a'e, aze 10 temetarer hekuzar katu ma'e wereko a'e nehe, aze ukàzym pitài izuwi a'e nehe, ma'e uzapo putar a'e nehe. Umunyk putar tatainy nehe. Upeir putar wàpuz nehe no. Wekar katu putar tuwe a'e pe, te wexak nehe. ⁹ Hexak mehe omono'og putar umyrypar wamuwà wà nehe, wapi har wà nehe no. — Herurywete heremetarer ukàzym ma'e kwer hexak awer rehe ihe. Penurywete pe nehe no kyn wà, i'i putar wanupe nehe.

¹⁰ Nezewegatete Tupàn heko haw pe har hurywete putar a'e wà nehe no, aze pitài ikatu 'ym ma'e iapo har uzewyr Tupàn pe a'e nehe, aze uzemumikahy wemiapo kwer ikatu 'ym ma'e rehe a'e nehe.

Zezuz umume'u ta'yr ukàzym ma'e kwer rehe ma'emume'u haw a'e kury

¹¹ Uze'eg wi teko wanupe. — Amo awa a'e, heta mokoz ta'yr izupe a'e wà. ¹² Tywyr uze'eg oho u pe. — Nemàno 'ym mehe emur neremetarer ikurer ihewe nehe, nema'e ikurer ihewe nehe no, neywy ikurer nehe no. Emur a'e ma'e ihewe tàrityka'i paw rupi nehe kury, i'i izupe u pe. — He'e, i'i tu izupe. Na'e tu umuza'ak uma'e kury, uiwy no, tàpuz no, ta'e heta tetea'u ima'e a'e xe. Omono ikurer wa'yr pe. ¹³ Nan kwehe tete tywyr ume'eg a'e ma'e u hemimono kwer kury, amo pe kury. Uhem oho weko haw wi kury, a'e temetarer heraha pà uzeupi kury. Muitea'u ihon, amo ae ywy rehe. Tuweharupi wemetarer umukàzym iko, wemi'u rehe, kàwiah y rehe no, ikatu 'ym ma'e rehe no.

¹⁴ Te upaw imumaw wemetarer kury, imukàzym mà uzewi kury. Na'e a'e 'ar mehe upaw temi'u puruwi a'e ywy rehe a'e kury. Ima'uhez tetea'u a'e ywy rehe har wà. A'e awa ima'uhez a'e no. Naheta kwaw ma'e izupe, ta'e upaw hemetarer izuwi a'e pe xe. ¹⁵ Na'e wekar amo heko haw ma'e a'e ywy rehe a'e. Na'e a'e ywy rehe har a'e, a'e awa izar romo hekon a'e kury. Umuma'ereko kar. — Ezekaiw hereimaw tàzàhuràn wanehe nehe ty, i'i izar izupe kury. ¹⁶ Tuweharupi tàzàhuràn u'u wemi'u wà. Ima'uhez tuwe a'e awa. Ipuru'u wer zepe tàzàhuràn wanemi'u rehe. Ni amo nomono kwaw izupe wà. ¹⁷ Kwehe hekon nezewe a'e. Ima'uhez tuweharupi. Na'e i'i uzeupe kury. — Uma'ereko ma'e heru heko haw pe har a'e wà, heta tetea'u temi'u wanupe a'e wà. Nupuner

kwaw imumaw paw rehe wà, i'i uzeupe. — Xe hema'uhez tuweharupi ihe. Àmàno etea'i hemai'u 'ym pà, i'i uzeupe.

¹⁸ — Aha putar heru ipyr kury. — Ikatu 'ym ma'e azapo kwez, Tupàn huwa rupi ihe, neruwa rupi ihe no, a'e putar izupe nehe, i'i uzeupe.

¹⁹ — A'e rupi naiko kwaw nera'yr romo ihe nehe, a'e putar izupe. — Hera'yr, ere zo ihewe, a'e putar izupe nehe. — Uma'ereko ma'e romo aiko putar xe nepyr nehe, a'e putar izupe nehe, i'i uzeupe. ²⁰ Uzypyrog oho pà u ipyr. Wata oho iko, te uhem etea'i u heko haw pe kury. Muite tur mehe we tu wexak wa'yr a'e. Upuhareko katu wa'yr. Uzàn oho ikutyry kury. Uzàzuwàn. Uzurupyter no. ²¹ — Heru, i'i ta'yr izupe. — Ikatu 'ym ma'e azapo kwez Tupàn huwa rupi, neruwa rupi no, i'i izupe. — Naiko kwaw nera'yr romo ihe nehe kury, a'e rupi — Hera'yr, ere zo ihewe nehe, i'i izupe.

²² Na'e tu wenez wemiruze'eg wamuwà uzeupe a'e wà kury. — Pezàn peho kamir ikatu wera'u ma'e herur pà imunehew kar pà hera'yr pe nehe kury. Pemono kwàku'aw har ikwà rehe nehe no. Pemunehew kar xapat ipy rehe nehe no.

²³ A'e re pepyhyk tapi'aka'yr ikyra katu wera'u ma'e peho nehe no, pezuka heruwà. Xiapo mai'u haw uhua'u ma'e nehe, i'i wanupe.

²⁴ — Ta'e ko hera'yr a'e xe, umàno ma'e kwer ài wiko ma'e a'e xe, ukweraw wi ma'e romo hekon a'e kury xe, i'i wanupe. — Ukàzym a'e, hexakaw wi kwez kury, i'i wanupe. Uma'ereko ma'e uzapo temi'u tetea'u oho a'e wà. Na'e tu a'e, ta'yr a'e no,

amogwer a'e wà no, uzypyrog umai'u pà a'e wà. Hurywete wà.

²⁵ Tyky'yr a'e, ko pe hekon a'e 'ar mehe a'e. Uzewyr mehe tàpuz huwake uhem mehe wenu wazegar mehe wà, wapynyk mehe wà no.

²⁶ Wenz uma'ereko ma'e uzeupe kury. Upuranu hehe. — Ma'e uzeapo iko kury, i'i izupe, hehe upuranu pà.

²⁷ — Nerywyr uzewyr wà kwez kury, i'i izupe. — Neru uzuka kar tapi'aka'yr ikyra katu wera'u ma'e a'e, ta'e ta'yr uzewyr wà a'e xe, ta'e numàno kwaw a'e xe, ta'e na'ima'eahy kwaw a'e no xe, i'i izupe.

²⁸ Wikwahy tyky'yr kury. Nuixe kwaw tàpuz me. A'e rupi tu uhem wà izupe. — Eixe ty, eixe ty, i'i izupe. ²⁹ Uze'eg tyky'yr u pe. — Kwehe ama'ereko teko newe ihe, uma'ereko e ma'e ài ihe, màràn kwarahy amumaw xe hema'ereko pà. Tuweharupi aruzar neze'eg. Ma'e eremur ihewe. Ni àràpuhàràn neremur kwaw ihewe. A'e rupi napuner pixik kwaw mai'u haw iapo haw rehe hemyrypar wanupe ihe. ³⁰ A'e nera'yr a'e, herywyr a'e, neremetarer paw umukàzym a'e, kuzà wazài wapuhe a'e. Tapi'aka'yr ikyra katu ma'e erezuka kwez izupe tur ire ne kury, i'i u pe.

³¹ Hera'yr, i'i tu izupe. — Tuweharupi ereiko heràpuz me. Hema'e paw amono putar newe nehe. ³² Azapo kar mai'u haw kutàri, ta'e nerywyr umàno ma'e kwer ài hekon a'e xe, ukweraw wi ma'e kwer ài hekon kwez kury xe. Ukàzym a'e, hexak wi haw a'e kury, i'i tu izupe.

*Zezuz umume'u tuwihaw imunar ma'e rehe
ma'emume'u haw a'e kury*

¹ Umume'u Zezuz amo ma'emume'u haw wemimu'e wanupe a'e kury. — Amo awa hemetarer katu ma'e a'e, omono wemetarer amo awa pe a'e, hehe imuzekaiw kar pà a'e. Amo 'ar mehe amo teko uze'eg wà izar pe a'e wà. — Akwez awa nuzekaiw katu kwaw neremetarer rehe a'e, i'i izupe wà. Ume'eg kar e ma'e iko uzeupe, i'i izupe wà. ² Na'e izar wenz a'e wemetarer rehe uzekaiw ma'e imuwà uzeupe a'e kury. — Teko umume'u neremiapo kwer ihewe a'e wà, i'i izar izupe. Epapar katu heremetarer nehe. Emume'u ma'e neremime'eg karer ihewe paw rupi nehe no. Ta'e nerezekaiw katu kwaw hema'e rehe xe, a'e rupi nereiko kwaw hehe uzekaiw ma'e romo nehe kury, i'i izupe.

³ Hà, hezar upuir putar hewi a'e nehe kury, i'i a'e awa uzeupe. — Ma'e azapo putar nehe. Nahekàg kwaw ihe, napuner kwaw ko pe hema'ereko haw rehe. Hemaranugar ihe, a'e rupi nainoz kwaw temetarer amogwer wanupe nehe, hehàpyhà 'ym ma'e ài nehe, i'i uzeupe.

⁴ Azapo putar nezewe nehe kury, i'i uzeupe. — Teko tetea'u unewer temetarer hezar pe a'e wà. A'e rupi amunàn putar wanewer haw ikurer wanuwi ihe nehe, a'e mehe hemyrypar romo wanekon putar a'e wà nehe, hemuixe kar putar wàpuz me a'e wà nehe, temetarer hereko 'ymar romo hereko mehe a'e wà nehe, i'i uzeupe.

⁵ Na'e wenz a'e teko wamuwà uzeupe a'e wà kury. Ur ipyr wà. Uze'eg nezewe awa ipy pe kury.

— Màràn temetarer rehe erenewer hezar pe, i'i izupe hehe upuranu pà.

⁶ — Anewer 100 zany tykwer hyruhu por rehe izupe, i'i izupe. — Aiko nepape, i'i uzekaiw ma'e izupe. — Eapyk pe pe ty, emuapyk 50 pape rehe nehe kury. Xo 50 hyruhu por eremono putar izupe nehe, i'i izupe.

⁷ Uze'eg amo pe kury. — Màràn rehe erenewer izupe, i'i izupe. — Arozràn 1.000 kok ipor anewer izupe, i'i izupe. — Aiko nepape ty, emuapyk 800 hehe nehe kury ty. Xo 800 kok por eremono putar izupe nehe, i'i uzekaiw ma'e izupe.

⁸ Na'e izar uhem ipyr a'e kury. Kwa, erekwaw katu ma'e iapo haw ne, i'i izupe. Ta'e heta tetea'u nemyrpar a'e wà kury xe, i'i izupe.

Na'e uze'eg wi wi Zezuz a'e. — Ko ywy rehe har ukwaw katu wera'u temetarer ima'e haw a'e wà, heremiruze'eg wanuwi a'e wà. ⁹ Ko ma'e amume'u putar peme ihe kury. Aze pereko temetarer pe nehe, peptywà hemetarer 'ym ma'e pe wà nehe no. Amo 'ar mehe pemàno putar nehe. Napepuner kwaw penemetarer heraha haw rehe Tupàn heko haw pe nehe, peneko àwàm me nehe. Pemono penemetarer ko ywy rehe har wanupe nehe, pe-myrypar romo wamuigo kar pà nehe. Nezewe mehe Tupàn pemuixe katu kar putar weko haw pe a'e nehe no. ¹⁰ Aze amo uzekaiw katu ma'e pixika'i ma'e rehe a'e nehe, uzekaiw katu putar ma'e uhua'u ma'e rehe a'e nehe no. Aze pixika'i ma'e rehe imunar a'e nehe, uhua'u ma'e rehe imunar putar a'e nehe no, i'i wanupe. ¹¹ A'e rupi aze napezekaiw katu kwaw temetarer ko ywy rehe har rehe nehe, màràzàwe tuwe pezekaiw putar

ikatuahy ma'e Tupàn hemimur rà'm rehe nehe.
¹² Aze napezekaiw kwaw amo ae teko wama'e rehe nehe, mo umur putar nema'e rà'm newe nehe, i'i wanupe. ¹³ Awa nupuner kwaw mokoz awa hemiruze'eg romo weko haw rehe a'e. Uزامutar katu putar uzarete a'e nehe. Na'iakatuwawahy kwaw inugwer rehe nehe. Weruzar putar uzarete nehe, nuzekaiw kwaw inugwer rehe nehe. Aze neremetarer nezar romo hekon nehe, Tupàn nuiko kwaw nezar romo nehe. Aze Tupàn nezar romo hekon nehe, neremetarer nuiko kwaw nezar romo nehe.

Uze'eg Zezuz Moizez ze'eg rehe a'e kury

¹⁴ Ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà, wenu ize'eg mehe a'e wà. Uze'eg urywahy hehe wà, ta'e uputar temetarer tetea'u a'e wà xe.
¹⁵ Uze'eg Zezuz wanupe. — Peiko mua'u ikatuahy ma'e romo teko wanuwa rupi tuweharupi pe. Tupàn ukwaw tuwe pepy'a a'e. Na'ima'enukwaw kwaw ma'e rehe teko wazàwe a'e. Teko nukwaw kwaw amogwer wama'enukwaw paw a'e wà. — Kwa, ikatuahy kwez awa a'e, i'i teko izupe. — Na'ikatu pixik kwaw a'e, i'i Tupàn izupe a'e, ta'e ukwaw ipy'a a'e xe, ukwaw ima'enukwaw paw a'e xe.

¹⁶ Ze'eg Moizez pe imur pyrer a'e, Tupàn ze'eg imume'u har waze'eg awer imuapyk pyrer a'e no, uzapo kar ma'e teko wanupe a'e wà, Zuàw purumuzahazahak ma'e tur 'ym mehe a'e wà. Amume'u Tupàn pureruze'egaw rehe ze'eg puràg teko ihe kury, ko 'ar rehe ihe kury. Teko tetea'u ipureruzar wer heze'eg rehe a'e wà kury. Heko wer Tupàn hemiruze'eg romo a'e wà kury.

¹⁷ Amo 'ar mehe ywak ukàzym putar a'e nehe, ywy ukàzym putar a'e nehe no. Tupàn numukàzym pixik kwaw ni pitài ze'eg kwehe arer pehegwer a'e nehe.

¹⁸ Aze awa upuir wemireko wi a'e nehe, aze a'e re hemireko wi a'e nehe, amo ae kuzà hereko pà a'e nehe, na'ikatu kwaw Tupàn huwa rupi a'e. Aze amo ae awa wereko a'e kuzà a'e nehe, a'e heityk pyrer a'e nehe, na'ikatu kwaw Tupàn huwa rupi a'e nehe no. Ikatu 'ym ma'e iapo har romo wanekon Tupàn pe wà nehe.

Zezuz umume'u iperew ma'e Arazar her ma'e rehe ma'emume'u haw a'e kury

¹⁹ Zezuz umume'u ko ma'emume'u haw wanupe a'e kury. — Kwehe mehe amo awa hemetarer katu ma'e umunehew ukamir hekuzar katu ma'e tuweharupi a'e. Ma'e hekuzar katu ma'e tetea'u ume'eg kar oho iko uzeupe tuweharupi a'e no. U'u temi'u hekuzar katu ma'e tetea'u a'e no. ²⁰ Amo hemetarer 'ym ma'e a'e taw pe hekon a'e no. Ipereperew a'e. Arazar her romo a'e. Tuweharupi teko werur Arazar a'e wà, hemetarer katu ma'e hàpuz hukenaw pe a'e wà. ²¹ Ima'uhez a'e. Ipuru'u wer zepe temi'u ywyrapew wi u'ar ma'e kwer rehe a'e. Te zawar a'e wà, uwerew iperew wà a'e wà. ²² Amo 'ar mehe umàno hemetarer 'ym ma'e a'e. Tupàn heko haw pe har weraha hekwe Àmàrààw pyr a'e wà, mai'u haw ywate har pe a'e wà. Hemetarer katu ma'e a'e no, umàno a'e re a'e no. Iànàm utym a'e wà. ²³ Upuraraw ma'erahy tetea'u tatahu pe wiko mehe. Ume'e ywate. Wexak Àmàrààw a'e pe. Wexak Arazar Àmàrààw huwake iapyk mehe no. Muite a'u wanekon izuwi wà.

24 Uhapukaz wanupe. — Heru Àmàrààw, i'i izupe. — Hepuhareko katu pe ne ty, i'i izupe. — Emur kar Arazar xe nehe. Aze umuàkym ukwà 'y pupe nehe, heapeku rehe opokok pà nehe, a'e mehe hemuixàgahy kar putar a'e nehe. Ta'e hakuahy tata ihewe a'e xe, i'i Àmàrààw pe, uhapukaz pà.

25 Uze'eg Àmàrààw izupe kury. — Nema'enukwaw ywy rehe nereko awer rehe nehe ty, hera'yr. A'e pe nereko mehe erereko ma'e ikatuahy ma'e paw rupi ne. Ikatu 'ym ma'e iaiw ma'e zutyka'i Arazar wereko a'e. Xe hekon kury, ikatu haw rehe hekon. Ma'erahy ipuraraw paw rehe ereiko ne kury. 26 Heta ywykwar ipuku ma'e zanemyter romo. Ohoete tuwe a'e. Aze amo xe har ipurahaw wer hehe nehe, nupuner kwaw nehe. Aze nepyr har tur wer xe a'e wà no, nupuner kwaw hahaw paw rehe a'e wà no, i'i Àmàrààw hemetarer katu ma'e kwer pe. 27 Na'e i'i hemetarer katu ma'e kwer Àmàrààw pe kury. — Heru, ainoz tuwe amo ma'e newe ihe kury, i'i izupe. — Emono kar Arazar heru heko haw pe nehe, 28 ta'e heta we 5 herywyr a'e pe a'e wà xe, wikuwe ma'e a'e wà xe. Tuwe uze'eg oho wanupe, tatahu haku haw imume'u pà wanupe nehe. A'e rupi nur kwaw xe a'e wà nehe, i'i izupe.

29 Uze'eg Àmàrààw izupe. — Nerywyr a'e wà, ukwaw Moizez ze'eg kwehe arer a'e wà. Ukwaw Tupàn ze'eg imume'u arer waze'eg a'e wà no. Tuwe uzekaiw a'e ze'eg kwehe arer rehe wà nehe, tuwe weruzar katu wà nehe, i'i izupe.

30 Hemetarer katu ma'e kwer uze'eg wi izupe. — Nuhyk kwaw nezewe haw wanupe. (Nuweruzar

kwaw ze'eg kwehe arer wà.) Aze umàno ma'e kwer ukweraw wi a'e nehe, aze umume'u ko ma'e oho herywyr wanupe a'e nehe, xo a'e mehe zo uzeruzar putar a'e wà nehe. Uzemumikahy putar ikatu 'ym ma'e wemiapo kwer rehe a'e wà nehe, i'i izupe. ³¹ I'i Àmàrààw izupe kury. — Nuzekaiw kwaw Moizez ze'eg kwehe arer rehe wà, nuzeruzar kwaw Tupàn ze'eg imume'u har waze'eg rehe wà nehe, a'e mehe nuzeruzar pixik kwaw ukweraw wi ma'e kwer ze'eg rehe wà nehe, i'i izupe.

17

Uze'eg Zezuz ikatu 'ygwer rehe a'e kury

¹ Uze'eg Zezuz wemimu'e wanupe kury. — Tuweharupi teko uzapo ma'e a'e wà, ikatu 'ym ma'e iapo kar pà amo ae teko wanupe a'e wà. Tupàn uzepyk putar a'e ikatu 'ym ma'e iapo kar har wanehe a'e wà nehe. ² Aze amo awa uzawy kar Tupàn rape amo kwarer pe a'e nehe, iaiw tuwe a'e awa a'e nehe. Tupàn uzepyk putar tuwe a'e awa rehe a'e nehe. Aze mo xiàpixi itahu iazuromo heityk pà yryhu pytepe izuka kar pà, ikatu wera'u mo nezewe mehe a'e Tupàn rape iawy kar har pe. A'e rupi nupuner iwer mo ikatu 'ym ma'e iapo kar haw rehe kwarer pe a'e. ³ Petyryk ikatu 'ym ma'e wi nehe. Aze nerywyr uzapo ikatu 'ym ma'e nehe, emume'u hemiapo kwer izupe nehe. Aze uzemumikahy wemiapo kwer rehe nehe, a'e mehe nereharaz hemiapo kwer wi nehe, imunàn pà nehe. ⁴ Aze 7 haw uzapo ikatu 'ym ma'e newe nehe, pitài 'ar mehe nehe, aze nezewe i'i newe

nehe, — Nazapo wi kwaw nehe, azemumikahy tuwe heremiapo kwer rehe ihe, aze i'i newe a'e re nehe, emunàn izuwi nehe. Nereharaz hemiapo kwer wi nehe, emekuzar kar zo izupe nehe.

Uze'eg Zezuz zanezeruzar haw rehe a'e kury

⁵ Uze'eg hemimono kar izupe a'e wà. — Ure-muzeruzar kar wera'u pe nerehe nehe, i'i izupe wà.

⁶ Uze'eg wi teko wanupe. — Aze mo pixika'i pezeruzar haw, aze mo nuzawy iwer ma'eà'yz pixika'i ma'e mutar her ma'e, a'e mehe mo pepuner nezewe peze'egaw rehe ywyrà pe. — Ezezo'ok ywy wi nehe, ezetym eho yryhu pe nehe, pepuner mo peze haw rehe. Weruzar mo peze'eg.

— Ma'e ere putar newe uma'ereko ma'e pe nehe, i'i Zezuz a'e kury

⁷ Uze'eg wi teko wanupe. — Aze neremiruze'eg uma'ereko iko ko pe nehe, aze uzekaiw nereimaw rehe nehe, ma'e ere putar izupe nehe, ko wi tur mehe nehe. Emai'u eho ty, aipo ere putar izupe nehe. ⁸ Nan kwaw pa. — Emuhyk heremi'u rà m nehe ty, ezekaiw herehe nehe, hemai'u mehe nehe, ere putar izupe nehe. — Xo hemai'u re zo erepuner nemai'u haw rehe nehe, ere putar izupe nehe. ⁹ Uma'ereko nerehe a'e, ta'e ne izar romo ereiko ne xe. — Ikatuahy neremiapo kwer ty, nere kwaw izupe nehe, ta'e newe uma'ereko ma'e romo hekon a'e xe. ¹⁰ Nezewegatete pe no ty wà. Peiko Tupàn hemiapo putar haw iapo har romo pe no ty wà. — Ure ure, newe uma'ereko ma'e romo uruiko ure. Uruzapo neremiapo putar haw ure, peze putar Tupàn pe nehe.

Zezuz umukatu 10 iperewàtà ma'e a'e wà kury

¹¹ Zeruzarez kutyr oho mehe we rihi, Zezuz wahaw Xamari ywy a'e. A'e re uzypyrog Karirez ywy hahaw pà kury. ¹² Uhem etea'i amo taw pe kury. Uwàxi 10 awa a'e pe wà. Iperewàtà ma'e romo wanekon a'e wà. Pepa'u upyta wà. Nur kwaw Zezuz huwake wà. ¹³ Uhapukaz Zezuz pe wà. — Zezuz, i'i izupe wà. — Purumu'e ma'e, i'i izupe wà. — Urepuhareko pe ne nehe, i'i izupe wà.

¹⁴ Wexak Zezuz iperewàtà ma'e a'e wà. Uze'eg wanupe. — Peho xaxeto wapyr nehe, pezexak kar pà wanupe nehe, i'i wanupe. A'e rupi oho izuwi wà kury. Pe rupi wata mehe tàrityka'i ikatu wà kury. (Ta'e Zezuz umukatu a'e wà xe.) ¹⁵ Amo wanehe we har Xamari ywy rehe har romo hekon a'e, wexak umukatu awer kury. Uzewyr oho uzegar pà Zezuz pe kury. Tupàn imuwete katu pà kury. ¹⁶ Uzemomor uzeamumew pà Zezuz ipy huwake, ikatu haw imume'u pà izupe. ¹⁷ Uze'eg Zezuz izupe. — Màràzàwe tuwen aipo pa. 10 awa amukatu kwez ihe wà. Ma'e pe amo 9 awa wahon a'e wà, i'i izupe. ¹⁸ — Màràzàwe tuwe nuzewyr kwaw Tupàn ikatu haw rehe uze'egatu pà a'e wà, i'i izupe. — Pitài zo ur kwez xe a'e. Ni nuiko kwaw ko ywy rehe har romo a'e, xo a'e zo umume'u Tupàn ikatu haw wà ihewe a'e, i'i izupe.

¹⁹ — Epu'àm eho xe wi nehe ty, erezeruzar katu herehe, a'e rupi urumukatu ihe, i'i izupe.

Uhem putar Tupàn pureruze'egaw a'e nehe

²⁰ Amo ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà, upuranu Zezuz rehe a'e wà. — Ma'e 'ar mehe Tupàn pureruze'egaw ur putar a'e nehe,

i'i izupe wà. — Teko nuexak kwaw tur mehe a'e wà nehe, i'i Zezuz wanupe.

²¹ — Uhem kwez kury, peme'e hehe nehe ty wà, ni'i kwaw teko a'e wà nehe. — Nà'àg a'e kury, ni'i kwaw wà nehe. Ta'e Tupàn pureruze'egaw peinuromo hekon a'e xe, i'i wanupe.

²² Uze'eg wemimu'e wanupe kury. — Awa ta'yr romo aiko ihe. Amo 'ar mehe nehe, pepurexak wer putar herehe nehe. Peneko wer putar xe nehe, xe hereko mehe nehe. Napexak kwaw nehe.

²³ — Peme'e pezuwà xe ty wà, i'i putar amo teko peme a'e wà nehe. — Peme'e pe pe peho nehe ty wà, i'i putar amo peme a'e wà nehe no. — Peho zo hekar pà nehe, a'e peme kury. ²⁴ Aze àmàn uweraw a'e nehe, uhyape katu ywak paw rupi a'e. Nezewegatete ihe nehe no, hezur mehe nehe no. ²⁵ A'e 'ym mehe we apuraraw putar ma'erahy tetea'u ihe nehe. Teko ko ywy rehe har upuir putar hewi a'e wà nehe. A'e re, amo 'ar mehe nehe, azewyr wi putar tuwà ihe nehe.

²⁶ Pema'enukwaw Noe heko awer rehe. Teko paw umai'u tetea'u waiko a'e wà, 'aromo a'e wà, pyhaw a'e wà, ²⁷ kàwiahhy tetea'u i'u pà a'e wà no. Awa kwer wà, kuzàgwer wà no, uzerekoreko wà. Na'e Noe wixe kanuhu pupe a'e, (wànàm wanupi a'e). Àmàn ukyr tetea'u. Typya'u 'y. A'e rupi uzuka teko paw a'e wà. Teko wiko putar nezewegatete hezurete mehe a'e wà nehe no. ²⁸ Kwehe mehe Iro wiko ywy rehe a'e. Nezewegatete teko wiko a'e 'ar mehe a'e wà no. Teko paw umai'u waiko tuweharupi wà, kàwiahhy i'u pà wà. Uma'eme'eg waiko wà, uma'eme'eg kar waiko a'e 'ar rehe wà no.

Uma'etym waiko wà no. Uzeàpuzapo waiko wà no. Nezewegatete wiko putar hezur etea'i mehe a'e wà nehe no. ²⁹ Iro uhem Xotom taw wi a'e. Ithem ire tàrityka'i tata u'ar kwaw pà ywak wi a'e, a'e pe har wazuka pà paw rupi a'e. ³⁰ Nezewegatete he'ar mehe nehe no, purupe hezexak kar etea'i mehe nehe no.

³¹ Aze awa wàpuz 'aromo hekon a'e 'ar mehe nehe, tuwe nuixé kwaw wàpuz me uma'e ipyhyk pà nehe. Nezewegatete aze awa oko pe uma'ereko a'e nehe, tuwe nuzewyr kwaw weko haw pe nehe. Ta'e na'ikatuahy kwaw izupe a'e 'ar mehe nehe xe. ³² Pema'enukwaw katu Iro hemireko rehe ma'emume'u haw rehe pe. ³³ Aze amo izepyro wer nehe, umàno putar nehe. Aze amo heharaz uzewi nehe, uzepyro putar nehe. ³⁴ A'e 'ar mehe nehe, pyhaw nehe, mokoz teko uker putar upà upaw rehe wà. Tupàn heko haw pe har weraha putar pitài awa a'e wà nehe, inugwer upyta putar a'e nehe. ³⁵ Mokoz kuzà umuku'i putar awaxi a'e 'ar mehe a'e wà nehe. Tupàn heko haw pe har weraha putar pitài kuzà a'e wà nehe, inugwer upyta putar a'e nehe. ³⁶ Mokoz awa ko pe wanekon putar wà nehe. Tupàn heko haw pe har weraha putar pitài awa a'e wà nehe, inugwer upyta putar a'e nehe.

³⁷ Na'e hemimu'e upuranu hehe wà kury. — Ma'e pe agwer ma'e uzeapo putar nehe, urezar, i'i izupe wà. — Aze heta hetekwer umàno ma'e kwer amo me a'e nehe, a'e mehe apitaw uzemono'og putar a'e pe a'e wà nehe, i'i wemimu'e wanupe.

18

Zezuz umume'u kuzà ma'erenoz tar rehe

ma'emume'u haw a'e kury

¹ Na'e umume'u Zezuz ko ma'e a'e, teko wamu'e pà a'e. — Peze'eg Tupàn pe tuweharupi nehe, penury'ar zo nehe, i'i wanupe. ² Amo 'ar mehe amo pureruze'eg ma'e amo taw pe hekon a'e. Nukyze kwaw Tupàn wi a'e. Nuzeruze'eg kwaw amo rehe no. ³ Amo kuzà imen umàno ma'e kwer a'e taw pe hekon a'e no. Tuweharupi a'e kuzà wenz ma'e a'e tuwihaw pe a'e. Wenz wiwi iko izupe. — Hepytywà pe heàmàtyry'ymar wi hepyro pà nehe 'y, i'i izupe tuweharupi.

⁴ Na'ipurupytywà wer kwaw hehe. Kuzà wenz wiwi ma'e izupe. Te amo 'ar mehe nezewe i'i uzeupe a'e. — Nakyze kwaw Tupàn wi ihe. Nazeruze'eg kwaw amo rehe no. Apytywà putar 'aw kuzà ihe nehe, ⁵ ta'e wenz ma'e tetea'u ihewe tuweharupi a'e xe, i'i uzeupe. — Aze nazapo kwaw ma'e izupe nehe, heputupyk putar ma'erenorenoz pà ihewe nehe, i'i uzeupe a'e.

⁶ Pema'enukwaw katu a'e pureruze'eg ma'e ikatu 'ym ma'e ize'eg rehe nehe. ⁷ Nezewegatete Tupàn a'e nehe no, upytywà putar wemiruze'eg a'e wà nehe no, aze wenz ma'e izupe a'e wà nehe, tuweharupi a'e wà nehe, aze ru'u 'aromo a'e wà nehe, aze ru'u pyhaw a'e wà nehe. Aipo iàrew putar wapytywà haw rehe nehe. ⁸ Nan kwaw pa. Na'arewahy upytywà putar a'e wà nehe. Ihe Awa ta'yr romo aiko ihe. Hezewyr mehe nehe, aipo heta putar teko herehe uzeruzar ma'e a'e wà nehe.

*Zezuz umume'u mokoz awa wanehe
ma'emume'u haw a'e kury*

⁹ Amo teko a'e pe Zezuz pyr wanekon a'e wà. — Kwa aiko ikatuahy ma'e romo Tupàn huwa rupi ihe, nazapo pixik kwaw ikatu 'ym ma'e ihe, i'i mua'u uzeupe wà. — Amogwer nuiko kwaw hezàwe a'e wà. Ikatu 'ym ma'e iapo har romo wanekon tuwe a'e wà, i'i mua'u uzeupe wà. Na'e Zezuz umume'u ko ma'emume'u haw agwer teko wanupe a'e kury.

¹⁰ Mokoz awa oho Tupàn hàpuzuhu pe a'e wà, Tupàn pe uze'eg pà a'e wà. Awa ipy a'e, ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e romo hekon a'e. Inugwer awa a'e, tuwihaw hemetarer imono'ogar romo hekon a'e. ¹¹ Ze'eg kwehe arer kwaw par a'e, uze'eg 'àm a'e pe Tupàn hàpuzuhu pe a'e. — Nekatuahy Tupàn, ta'e naiko kwaw hewyrowyroahy ma'e romo ihe xe, ta'e naiko kwaw ma'e rehe imunar ma'e romo ihe xe, ta'e naiko kwaw ikatu 'ym ma'e iapo har romo ihe xe, ta'e naiko kwaw amogwer wazàwe ihe xe. Ta'e naiko kwaw 'aw awa ài ihe xe, 'aw temetarer imono'ogar ài ihe xe, i'i izupe.

¹² — Xemàn nànnàn amumaw mokoz 'ar hemai'u 'ym pà ihe, hezekwaku pà ihe. Heremetarer ikurer amono newe tuweharupi. Aze temetarer apyhyk, pitài amono newe, i'i izupe, Tupàn pe.

¹³ Tuwihaw hemetarer imono'ogar a'e, xe ràn i'àz a'e. Ni nume'e kwaw ywak rehe. Ukwaukwar upuxi'a rehe, ta'e imaranugar Tupàn wi a'e xe. — O Tupàn, i'i Tupàn pe. — Hepuhareko pe nehe ty, ta'e ikatu 'ym ma'e iapo har romo aiko ihe xe, i'i izupe.

¹⁴ A'e awa imaranugar ma'e a'e, uzemukatu Tupàn huwa rupi a'e 'ar mehe a'e, wàpuz me oho

'ym mehe a'e. Ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e, na'imaranugar kwaw Tupàn huwa rupi a'e, a'e rupi nuzemukatu kwaw Tupàn huwa rupi a'e, i'i Zezuz wanupe. — Aze amo awa ikàg ma'e romo uzeapo a'e nehe, Tupàn umuigo kar putar a'e awa ikàg 'ym ma'e romo a'e re a'e nehe. Aze awa uzeapo ikàg 'ym ma'e romo nehe, Tupàn umuigo kar putar a'e awa ikàg ma'e romo a'e nehe, i'i wanupe.

Zezuz wenz kwarer uzeupe a'e wà kury

¹⁵ Na'e teko werur upurumuzàmuzàg Zezuz pe a'e wà kury. — Epokok wanehe nehe, i'i izupe wà. Hemimu'e a'e wà, wexak wanerur mehe wà. Uze'eg ahyahy wanu wanupe wà. — Peraha zo pepurumuzàmuzàg izupe pe wà nehe ty wà, i'i ahyahy wanupe wà. ¹⁶ Wenz Zezuz kwarer wamuwà uzeupe a'e wà kury. Uze'eg wi teko wanupe. — Tuwe ur ihewe wà nehe. Pemupytu'u kar zo wanur ire nehe. Ta'e Tupàn hemiruze'eg wiko ko kwarera'i wazàwe a'e wà xe. ¹⁷ Pema'enukwaw katu ko heze'eg rehe nehe ty wà. Aze teko nuiko kwaw kwarer ài a'e wà nehe, nuiko kwaw Tupàn hemiruze'eg romo a'e wà nehe.

Uze'eg Zezuz hemetarer katu ma'e pe a'e kury

¹⁸ Na'e uze'eg amo awa wà Zezuz pe a'e kury. Zutew wanuwihaw romo hekon a'e. — Purumu'e ma'e ikatu ma'e ne ty, i'i izupe. — Hereko wer tuweharupi Tupàn pyr ihe nehe, hemàno re ihe nehe. Ma'e azapo putar ihe nehe kury, i'i izupe, hehe upuranu pà. ¹⁹ Uze'eg Zezuz izupe. — Ikatu ma'e, ere kwez ihewe. Màràzàwe tuwe

nezewe ereze'eg ihewe. Tupàn a'e, a'e zutyka'i ikatuahy a'e. ²⁰ Erekwaw katu Tupàn ze'eg purupe imur pyrer ne. Peho zo penemireko 'ym wapuhe nehe, peho zo pemen 'ym wapuhe nehe. Pepuruzuka zo nehe, pemunar zo ma'e rehe nehe, penemu'em zo nehe, pezeruze'egatu penu rehe nehe, pezeruze'egatu pehy rehe nehe no, i'i a'e ze'eg kwehe arer a'e, i'i Zezuz izupe.

²¹ Uze'eg a'e awa Zezuz pe kury. — Hekwarer mehe te ko 'ar rehe aha teko a'e ze'eg rupi ihe, heruzar pà ihe, i'i izupe.

²² Ize'eg henu mehe uze'eg Zezuz izupe. — Heta we pitài ma'e neremiapo ràm nehe, i'i izupe. — Eme'eg nema'e paw amogwer wanupe nehe. Emono e hekuzar eho ma'e hereko 'ymar wanupe nehe. Ta'e hemetarer katu ma'e ài ereiko putar ywate ne nehe xe. Nema'e ime'eg paw ire, neremetarer amo pe imono e paw ire, ezur herupi nehe, i'i izupe.

²³ A'e awa uzemumikahy ize'eg henu mehe a'e, ta'e hemetarer katu ma'e romo hekon tuwe a'e xe. ²⁴ Wexak Zezuz izemumikahy mehe. Uze'eg izupe. — Zawaiw katu hemetarer katu ma'e Tupàn hemiruze'eg romo heko haw a'e. ²⁵ Zawaiw katu kawaru kupewa'a heixe haw aguz kwar rupi a'e. Zawaiw katu wera'u hemetarer katu ma'e Tupàn hemiruze'eg romo heko haw a'e.

²⁶ Wenu teko ize'eg mehe wà. — Mo upuner tatahu wi uzepyro haw rehe a'e wà nehe, i'i izupe wà.

²⁷ Uze'eg Zezuz wanupe. — Aze zawaiw katu ma'e teko wanupe nehe, nazawaiw kwaw Tupàn

pe a'e nehe. Xo a'e zo upuner a'e ma'e iapo haw rehe a'e nehe, i'i wanupe.

²⁸ Uze'eg Pet izupe kury. — Urezar urereko haw ure, nerupi ureho haw rehe ure. Urupuir ureà'nàm wanuwi ure no, i'i izupe.

²⁹ Aze ty, i'i Zezuz izupe. Ko ma'e amume'u putar peme ihe nehe kury. Aze awa wezar wàpuz nehe, aze wezar wemireko nehe no, aze wezar wywyr wà nehe no, aze wezar u nehe no, aze wezar uhy nehe no, aze wezar wa'yr nehe no, aze wezar wazyr nehe no, Tupàn hemiruze'eg romo wiko pà nehe, ³⁰ Tupàn omono putar amo ae ma'e tetea'u izupe a'e nehe, ko 'ar rehe a'e nehe. A'e wiko putar tuwe tuweharupi Tupàn pyr a'e nehe no, umàno re ukweraw ire a'e nehe no.

Zezuz umume'u wi umàno àwàm a'e kury

³¹ Na'e Zezuz wenz a'e 12 wemimu'e wamuwà uzeupe a'e wà kury, amogwer wi wamun-ryrk kar pà a'e wà kury. Uze'eg wanupe kury. — Pezeapyaka katu heze'eg rehe nehe. Zaha Zeruzarez tawhu pe kury. Ihe Awa ta'yr romo aiko ihe. Kwehe mehe Tupàn ze'eg imume'u har wà, umume'u ma'e ihewe uzeapo ma'e ràm a'e wà. Nan kwehe tete uzeapo putar a'e ma'e wane-mimume'u kwer ihewe a'e nehe kury, Zeruzarez pe hereko mehe a'e nehe kury. ³² Tuwihaw hemono putar Zutew 'ym wanupe a'e wà nehe. Zutew 'ym uze'eze'eg urywahy putar herehe a'e wà nehe. Uze'eg zemueteahy putar herehe wà nehe no. Uzenymon putar herehe wà nehe no. ³³ Hepetepetek putar wà nehe. Hezuka putar wà

nehe no. Na'iruz 'ar pawire akweraw wi putar hemàno re nehe.

³⁴ Hemimu'e nuenu katu kwaw ize'eg wà. Ma'e rehe uze'eg a'e, i'i uzeupe wà.

Zezuz umukatu hehàpyhà 'ym ma'e a'e kury

³⁵ Uhem Zezuz Zeriko tawhu huwake a'e wà kury. Wapyk awa in pe izywyr a'e, ma'e renoz pà wata ma'e wanupe a'e. Hehàpyhà 'ym ma'e romo hekon a'e. ³⁶ Wenu teko tetea'u uzeiwyr wakwaw mehe a'e wà. — Ma'e uzeapo iko, i'i wanupe.

³⁷ — Zezuz Nazare taw pe har ko oho iko ko rupi a'e, i'i teko izupe wà.

³⁸ Uhapukaz in Zezuz pe. — Zezuz, i'i izupe. — Tawi hemimino i'i izupe. — Hepuhareko pe nehe ty, i'i izupe.

³⁹ Teko Zezuz henataromo har uze'eg ahyahy izupe a'e wà. — Eze'eg zo nezewe izupe ty, i'i izupe wà. Uhapukaz wera'u wiwi in izupe no. — Tawi hemimino i'i ahyahy izupe. — Hepuhareko pe nehe ty, i'i izupe.

⁴⁰ Upytu'u Zezuz a'e pe wata re. — Perur hehàpyhà 'ym ma'e xe ihewe nehe kury ty wà, i'i wanupe. Werur izupe wà. Upuranu Zezuz hehe kury.

⁴¹ — Ma'e rehe nepurapo kar wer ihewe, i'i izupe. — Hezar ne ty, i'i Zezuz pe. — Herehàpyhà wi wer ihe ty, i'i izupe.

⁴² — Nerehàpyhàgatu putar nehe kury, ta'e erezeruzar katu herehe kury xe, i'i Zezuz izupe.

⁴³ A'e 'ar mehe we upuner ma'e hexak katu haw rehe. Oho Zezuz hupi kury. Uze'egatu Tupàn rehe,

umukatu haw rehe. Hexak mehe teko uze'egatu waiko Tupàn rehe a'e wà no.

19

Zezuz uze'eg Zakew pe a'e kury

¹ Uhem Zezuz oho Zeriko tawhu pe kury. Wahaw etea'i taw kury. ² Wiko amo awa a'e pe a'e. Tuwihaw hemetarer imono'ogaw wanuwihaw romo hekon a'e. Zakew her romo a'e. Hemetarer katu a'e. ³ Ipurexak wer zepe Zezuz rehe a'e. Iapewa'i a'e. A'e rupi nupuner kwaw hexakaw rehe, ta'e teko tetea'u a'e pe wanekon a'e wà xe. ⁴ A'e rupi uzàn teko wanenataromo kury. Uzeupir oho ywyrà rehe, Zezuz hexak pà. — Zezuz ukwaw putar ko rupi nehe, i'i uzeupe.

⁵ Uhem Zezuz ywyrà huwake. Ume'e ywate ywyrà rehe. Uze'eg Zakew pe kury. — Ewezyw tàrityka'i nehe ty, Zakew, ta'e aker putar neràpuz me kutàri ihe nehe xe, i'i izupe.

⁶ Uwezyw na'arewahy a'e. — Aze ty, eker ezuwà heràpuz me ty, i'i izupe. Hurywete a'e kury. ⁷ Teko a'e pe har a'e wà, Zakew hexakar a'e wà, uzypyrog uze'eze'eg zemueteahy pà uzeupeupe Zezuz rehe a'e wà. — Zezuz uker putar oho ikatu 'ym ma'e iapo har ipyr a'e, i'i uzeupeupe wà. — Umai'u putar a'e pe nehe no, i'i uzeupeupe wà. Oho Zezuz Zakew hàpuz me kury.

⁸ Upu'àm Zakew a'e pe kury, wàpuz me kury. Uze'eg Zezuz pe. — Amono e putar hema'e kurer ihe nehe, ma'e hereko 'ymar wanupe ihe nehe. Hemunar teko wama'e rehe ihe. Amuzewyr putar wanemetarer wanupe nehe. Wyzài temetarer

rehe hemunar awer amuzewyr putar izar pe nehe. Amono putar zeirugatu temetarer izupe nehe, pitài temetarer hekuzaromo nehe, i'i Zezuz pe.

⁹ Uze'eg Zezuz izupe. — Purupyro haw uhem kwez 'àg tàpuz me kutàri kury. (Tupàn nepyro putar tatahu wi a'e nehe, ta'e erezeruzar herehe ne kury xe.) Àmàrààw hemiminoete romo ereiko kury, ta'e ereruzar Tupàn ze'eg ne xe. ¹⁰ Azur ko ywy rehe ihe, teko ukàzym ma'e wanekar pà ihe, ikatu 'ym ma'e iapo har wapyro pà ihe.

Uze'eg Zezuz 10 temetarer tàtā ma'e rehe a'e kury

¹¹ Umume'u Zezuz ma'emume'u haw a'e kury, uzeupi wata ma'e wanupe a'e kury, ta'e uzeapyaka katu ize'eg rehe a'e mehe a'e wà xe. Uhem etea'i oho Zeruzarez tawhu pe a'e wà kury, wata pà a'e wà kury. — Tupàn pureruze'egaw uhem etea'i a'e nehe kury, ta'e zahem etea'i Zeruzarez pe zane kury xe, i'i uzeupe wà. Nukwaw kwaw ma'e uzeapo ma'e rām a'e wà.

¹² Na'e Zezuz uzypyrog uma'emume'u pà wanupe a'e kury. ¹³ — Nezewe amo tuwihaw hekon a'e. Amo 'ar mehe wenož wemiruze'eg uzeupe a'e wà kury. — Aha putar amo ae ywy rehe ihe nehe kury, ta'e teko a'e ywy rehe har na'iakatuwawahy kwaw uwihaw rehe a'e wà xe. ¹⁴ A'e rupi umur kar uze'eg heraha har ywy rehe wà kury. Ta'e a'e tuwihaw ur putar ko ywy rehe a'e xe. — Nuruputar kwaw a'e awa ureruwihaw romo ure, i'i a'e teko ihewe wà, uze'eg imume'u kar pà ihewe wà. A'e rupi aha putar wanuwihaw romo hereko

pà ihe nehe kury, i'i wanupe. Oho 'ym mehe we wenz 10 wemiruze'eg uzeupe a'e wà kury. Omono temetarer tâtà ma'e hekuzar katu ma'e wanupe pitàitàigatu a'e. — Pemono'og amo ae temetarer ihewe nehe, ko rehe nehe, i'i wanupe. Uhem oho a'e wi kury.

¹⁵ Inugwer ywy rehe har umuigo kar a'e awa uwihaw romo a'e wà. Na'e tuwihaw uzewyr wà weko haw ipy pe kury. Uhem mehe wenz a'e uma'ereko ma'e wamuwà uwa rupi a'e wà kury. Upuranu wanehe. — Mârân temetarer pemono'og ihewe, i'i wanupe. ¹⁶ Uma'ereko ma'e ipy uhem wà huwa rupi uze'eg pà a'e kury. Eremur pitài temetarer ihewe ne. Amono'og amo 10 temetarer kwez newe ihe, ihewe neremimur kwer rehe ihe, i'i izupe.

¹⁷ Ikatuahy ty, uma'ereko ma'e ikatuahy ma'e romo ereiko ne ty, i'i izar izupe. — Erezekaiw katu ma'e pixika'i ma'e rehe ne, a'e rupi urumuzekaiw kar putar 10 tawhu wanehe ihe nehe kury, i'i izupe.

¹⁸ Na'e ur amo ae uma'ereko ma'e huwa rupi a'e kury. Eremur pitài temetarer ihewe ne. Amo 5 temetarer amono'og neremimur kwer rehe ihe, i'i izupe.

¹⁹ — Urumuzekaiw kar putar 5 tawhu wanehe ihe nehe kury, i'i izar izupe.

²⁰ Na'e ur amo uma'ereko ma'e huwa rupi a'e kury. — Hezar, i'i izupe, — Aiko neremetarer ihewe neremimur kwer kury, i'i zepe izupe. — Amonokatu pân pupe izuwân pà ihe. Azumim tuwe ihe, i'i izupe. ²¹ — Akyze newi ihe, ta'e ere-pureruze'egahy ne xe. Erepkyhyk ma'e nema'e 'ym

amogwer wanuwi. Erepo'o amo wanemitygwer i'a kwer wanuwi no, i'i zepe izupe.

²² Na'e uze'eg izar izupe. — Ne ty, uma'ereko ma'e ikatu 'ym ma'e romo ereiko ne ty. Amume'u wi putar neze'eg newe kury, nekatu 'ymaw imume'u pà newe kury, i'i ahyahy izupe. — Apureruze'egahy teko ihe. Apyhyk hema'e 'ym amogwer wanuwi. Apo'o amo wanemitygwer i'a kwer wanuwi ihe no. ²³ Mârâzâwe tuwe neremono kwaw a'e heremetarer amo temetarer ima'e har pe ne. Aze mo eremono izupe, a'e mehe mo a'e temetarer ima'e har umuzewyr mo newe a'e, amo ae temetarer rehe we a'e, hezewyr mehe a'e, i'i izupe.

²⁴ Na'e uze'eg izar amogwer wanupe. — Pezo'ok a'e temetarer izuwi kury. Pemono a'e pitài temetarer a'e 10 temetarer hereko har pe nehe kury, i'i wanupe.

²⁵ — Kwa, wereko 10 a'e. Mârâzâwe tuwe eremono putar amo ae temetarer izupe nehe, i'i izupe wà.

²⁶ Na'e i'i tuwihaw wanupe kury. — Aze amo wereko ma'e nehe, Tupàn omono putar amo ae ma'e izupe nehe. Aze amo nuwereko kwaw ma'e nehe, aze pixika'i ima'e nehe, a'e mehe Tupàn o'ok putar ima'e izuwi nehe. ²⁷ Amo xe har naheputar kwaw uwihaw romo a'e wà. Perur a'e heàmàtyry'ymar xe heruwa rupi pe wà nehe, pezuka heruwa rupi pe wà nehe. Upaw ima'emume'u haw kury.

Wixe Zezuz Zeruzarez tawhu pe a'e kury

²⁸ Nezewe uze'eg ire oho Zezuz Zeruzarez tawhu kutyr a'e kury. ²⁹ Metewaze taw pe Metàn

taw pe uhem etea'i mehe, ywytyr Uri tyw her ma'e pe uhem mehe uze'eg mokoz wemimu'e wanupe kury.

³⁰ — Peho pe taw pe kury, penenataromo har pe kury. A'e pe pehem mehe pexak putar zumena'yr iàpixi pyrer nehe. Ni amo teko noho kwaw iku'az a'e wà rihi, i'i wanupe. — Pekwaraw heruwà ihewe nehe, i'i wanupe. ³¹ — Aze teko upuranu penehe nehe. — Màràzàwe mehe pekwaraw putar zumena'yr pe, aze i'i peme nehe. — Zanezar uputar a'e, peze izupe nehe, i'i wanupe.

³² Na'e oho wà. Wexak zumena'yr wà, Zezuz hemimume'u kwer zàwegatete wà. ³³ Ikwaraw mehe, izar upuranu wà wanehe. — Màràzàwe mehe pekwaraw putar zumena'yr heraha pe, i'i wanupe wà.

³⁴ — Zanezar uputar a'e, i'i izar pe wà. (Peraha izupe nehe, i'i izar wanupe.)

³⁵ Werur zumena'yr Zezuz pe wà kury. Omono ukamir ikupepaw romo wà, Zezuz iapyk àwàm me wà. Upytywà imono pà iku'az wà. ³⁶ Upupirar ukamir imono pe rupi wà, Zezuz iho àwàm rupi izupe wà. ³⁷ Uhem etea'i Zeruzarez pe kury. Wezyw ywytyr wi. Pe rupi iata mehe hemimu'e tetea'u wata hupi wà. Uzypyrog oho uze'egatu pà Tupàn rehe wà, ma'e wemixak kwer rehe uze'egatu pà wà.

³⁸ — Ikatuahy Zanezar Tupàn a'e, i'i oho waiko wà. — Tuwe Tupàn Zanezar uzapo ikatuahy ma'e ko awa pe nehe, ko wemimur pe nehe, i'i oho waiko wà. — Ywate har paw hurywete a'e wà

kury, i'i oho waiko wà. — Tuwe teko paw wexak ikàgaw ipuràgaw a'e wà nehe, i'i oho waiko wà.

³⁹ Na'e ze'eg kwehe arer kwaw par parizew her ma'e a'e wà, Zezuz rupi wata ma'e a'e wà, uze'eg izupe a'e wà, teko wamytepe wata mehe a'e wà. — Purumu'e ma'e, i'i izupe wà. — Emupytu'u kar neremimu'e waze'eg ire ne wà nehe, (ta'e uze'eg zemueteahy Tupàn rehe a'e wà xe), i'i izupe wà.

⁴⁰ Na'e uze'eg Zezuz wanupe kury. — Aze mo 'aw teko nuze'eg iwer a'e wà, a'e mehe mo 'àg ita xe har uze'egatu mo herehe a'e wà, uhapukaz pà mo a'e wà, i'i wanupe.

Uzai'o Zezuz tawhu pe har wanehe a'e kury

⁴¹ Uhem tawhu huwake kury. Hexak mehe uzai'o Zezuz taw pe har wanehe kury. Uze'eg wanupe. ⁴² — A, Zeruzarez, aze mo pekwaw ikatu haw ipyhykaw kutàri, ikatu mo peme. Napexak kwaw a'e ma'e pe kury. ⁴³ — Amo 'ar mehe ur putar peàmàtry'y-mar peneko haw pe a'e wà nehe. Uzapo putar ywykwar taw izywyr wà nehe, pemàmàn pà wà nehe. Peàmàtry'y-mar putar wà nehe. Napepuner kwaw pehemaw rehe taw wì a'e 'ar mehe nehe. ⁴⁴ Pemumaw paw putar a'e wà nehe, pezuka pà a'e wà nehe. Weityk putar tàpuz paw rupi wà nehe, pàrirogaw paw rupi wà nehe no, ta'e napekwaw kwaw Tupàn ikatu haw ko 'ar rehe pe kury xe. Tupàn ur pepyr a'e kury, ipurupyro wer zepe penehe a'e kury. Napexak kwaw tur haw.

Wixe Zezuz Tupàn hàpuzuhu pupe a'e kury

⁴⁵ Uhem Zeruzarez pe a'e wà kury. Wixe Zezuz oho Tupàn hàpuzuhu pupe kury. Umuhem

kar ma'eme'egar wamono a'e wi wà. ⁴⁶ Uze'eg wanupe. — Nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer a'e. — Heràpuz, i'i Tupàn, — Tupàn pe ze'egaw her romo a'e nehe, i'i Tupàn. Pe kury, pezapo Tupàn hàpuz ma'e rehe imunar ma'e waneko haw romo pe kury, wazemimaw romo pe kury, i'i ahyahy wanupe.

⁴⁷ Tuweharupi Zezuz umu'e tàpuzuhu pe har oho a'e kury. Xaxeto wanuwihaw a'e wà, ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà no, teko wanuwihaw a'e wà no, ipuruzuka wer zepe Zezuz rehe a'e wà kury. ⁴⁸ Nupuner kwaw wà, ta'e teko wenu katu ize'eg a'e wà xe. Uzeapyaka katu waiko ize'eg rehe tuweharupi wà, ta'e ipurenu wer tuwe ize'eg rehe paw rupi katete a'e wà xe.

20

Tàpuzuhu pe har upuranu Zezuz rehe a'e wà kury

¹ Amo 'ar mehe tàpuzuhu pupe ipurumu'e mehe Tupàn ze'eg puràg imume'u mehe xaxeto wanuwihaw a'e wà, upurumu'e ma'e a'e wà no, tàmuzgwer a'e wà no, ur a'e pe Zezuz pe uze'eg pà a'e wà.

² — Màràzàwe tuwe nezewe haw erezapò iko ne, i'i izupe wà. — Mo nemur kar xe a'e, i'i izupe wà.

³ — Ihe apuranu penehe ihe no, i'i Zezuz wanupe kury. ⁴ — Mo umur kar Zuàw xe a'e, mo umuzahazahak kar teko izupe a'e wà, i'i wanupe. — Aipo Tupàn umur kar Zuàw a'e. Aipo amo awa umur kar xe a'e, i'i wanupe, wanehe upuranu pà.

⁵ Uzypyrog uze'eg ahyahy pà uzeupeupe a'e wà kury. — Ma'e za'e putar izupe kury, i'i uzeupeupe wà. — Tupàn, aze za'e nehe, — Màràzàwe

tuwe napezeruzar kwaw Zuàw ze'eg rehe pe, i'i putar zaneve nehe. ⁶ — Amo awa, aze za'e izupe nehe, a'e mehe teko xe har zaneapi putar ita pupe zanezuka pà a'e wà nehe, ta'e Zuàw a'e xe, Tupàn ze'eg imume'u har romo hekon teko wanupe a'e xe, i'i ahyahy zepe uzeupeupe wà.

⁷ A'e rupi nezewe uze'eg izupe wà. — Nurukwaw kwaw imur kar arer ure, i'i izupe wà.

⁸ — A'e rupi namume'u kwaw hemur kar har her peme ihe no, i'i wanupe.

Zezuz umume'u ko rehe uzekaiw ma'e wanehe ma'emume'u haw a'e kury

⁹ Na'e umume'u amo ma'emume'u haw teko wanupe a'e kury. — Nezewe awa a'e, utym ma'ywa'yw tetea'u oko pe. Na'e umuzekaiw kar amo teko oko rehe a'e wà kury. Na'e oho a'e wi wanuwi. Kwehe hekon amo ywy rehe. ¹⁰ Ma'ywa ipo'o haw 'ar mehe omono kar amo wemiruze'eg oko rehe uzekaiw ma'e wanupe kury. — Erur ipo'o pyrer imuza'ak pà ihewe nehe, erur hema'e ihewe nehe, i'i izupe. Ko rehe uzekaiw ma'e upetepetek hemiruze'eg a'e wà, imuzewyr kar pà uzar pe a'e wà. ¹¹ Na'e ko zar omono kar amo ae uma'ereko ma'e a'e pe wanupe a'e. Upetepetek wi wà no. Maranugar haw uzapo izupe wà. Omono kar wi a'e wi uzewi wà, uzar pe temetarer imono 'ym mà wà. ¹² Na'iruz haw ko zar omono kar wemiruze'eg a'e pe wanupe wà. Upetepetek nezewegatete a'e imono kar pà wà no. ¹³ Na'e ko zar upuranu uzehe kury. — Ma'e azapo putar ihe nehe kury, i'i uzeupe. Amono kar putar hera'yr heremiamutar ihe nehe, ko pe har wanupe ihe

nehe. Umuawate katu putar a'e wà nehe, ta'e hera'yr romo hekon a'e xe, i'i zepe ko izar uzeupe a'e.

¹⁴ Na'e omono kar kury. Ko pe har wexak tur mehe wà. Uze'eg uzeupeupe wà. — Aikwez ko izar ta'yr ty wà, i'i uzeupeupe wà. — Xiuka nehe, a'e re zaiko putar ko izar romo zane nehe, i'i uzeupeupe wà.

¹⁵ Na'e weityk ta'yr imono ko wi wà. Uzuka wà. Upuranu Zezuz teko wanehe kury. — Ma'e ko izar uzapo putar oko rehe uzekaiw ma'e wanupe nehe, i'i Zezuz wanupe, wanehe upuranu pà. (Nuze'eg kwaw izupe wà. A'e rupi Zezuz umume'u wanupe.) ¹⁶ — Uzuka putar oho a'e wà nehe, umuzekaiw kar putar amo ae teko oko rehe a'e wà nehe, i'i wanupe. — Tuwe Tupàn nuzapo kar kwaw nezewe haw nehe, i'i teko izupe wà. (Ta'e ukwaw uzehe Zezuz ize'eg awer a'e wà xe. Na'ikatu kwaw wanupe xe.)

¹⁷ Ume'e Zezuz wanehe. Ma'in a'e ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer a'e, i'i wanupe. Tàpuz iapo har weityk 'aw ita imono a'e wà. — Na'ikatu kwaw zane, i'i wà. A'e ita a'e nehe kury, upyta putar tàpuz iwy pe a'e nehe kury.

¹⁸ Aze teko u'ar a'e ita 'aromo nehe, uzekazeka putar uzepehe'ag pà nehe. Aze a'e ita u'ar kwaw pà teko wanehe nehe, uzuka putar a'e wà nehe, i'i wanupe.

Amo awa uze'eg Zezuz pe a'e kury

¹⁹ Upurumu'e ma'e a'e wà, xaxeto wanuwihaw a'e wà no, ipurupyhyk wer zepe Zezuz rehe a'e 'ar mehe we a'e wà, ta'e uze'eg wanehe a'e xe. Nupyhyk kwaw wà, ta'e ukyze teko wanuwì wà xe.

20 — Amo 'ar mehe nehe, zapuner ipyhykaw rehe nehe, i'i uzeupeupe wà. Uze'eg oho amo awa wanupe wà kury. — Oromono putar temetarer peme ure nehe kury. Peho Zezuz pe peze'egatu mua'u pà nehe. Pepuranu hehe nehe, ma'e za-waiw katu ma'e imume'u pà izupe nehe. Pezea-gaw ize'eg iawwy kar pà izupe nehe. Aze uze'eg zemueteahy Tupàn rehe nehe, urupyhyk putar nehe, imono pà tuwihaw pe nehe. Tuwihaw uzepyk putar hehe a'e nehe, i'i wanupe wà. 21 Uhem a'e awa Zezuz pe a'e wà kury. Uze'eg izupe wà. — Neze'eg azeharomoete a'e, nepurumu'e haw azeharomoete a'e no. Urukwaw nekatu haw, i'i mua'u izupe wà. — Nereme'e kwaw teko wanemetarer rehe. Erepurumu'e Tupàn hemiapo putar haw rehe ne, teko wamono kar pà Tupàn hemimutar rupi ne, i'i mua'u izupe wà. 22 — Emume'u ma'e urewe nehe kury, i'i izupe wà. — Aipo zapuner zaneremetarer imono haw rehe tuwihawete pe zane, Hom tawhu pe har wanuwihawete Xez her ma'e pe zane, i'i izupe wà. — Ma'in ze'eg kwehe arer a'e, i'i izupe wà.

23 Ukwaw Zezuz wama'enukwaw paw a'e. — Ipurawy kar wer heze'eg rehe ihewe a'e wà, i'i uzeupe.

24 — Pexak kar temetarer tàtà ma'e heruwà ihewe nehe, ty wà, i'i wanupe. A'e rupi wexak kar heruwà izupe wà. Upuranu wanehe. — Mo hagapaw 'aw temetarer rehe tuz a'e, mo her hehe tuz a'e, i'i wanupe.

25 — Hom tawhu pe har wanuwihawete Xez her ma'e hagapaw hehe tuz a'e, her hehe tuz a'e no, i'i izupe wà. — A'e mehe pemono tuwihawete

hemetarer tuwihawete pe nehe. Pemono Tupàn ima'e Tupàn pe nehe, i'i wanupe.

²⁶ Nupuner kwaw ize'eg iawy kar haw rehe izupe wà, teko wanuwa rupi wà. Upytu'u uze'eg ire wà, ta'e ipytuhegatu ize'eg rehe wà xe.

Amo xatuxew upuranu Zezuz rehe a'e wà kury

²⁷ Amo awa ur Zezuz hexak pà a'e wà. Xaxeto romo wanekon wà. (Akwez xaxeto xatuxew her ma'e wà, nuzeruzar kwaw zaneqweraw pàwàm rehe wà.)

²⁸ — Purumu'e ma'e. Nezewe i'i Moizez a'e, zaneràmuzgwer wanupe kwehe mehe a'e, uze'eg imuapyk pà pape rehe a'e. — Aze awa na'ipurumuzàmuzàg kwaw nehe, aze umàno nehe, aze na'imen kwaw wemireko kwer a'e nehe, a'e mehe tywyr wereko putar hemireko kwer a'e nehe, upurumuzàg pà wyky'yr rekuzar romo a'e nehe, i'i Moizez ze'eg.

²⁹ A'e mehe urepuranu wer nerehe ure kury. Heta 7 tywyr a'e wà. Wanyky'yr hemireko a'e. Umàno a'e re upurumuzàg 'ym mà. ³⁰ Tywyr ipy wereko wyky'yrate kwer a'e kury. Umàno upurumuzàg 'ym mà wyky'yr ài a'e no. ³¹ Amo tywyr nezewegatete no. Amogwer paw rupi a'e wà no, umàno wyky'yrate kwer hereko re a'e wà no, upurumuzàg 'ym mà nezewegatete a'e wà no. ³² Umàno kuzà iaqykaw rehe a'e no. ³³ Ukweraw wi putar paw rupi a'e wà nehe. Ma'enugar awa wiko putar imen romo a'e 'ar mehe, ta'e a'e paw rupi a'e wà xe, imener romo wanekon a'e wà xe.

³⁴ Uze'eg wi teko wanupe. Awa ko 'ar rehe har a'e wà, hemireko a'e wà. Kuzà a'e wà no, imen a'e

wà no. ³⁵ Awa ukweraw wi ma'e rà'm a'e wà nehe, Tupàn heko haw pe wiko ma'e rà'm a'e wà nehe, nahemireko kwaw a'e wà nehe. Kuzà na'imèn kwaw a'e wà nehe no. ³⁶ Ta'e Tupàn heko haw pe har ài wanekon putar a'e wà nehe xe. Numàno wi kwaw wà nehe. Tupàn ta'yr romo wanekon putar a'e wà nehe, ta'e Tupàn umugweraw wi kar uzeupe a'e wà nehe xe. ³⁷ Moizez a'e no, umume'u teko wakweraw pàwàm zaneipy wanupe a'e. Amo 'ar mehe Tupàn uze'eg oho Moizez pe a'e, ka'akyr ukaz ma'e zàwenugar pupe hin mehe a'e. Nukaz paw kwaw a'e ka'akyr. Nezewe i'i Tupàn Moizez pe a'e 'ar mehe a'e. — Aiko Àmàrààw izar romo ihe, aiko Izak izar romo no, aiko Zako izar romo no, i'i Moizez pe. — Aiko Àmàrààw umàno ma'e kwer izar kwer romo ihe, ni'i kwaw izupe. (Ta'e Àmàrààw ukweraw wi putar a'e nehe xe, ta'e hekwe wikuwe Tupàn pyr ko 'ar rehe a'e xe.) ³⁸ A'e rupi Tupàn a'e, teko wikuwe ma'e wazar romo hekon a'e, nuiko kwaw teko umàno ma'e kwer wazar romo a'e. Ta'e a'e paw rupi wikuwe a'e wà xe.

³⁹ Na'e upurumu'e ma'e uze'eg izupe wà kury. — Ikatuahy ureze'eg iwazar awer, purumu'e ma'e, i'i izupe wà.

⁴⁰ Ukyze katu izuwi wà kury, hehe upuranu 'ym pà wà kury. — Màràzàwe tuwe Tawì umuawate katu wemimono uzexak kar ma'e rà'm a'e, i'i Zezuz a'e kury.

— *Màràzàwe tuwe Tawì umuwete katu wemimono uzexak kar ma'e rà'm a'e, i'i Zezuz a'e kury*

⁴¹ Uze'eg Zezuz wanupe.

— Kwehe mehe Tawi umuapyk uze'eg pape rehe a'e, Tupàn pe zegar haw a'e pape her romo a'e. ⁴² Na'aw ize'eg a'e.

Tupàn uze'eg tuwihaw Purupyro Ma'e pe a'e, hezar pe a'e.

— Eapyk xe heawyze har rehe nehe ty, i'i Tupàn izupe, hezar pe.

⁴³ — Te amo 'ar mehe amono putar neàmàtyry'ymar nepy iwy pe ihe wà nehe. Neàmàtyry'ymar wiko putar neremiruze'eg romo wà nehe, i'i Tupàn wa'yr pe a'e, i'i Tawi a'e.

⁴⁴ A'e rupi Tawi a'e, — Hezar, i'i tuwihaw Purupyro Ma'e pe a'e. Màràzàwe tuwe nezewe i'i a'e. Màràzàwe tuwe — Hezar, i'i wemimino pe a'e, Tupàn hemimur kàrà m pe a'e. — Hezar, ni'i pixik kwaw awa wemimino pe a'e wà, i'i Zezuz wanupe, wanehe upuranu pà. (Nuze'eg kwaw izupe wà.)

Pezemupy'a ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e wanehe nehe, i'i Zezuz a'e kury

⁴⁵ Teko paw uzeapyaka katu hehe a'e wà. Uze'eg Zezuz wemimu'e wanupe kury.

⁴⁶ — Pezemupy'a ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e wanehe nehe. Umunehew ukamir puku waiko wà. Wata waiko ko rupi nezewe wà. Aze teko umuawate katu wà, uze'egatu pà ma'eme'egaw pe wà, hurywete a'e upurumu'e ma'e wà. Zemono'ogaw pe waho mehe wà, mai'u haw pe waho mehe wà no, wapyk tenaw ikatuahy ma'e rehe wà no. ⁴⁷ Imunar kuzà imen umàno ma'e kwer wama'e rehe wà. Umumaw wama'e

wanuwi wà. A'e re uzexak kar oho zemono'ogaw pe wà, Tupàn pe uze'egatu haw hexak kar pà amogwer wanupe wà. Tupàn uzepyk wera'u putar wanehe azeharomoete a'e nehe.

21

Amo kuzà imen umàno ma'e kwer werur wemetarer pixika'i ma'e Tupàn pe a'e kury

¹ Ume'e Zezuz a'e pe har wanehe a'e kury, tàpuzuhu pe har wanehe a'e kury. Hemetarer katu ma'e werur wemetarer ikurer a'e pe Tupàn pe wà. Zezuz ume'e wanehe temetarer imono mehe hyru pupe a'e. ² Ur amo kuzà a'e pe. Hemetarer 'ym ma'e romo hekon a'e. Omono mokoz temetarer tàtà ma'e hyru pupe a'e kury. Pixika'i a'e temetarer. (Teko numekuzar kwaw ma'e tetea'u ipupe wà.) ³ Na'e i'i Zezuz wemimu'e wanupe a'e kury. — Kwez kuzà hemimur kwer a'e, uhua'u wera'u amogwer wanemimur kwer wanuwi a'e. ⁴ Amogwer a'e wà, hemetarer katu ma'e romo wanekon a'e wà, pixika'i wanemimur kwer wà. Kwez kuzà a'e, nahemetarer katu kwaw a'e. Umur wemetarer paw rupi a'e, wemi'u rà m hekuzaragwer a'e, i'i Zezuz wanupe.

Zezuz uze'eg tàpuzuhu heityk àwàm rehe a'e kury

⁵ Amo a'e pe har uze'eg waiko uzeupeupe wà. — Peme'e Tupàn hàpuzuhu rehe ty wà, ipuràg eteahy a'e. Iapo mehe iapo har omono ita hekuzar katu ma'e tetea'u hehe a'e wà, tàpuzuhu rehe a'e wà. Tuweharupi teko werur wemetarer imono pà Tupàn pe a'e wà no, i'i uzeupeupe wà. ⁶ Na'e Zezuz uze'eg wanupe kury. — Peme'e ko ma'e rehe kury.

Amo 'ar mehe nehe, teko weityk putar 'àg tàpuzuhu a'e wà nehe. Nupyta kwaw ni pitài ita amo ita 'ar romo nehe, i'i wanupe.

Zezuz uze'eg ma'erahy ipuraraw pàwàm rehe a'e kury

⁷ — Purumu'e ma'e, i'i izupe wà. — Màràn mehe uzeapo putar agwer ma'e nehe, i'i izupe wà. — Ma'e uzeapo putar a'e 'ar ihem etea'i haw hexak kar pà teko wanupe nehe, i'i izupe wà.

⁸ — Peme'egatu peiko nehe. Pezeruzar zo temu'emaw rehe nehe. Ur putar awa tetea'u ko rupi a'e wà nehe. — Aiko tuwihawete Tupàn hemimur karer romo ihe, i'i mua'u putar wà teko wanupe wà nehe. — Uhem he'ar kwez kury, i'i mua'u putar purupe wà nehe. Peho zo wanupi nehe, pezeruzar zo waze'eg rehe nehe. ⁹ Peinu putar puràmàtyry'ymaw nehe, peinu putar teko uwihaw waàmàtyry'ymaw nehe no. Pekyze zo henu mehe nehe. Uzeapo putar 'agwer ma'e paw nehe, iahykaw ihem 'ym mehe we nehe.

¹⁰ Teko uzàmàtyry'ym putar amo teko a'e wà nehe. Tuwihaw uzàmàtyry'ym putar amo tuwihaw a'e wà nehe no. ¹¹ Ywy uryryz putar a'e nehe, (teko wazuka pà) a'e nehe. Teko tetea'u ima'uhez putar a'e wà nehe, wemi'u hexak 'ym mà a'e wà nehe. Teko tetea'u ima'eahy putar a'e wà nehe no. Teko tetea'u upuraraw putar ma'erahy a'e wà nehe no. Ikatu 'ym ma'e purumupytuhegatu kar haw hexak pyr 'ym uzeapo putar a'e nehe no. Teko wexak putar ma'e ywak rehe a'e wà nehe. A'e ma'e ukwaw kar putar iahykaw ihem etea'i haw wanupe nehe.

¹² A'e 'ar 'ym mehe we, teko peptyhyk putar a'e wà nehe, ma'erahy ipuraraw kar pà peme a'e wà nehe. Umume'u putar penemiapo kwer tuwihaw wanuwa rupi wà nehe. Peneraha putar zemono'ogaw pe wà nehe no, pemunehew kar pà zemunehew paw pe wà nehe no. Peneraha putar tuwihaw wanuwa rupi wà nehe no, ta'e pezeruzar herehe pe xe. ¹³ A'e 'ar mehe pepuner Tupàn ze'eg puràg imume'u haw rehe nehe, teko wanuwa rupi tuwihaw wanuwa rupi nehe.

¹⁴ Aze peptyhyk wà nehe, aze tuwihaw upuranu penehe wà nehe, pekyze zo nehe. — Ma'e a'e putar nehe, peze zo nehe. Ta'e amono putar heze'eg peme a'e 'ar mehe ihe nehe xe. ¹⁵ Ma'e kwaw katu har ài peze'eg putar wanupe nehe. Uzeruzar putar peze'eg rehe wà nehe. — Hemu'em ma'e, ni'i kwaw peme wà nehe, ta'e azeharomoete peze'eg nehe xe. ¹⁶ — Te penu a'e wà, te pehy a'e wà nehe no, pemono putar tuwihaw wanupe a'e wà nehe no, pemunehew kar pà wà nehe no. Penyky'yr wà nehe, penywyr wà nehe no, peànàm wà nehe no, pemyrypar wà nehe no, pemono putar tuwihaw wanupe wà nehe no. Pezuka putar wà nehe no. Napezuka kwaw paw rupi a'e wà nehe. ¹⁷ Na'iakatuwawahy kwaw penehe wà nehe, ta'e heremiruze'eg romo peiko pe no xe. ¹⁸ Ni pitài pe'aw peàkàg rehe har nukàzym kwaw nehe. ¹⁹ Pepytu'u zo pezeruzar ire nehe. Pepytu'u zo heze'eg imume'u re nehe. A'e mehe pezepyro putar nehe.

Uze'eg Zezuz tawhu heityk àwàm rehe a'e kury

²⁰ Uze'eg wi teko wanupe. — Amo 'ar mehe nehe, zauxiapekwer tetea'u a'e wà nehe, uze-mono'og putar Zeruzarez tawhu huwake a'e wà nehe, a'e pe har wàmàtyry'ym mà a'e wà nehe. A'e 'ar mehe pekwaw putar taw imumaw pàwàm nehe. Na'arewahy weityk putar a'e wà nehe. ²¹ Zutez ywy rehe har a'e wà nehe, tuwe uzàn oho ywytyr rehe a'e wà nehe. Taw pe har a'e wà nehe no, tuwe oho a'e wi a'e wà nehe no. Aze teko ko pe wanekon wà nehe, tuwe nuzewyr kwaw Zeruzarez tawhu pe wà nehe. ²² Ta'e ma'erahy ipuraraw paw 'ar uhem putar a'e mehe a'e nehe xe. Tupàn ze'eg kwehe arer umume'u a'e ma'e uzeapo ma'e ràm a'e. ²³ Aze kuzà ipuru'a a'e 'ar mehe nehe, uzemumikahy putar nehe. Aze kuzà imemyr nehe, aze na'itua'u kwaw imemyr nehe, uzemumikahy putar a'e nehe no. Ta'e ko ywy rehe har upuraraw putar ma'erahy iaiw ma'e a'e wà nehe xe. Wikwahy putar Tupàn a'e teko wanupe a'e nehe. Uzepyk putar wanehe nehe no. ²⁴ Zauxiapekwer a'e wà nehe, uzuka putar amo ko ywy rehe har a'e wà nehe, weraha putar amogwer amo ae ywy rehe a'e wà nehe no, wamuhàmuhàz pà a'e wà nehe no. Na'e Tupàn rehe uzeruzar 'ym ma'e wixe putar taw pe a'e wà nehe kury. Upyropyrog putar tàpuzgwer rehe wà nehe, u'ar tàpuz paw nehe.

Zezuz uze'eg uzewyr àwàm rehe a'e kury

²⁵ Uze'eg wiwi wanupe. — Teko ume'e putar kwarahy rehe zahy rehe zahytata rehe a'e wà nehe, wexak putar amo ae ma'e romo uzeapo mehe a'e wà nehe. — Kwa, uhem etea'i ywy

iahykaw, i'i putar uzeupeupe wà nehe. Teko ywy rehe har uzemumikahy putar wà nehe, ukyze putar yryhu ànoànogaw wi wà nehe, 'y penopenogaw wi wà nehe no. ²⁶ Iàkàzym putar teko a'e wà nehe, ma'e wi ukyze haw rehe wà nehe, ma'e uzeapo ma'e rà m hàro mehe wà nehe. Ta'e ma'e ywate har ikàg ma'e a'e wà nehe xe, utyryk putar wenaw wi a'e wà nehe xe. ²⁷ Na'e ihe Awa ta'yr ihe nehe, azexak kar putar teko wanupe a'e 'ar mehe ihe nehe. Ywàkun rehe azur putar nehe, hekàgaw hepuràgaw herur pà nehe. ²⁸ A'e ma'e uzeapo mehe nehe, pepu'àm nehe, peupir peàkàg nehe, ta'e uhem etea'i pepyro àwàm a'e 'ar mehe a'e nehe xe.

Zezuz upurumu'e ma'ywa 'yw rehe a'e kury

²⁹ Na'e umume'u Zezuz ko ma'emume'u haw teko wanupe kury. — Pema'enukwaw ma'ywa 'yw pi her ma'e rehe nehe. ³⁰ Huweramukyr mehe, na'arewahy i'a a'e.

³¹ Nezewegatete agwer ma'e izeapo haw hexak mehe nehe, pekwaw putar Tupàn pureruze'egaw ihem etea'i haw nehe no. ³² Pema'enukwaw ko ma'e rehe nehe. Ko ma'e paw uzeapo putar ko 'ar rehe har wamàno 'ym mehe we a'e nehe. Xo amo zo umàno putar a'e 'ym mehe wà nehe. Amogwer wikuwe putar a'e 'ar mehe wà nehe. ³³ Ywak ukàzym putar nehe. Ywy ukàzym putar nehe no. Heze'eg nukàzym pixik kwaw nehe.

— Peme'egatu nehe, i'i Zezuz a'e kury

³⁴ Uze'eg wiwi teko wanupe. — Peme'egatu penemiapo rà m rehe nehe. Peiko zo umai'u e ma'e romo nehe, peiko zo kàwiah y i'u har romo nehe.

Pema'enukwawahy zo ma'e ko ywy rehe har rehe nehe, penemetarer rehe nehe. Ta'e na'arewahy uhem putar a'e 'ar peme a'e nehe xe. ³⁵ Miar uzezuka oho uzepyhykaw pupe tarityka'i a'e, ta'e nuexak kwaw a'e xe. Nezewegatete teko ywy rehe har upuraraw putar ma'erahy a'e 'ar mehe a'e wà nehe no. ³⁶ Peàrogatu a'e 'ar nehe. Peze'eg Tupàn pe tuweharupi nehe. A'e mehe umur putar ukàgaw peme a'e nehe. A'e mehe napepuraraw kwaw ma'erahy a'e 'ar mehe nehe. Aze peruzar ko heze'eg nehe, pepu'àm putar peho heruwa rupi nehe, amo 'ar mehe nehe. Aiko Awa ta'yr romo ihe.

³⁷ A'e 'ar mehe Zezuz upurumu'e iko a'e pe tàpuzuhu pe a'e. 'Aromo hekon a'e pe. Pyhaw uker oho ywytyr Uri tyw her ma'e rehe. ³⁸ Teko paw oho Tàpuzuhu pe pyaze mehe wà, henu pà wà.

22

Tuwihaw ipuruzuka wer Zezuz rehe a'e wà

¹ Uhem etea'i teko wazemono'ogaw 'ar a'e kury. Typy'aki iapiruru 'ym ma'e i'u haw a'e 'ar her romo a'e. (— Zanera'yr wazuka 'ym awer, i'i teko a'e mynykaw pe wà.) ² Xaxeto wanuwihaw a'e wà, ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà no, ipuruzuka wer zepe Zezuz rehe a'e wà. Nupuner kwaw wà, ta'e ukyze teko wanuwi wà xe.

Zut Kario pe har uze'eg oho tuwihaw wanupe a'e kury, Zezuz ipyhyk àwàm rehe a'e kury

³ Na'e Zurupari hekwe wixe oho Zut Kario pe har ipy'a pe a'e kury. Zut a'e, Zezuz hemimu'e

romo hekon a'e. ⁴ Na'e oho Zut xaxeto wanuwi-haw wapyr a'e kury, zauxiapekwer a'e pe har wanuwi-haw wapyr a'e no. Umume'u Zezuz ipyhyk àwàm wanupe a'e kury. ⁵ Hurywete tuwihaw ize'eg henu mehe wà. Umume'u temetarer izupe wà. ⁶ Ikatu Zut pe nezewe mehe. — Aze apuner nehe, amono putar Zezuz peme ihe nehe, i'i Zut tuwihaw wanupe. — Pepuner ipyhykaw rehe nehe, ta'e amume'u putar iho àwàm peme ihe nehe xe. Aze teko nuexak kwaw ipyhyk mehe a'e wà nehe, ikatu wera'u nezewe mehe nehe, i'i wanupe.

Zezuz uzapo kar mai'u haw wemimu'e wanupe a'e kury

⁷ Typy'ak iapiruru 'ym ma'e i'u haw rehe uze-mono'og mehe wà, teko uzuka àràpuhàràna'yr Tupàn pe imono e pà wà. Uhem a'e 'ar a'e, waneimaw zuka haw 'ar a'e. ⁸ Uze'eg Zezuz Pet pe kury, Zuàw pe no. — Pezapo zaneremi'u rààm peho nehe kury, i'i wanupe. ⁹ — Ma'e pe uruzapo putar nehe, i'i izupe wà. ¹⁰ Tawhu pe pehem mehe peàwàxi putar awa 'y'a heraha har nehe. Peho hupi hàpuz me nehe. ¹¹ Peze'eg tàpuz zar pe nehe. Nezewe upuranu purumu'e ma'e nerehe a'e ty. — Ma'e pe amai'u putar ihe nehe, ma'e pe heremimu'e umai'u putar a'e wà nehe, àràpuhàràn ro'o kwer i'u pà a'e wà nehe, i'i purumu'e ma'e newe a'e, peze izupe nehe. ¹² Na'e wexak kar putar zanemai'u àwàm peme a'e nehe, tàpuz pupyaikaw pyrer a'e nehe. Heta putar mez a'e pe nehe, imuhyk pyrer nehe. Pezapo zaneremi'u rààm a'e pe nehe, i'i Zezuz wemimu'e wanupe. ¹³ Na'e hemimu'e oho tawhu pe wà

kury. Wexak ma'e paw Zezuz hemimume'u kwer zàwegatete wà. Uzapo temi'u oho a'e pe wà.

Zezuz u'u àràpuhàràna'yr ho'o kwer wemimu'e wanehe we a'e kury

¹⁴ Na'e oho Zezuz a'e pe kury, inugwer wemimu'e wanupi kury. Uhem mai'u haw 'ar wanupe kury. Wapyk Zezuz mez huwake wemimu'e wanuwake. ¹⁵ Uze'eg wanupe kury. — Apuraraw putar ma'erahy ihe nehe kury. Hepuru'u wer tuwe ko temi'u pepyr ihe, ma'erahy pe heho zanune ihe, i'i wanupe.

¹⁶ — Ta'e na'u wi kwaw ko 'ar rehe ihe nehe kury xe. Ko temi'u i'u haw a'e, amo ae ma'e uzeapo ma'e rà m hekuzaromo tuz a'e. Uzeapo putar a'e ma'e paw rupi nehe. Xo a'e re zo a'u wi putar nehe, (Tupàn ikàgaw hexak kar pà purupe nehe), i'i wanupe.

¹⁷ Na'e upyhyk Zezuz kanek kury. Uze'eg Tupàn pe ikatu haw rehe. Uze'eg wemimu'e wanupe no. — Pepyhyk ko kanek nehe ty wà, pe'u kar ipor imono pezeupeupe nehe. ¹⁸ Ta'e nezewe a'e peme ihe kury xe, — Na'u wi kwaw ko win ko 'ar rehe ihe kury. Xo Tupàn pureruze'egaw tur ire zo a'u wi putar agwer win ihe nehe, i'i wanupe.

¹⁹ Na'e upyhyk typy'ak imuwa kury. Uze'eg Tupàn pe ikatu haw rehe. Na'e uzaikaikaw typy'ak ipehegwera'i imono pà wemimu'e wanupe no. — Ko typy'ak a'e, nuzawy kwaw heretekwer peme imur pyràm a'e, i'i wanupe. — Pe'u peho peiko nezewe nehe, pema'enukwaw pà herehe tuweharupi nehe, i'i wanupe. ²⁰ — Nezewegatete u'u kar ma'ywa tykwer kanek por win her ma'e

wemimu'e wanupe no, wamai'u re no. Uze'eg wanupe. — Ko ma'ywa tykwer a'e, nuzawy kwaw Tupàn ze'eg ipyahu ma'e imume'u pyrer a'e. Azuhen putar heruwy kwer penemiapo kwer ikatu 'ym ma'e hekuzaromo ihe nehe kury. A'e rupi Tupàn weruzar kar uze'eg ipyahu ma'e purupe a'e kury, i'i wanupe. ²¹ Pexak tuwe ty wà. Tuwihaw wanupe hemono àràm hezuka kar àràm xe hekon a'e. 'Àg mez huwake wapyk in a'e. ²² Ta'e ihe ihe xe, Awa ta'yr ihe, àmàno putar Tupàn hemimutar rupi ihe nehe. Tupàn uzepyk putar hezuka kar àràm rehe azeharomoete a'e nehe, i'i wanupe.

²³ Na'e hemimu'e uzyppyrog uzehezehe upuranuranu pà a'e wà kury. Mo omono putar Zezuz tuwihaw wanupe a'e nehe, izuka kar pà wanupe a'e nehe, i'i uzeupeupe wà kury. (Nukwaw kwaw wà.)

— *Ma'enugar neremimu'e wiko putar amogwer wanuwihaw romo a'e nehe, i'i hemimu'e Zezuz pe a'e wà kury*

²⁴ Na'e hemimu'e uze'eg ahyahy uzeupeupe wà kury. — Ihe aiko putar peneruze'egar romo ihe nehe, ta'e hekatu werà'u Zezuz pe ihe xe, pewi ihe xe, i'i amo. — Nan kwaw pa, ihe aiko putar peneruze'egar romo ihe nehe, ta'e hekatu werà'u Zezuz pe ihe xe, pewi ihe xe, i'i amo, amogwer wanupe a'e no. Nezewegatete i'i amogwer a'e wà no. ²⁵ Na'e uze'eg Zezuz wanupe a'e kury. — Tuwihaw ko ywy rehe har a'e wà, ikàg tuwe a'e wà. Weruze'eg tuwe wemiruze'eg waiko wà. — Teko wamyrypar, i'i teko uwihaw wanupe wà. ²⁶ Nan

kwaw nezewe peneko àwàm pezehezehe nehe. Ikàg wera'u ma'e pepyr har a'e nehe, kwarera'i ài hekon putar a'e nehe. Peneruze'egar a'e nehe no, penemiruze'eg ài hekon putar a'e nehe no. ²⁷ Ma'enugar pepyr har ikàg wera'u pewi a'e. Aipo umai'u ma'e wiko wera'u temi'u iapo har wi a'e. Aze pa. Umai'u ma'e a'e, temi'u iapo har izar romo hekon a'e. Ihe aiko pepyr ihe kury, penehe uzekaiw ma'e ài ihe kury.

²⁸ Peiko hepyr tuweharupi pe, ma'erahy ipuraw mehe pe. ²⁹ A'e rupi nezewe azapo putar peme ihe nehe kury. Heru hemuigo kar pureuze'eg ma'e romo a'e. Nezewegatete apumuigo kar putar pureruze'eg ma'e romo ihe nehe no. ³⁰ Pemai'u putar hepyr nehe, tuwihaw romo hereko mehe nehe. Peapyk putar tuwihaw henaw rehe nehe no, Izaew zuapyr waneruze'eg pà paw rupi nehe no, wanemiapo kwer imume'u pà nehe no. Kwehe mehe heta 12 Izaew ta'yr a'e wà. Wazuapyr a'e wà kury, 12 uzemuza'ak ma'e kwer romo wanekon a'e wà kury. 12 awa peneta haw pe. Pitàitàigatu peruze'eg putar a'e Izaew wazuapyr uzemuza'ak ma'e kwer pe wà nehe.

— *Zurupari neagaw putar a'e nehe, i'i Zezuz Pet pe a'e kury*

³¹ Na'e uze'eg Zezuz Ximàw pe kury. Ximàw, Ximàw, einu katu heze'eg nehe ty. Nezewe i'i Tupàn iko Zurupari pe a'e kury. — Eagaw Ximàw eho nehe kury, eagaw amogwer Zezuz hemimu'e ne wà nehe no, i'i Tupàn izupe, i'i Zezuz izupe. — Ma'e tymar umuza'ak aroz iapirer wi a'e. Nezewegatete Zurupari penagaw putar a'e nehe

no, heze'eg heruzar katu har wamunyryk kar pà heze'eg heruzar 'ymar wanuwi a'e nehe no, pekatu haw hexak pà a'e nehe, pekatu 'ymaw hexak pà a'e nehe no, i'i izupe. ³² — Ihe ihe, aze'eg kwez Tupàn pe nerehe ihe. — Emupytu'u kar zo Ximàw nehe, herehe izeruzar ire nehe, Tupàn, a'e kwez izupe. — A'e rupi nezewyr mehe ihewe nehe, eremukàg kar putar amogwer herehe uzeruzar ma'e ne wà nehe no. A'e mehe uzeruzar putar tuwe herehe a'e wà nehe.

³³ Na'e uze'eg Pet izupe kury. Hezar, i'i izupe. — Aze nemunehew zemunehew paw pe a'e wà nehe, aha putar nerupi ihe nehe. Aze nezuka wà nehe, tuwe hezuka a'e wà nehe no, i'i izupe. ³⁴ — Pet, i'i Zezuz izupe. — Na'iruz haw eremume'u putar heremimu'e romo nereko 'ymaw amo wanupe kutàri nehe, zapukaz ize'eg 'ym mehe we nehe, i'i izupe. — Nakwaw kwaw Zezuz ihe pa, ere putar na'iruz haw nehe, i'i izupe.

— Puruzuka ma'e ài hekon a'e, i'i putar ihewe wà nehe, i'i Zezuz wemimu'e wanupe a'e kury

³⁵ A'e re Zezuz upuranu amogwer wanehe kury. Amo 'ar mehe apomono kar heze'eg imume'u kar pà peme ihe. Peho taw nà nà pe. Nezewe aze'eg peme. — Peata mehe peraha zo temetarer hyru nehe, peraha zo ma'eryru nehe no, peraha zo pexapat nehe no, a'e peme. — Heta ma'e peme a'e 'ar mehe. Uhyk penemi'u peme a'e 'ar mehe no, i'i wanupe, wanehe upuranu pà. — Kwa, heta tetea'u urema'e ureremi'u urewe, a'e 'ar mehe ureata mehe, i'i izupe wà.

³⁶ Na'e Zezuz uze'eg wanupe kury. — Ko 'ar rehe kury, temetarer hyru hereko har a'e wà kury, ma'eryru hereko har a'e wà no, tuwe upyhyk wemetarer a'e wà nehe kury, tuwe upyhyk uma'eryru a'e wà nehe no. Takihe puku hereko 'ymar a'e wà nehe no, tuwe ume'eg ukamir a'e wà nehe, tuwe ume'eg kar takihe ukamir hekuzarer pupe a'e wà nehe. ³⁷ Ta'e nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer a'e xe. Upuruzuka ma'e ài hekon a'e, i'i putar teko tuwihawete rehe a'e wà nehe, i'i Tupàn ze'eg. A'e ma'e uzeapo putar ihewe a'e kury. Azeharomoete uzeapo putar a'e ma'e paw rupi a'e nehe kury, herehe ze'eg pape rehe imuapyk pyrer rupi a'e nehe kury.

³⁸ Na'e hemimu'e uze'eg izupe wà kury. — Urezar, heta mokoz takihepuku xe zanewe kury, i'i izupe wà. — Uhyk aipo ty wà, i'i wanupe.

Oho Zezuz ywytyr Uri tyw her ma'e rehe a'e kury

³⁹ Na'e uhem Zezuz oho taw wi a'e kury, ywytyr Uri tyw her ma'e rehe a'e kury, ta'e tuweharupi uker a'e pe a'e xe. Hemimu'e oho hupi a'e wà no.

⁴⁰ Uhem uker haw pe wà. Uze'eg Zezuz wanupe. — Peze'eg tuwe Tupàn pe kury, a'e rupi Zurupari nahemu'em kwaw peme a'e nehe, a'e rupi nuzapo kar kwaw ikatu 'ym ma'e peme a'e nehe no, i'i wanupe.

⁴¹ Na'e Zezuz oho pepa'u wanuwi kury. Wapyk upenàràg rehe a'e pe kury, Tupàn pe uze'eg pà kury.

⁴² — Heru, i'i izupe. — Emunyryk ko kanek por ihewi nehe, i'i izupe. — Nazapo kwaw heremiapo

putar haw ihe nehe. Xo neremiapo putar haw zo azapo putar nehe. Aze ereputar, a'u putar kanek por ihe nehe, i'i izupe. (Ma'erahy ipuraraw paw rehe uze'eg a'e.) ⁴³ Na'e uhem amo Tupàn heko haw pe har a'e pe ipyr a'e kury, imurywete kar pà a'e kury.

⁴⁴ Uzemumikahy zepe Zezuz. Uze'eg wiwi tuwe Tupàn pe kury. Ipirakorer huwykwer zàwenugar utykytykyr ywy rehe izuwi kury.

⁴⁵ Uze'eg ire, upu'àm kury. Uzewyr oho wemimu'e wapyr kury. Wexak waker we mehe wà. Ta'e wazemumikahy haw uhua'u tuwe a'e wà xe.

⁴⁶ — Màràzàwe tuwe peker we pezupà, i'i wanupe. — Pepu'àm ty wà, peze'eg Tupàn pe ty wà, a'e rupi Zurupari nupuner kwaw ikatu 'ym ma'e iapo kar haw rehe peme a'e nehe kury, i'i wanupè.

Zauxiapekwer upyhyk Zezuz a'e wà kury

⁴⁷ Ize'eg mehe we, uhem teko tetea'u wà a'e pe a'e wà kury. Zut a'e, inugwer 11 hemimu'e wamYTEpe har a'e, werur a'e teko a'e pe a'e wà. Uhem Zezuz huwake kury, izurupyter pà kury.

⁴⁸ Uze'eg Zezuz izupe a'e. Zut, i'i izupe. — Aipo hezurupyter haw rupi erezuka kar Awa ta'yr ne, i'i izupe, hehe upuranu pà.

⁴⁹ Na'e hemimu'e ukwaw uzeapo ma'e ràM a'e wà kury. Uze'eg Zezuz pe wà. Urezar, aipo erepyhyk kar putar uretakihe puku urewe nehe kury, aipo eremugaz kar putar 'aw teko urewe ne wà nehe kury, i'i izupe wà.

⁵⁰ Na'e amo hemimu'e a'e kury, umugaz xaxeto hemiruze'eg a'e kury, inami iawryze har imonohok pà a'e kury.

⁵¹ — Pepytu'u kury ty wà, pemugaz zo amo pe wà nehe, i'i Zezuz wanupe. Na'e opokok inami rehe kury, imukatu pà kury. ⁵² Na'e uze'eg xaxeto wanuwihaw wanupe kury, zauxiapekwer Tupàn hàpuzuhu pe har wanuwihaw wanupe no, Zutew wanuwihaw wanupe no. Ta'e ur ipiaromo a'e wà xe. Perur petakihe kwez kury, perur peywyràihàg kwez kury, hepyhyk pà kury. Aipo ma'e rehe imunar ma'e romo aiko ihe, i'i wanupe. ⁵³ Aiko pepyr tuweharupi ihe, Tupàn hàpuzuhu pe ihe. Nahepyhyk kwaw pe a'e pe. Nan kwaw pa. Ipytunahy kury, teko nuexak kwaw penemiapo kwer a'e wà kury. A'e rupi hepyhyk putar pe tàrityka'i nehe kury, i'i wanupe.

— *Naiko kwaw Zezuz hemimu'e romo ihe, i'i mua'u Pet a'e kury*

⁵⁴ Na'e upyhyk zauxiapekwer Zezuz wà kury. Weraha xaxeto hàpuz me wà. Pet wata oho iko wanaikweromo a'e. Muite wera'i hekon wanuwu wata pà a'e. ⁵⁵ Amo teko uzatapy tata katu pe wà. Pet wapyk oho tata huwake har wapyr kury. ⁵⁶ Amo kuzà a'e pe uma'ereko ma'e a'e, wexak Pet tata huwake iapyk mehe a'e. Ume'egatu hehe. Ko awa Zezuz rupi wata ma'e romo hekon a'e, i'i amogwer wanupe.

⁵⁷ — Kuzà, nakwaw kwaw Zezuz ihe, i'i Pet kuzà pe.

⁵⁸ Nan kwehe tete amo awa wexak Pet wà a'e pe no. Ne ereiko amo Zezuz hemiruze'eg romo ne ty, i'i izupe. Nan, naiko kwaw ihe, i'i Pet izupe.

⁵⁹ Nan kwehe tete amo awa uze'eg wi izupe a'e no. Azeharomoete ereiko hupi wata ma'e kwer romo ne ty. Ta'e Karirez ywy rehe har romo ereiko ne no xe, i'i izupe. (Ta'e uze'eg Karirez ywy rehe har wazàwe a'e xe.)

⁶⁰ — Nan kwaw ty. Ma'e rehe ereze'eg iko ne. Nakwaw kwaw ihe ty, i'i izupe. Tàrityka'i, ize'eg mehe we a'e, uze'eg zapukaz. ⁶¹ Na'e Zanezar Zezuz a'e kury, uwak Pet rehe ume'e pà a'e kury. Ima'enukwaw Pet ize'eg awer rehe kury. Ta'e — Zapukaz ize'eg 'ym mehe we, na'iruz haw eremume'u putar hekwaw 'ymaw ne nehe ty, i'i izupe a'e 'ym mehe a'e xe. ⁶² Na'e Pet uhem oho a'e wi kury. Uzai'o tuwe a'e. Uzemumikahy tuwe a'e.

Zauxiapekwer ukwaukwar Zezuz rehe a'e wà kury

⁶³ Zauxiapekwer Zezuz pyhykar a'e wà, uze'eg uryw ahyahy hehe a'e wà, hehe ukwaukwar pà a'e wà.

⁶⁴ Upyk heha izuwi pàn pupe wà. Na'e amo ukwar hehe. — Aipo erekwaw nerehe ukwar ma'e ne, i'i izupe wà.

⁶⁵ Uze'eze'eg zemueteahy hehe wà.

Tuwihaw upuranu Zezuz rehe a'e wà kury

⁶⁶ Uzekwa oho kury. Zutew wanuwihaw a'e wà, xaxeto wanuwihaw a'e wà no, ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà no, uzemono'og wà a'e pe a'e wà. Na'e umur kar Zezuz tuwihaw wanuwa rupi wà kury.

⁶⁷ Tuwihaw upuranu hehe wà. — Aipo ne Tuwihawete Tupàn hemimur kar romo ereiko ne, i'i izupe wà.

Uze'eg Zezuz wanupe. — He'e, aze a'e peme nehe, napezeruzar kwaw herehe nehe. ⁶⁸ Aze apuranu penehe nehe, napewazar kwaw heze'eg ihewe nehe. ⁶⁹ Ihe Awa ta'yr romo aiko ihe. Aze-haromoete ko 'ar rehe kury, tuweharupi nehe no, apyk putar Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e awyze har rehe ihe nehe kury.

⁷⁰ Na'e a'e paw upuranu hehe a'e wà kury. — Aipo Tupàn ta'yr romo ereiko ne, i'i izupe wà. — Aze pa. Pe ae pemume'u kwez kury, i'i wanupe.

⁷¹ — Naxirur kwaw amo hemiapo kwer imume'u har zane wà nehe kury. Zane tuwe xinu ize'eg kwez zane kury, i'i uzeupe wà. (-Tupàn ta'yr romo aiko ihe, i'i kwez a'e kury, i'i uzeupeupe wà.)

23

Tuwihaw Pirat upuranu Zezuz rehe a'e kury

¹ Na'e tuwihaw upu'àm paw rupi wà kury. Wer-aha Zezuz Pirat pe wà. ² Uzypyrog hemiapo kwer imume'u pà huwa rupi wà kury. — Urenu tuwe teko wanupe hemu'em mehe ure, i'i mua'u izupe wà. — Pemono zo temetarer zutew 'ym wanuwi-haw pe nehe, i'i teko wanupe, i'i mua'u izupe wà. — Aiko Tupàn hemimur karer romo ihe, aiko Tuwihawete romo ihe, i'i wanupe no, i'i mua'u izupe wà.

³ Na'e Pirat upuranu Zezuz rehe kury. — Aipo Zutew wanuwi-hawete romo ereiko ne, i'i izupe. — Ne ae eremume'u kwez kury, i'i Zezuz izupe.

⁴ Na'e Pirat uze'eg xaxeto wanuwi-haw wanupe a'e kury, teko wanupe a'e no. — Nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e a'e. A'e rupi nazuka kar kwaw ihe nehe,

i'i wanupe. ⁵ — Nan kwaw pa, na'ikatu kwaw nezewe haw urewe a'e, i'i izupe wà. — Uzapo kar ikatu 'ym ma'e teko wanupe a'e, Zutez ywy rehe har wanupe a'e. Uzypyrog upurumu'e pà Karirez ywy rehe a'e. Uhem wà xe kury, i'i mua'u izupe wà. Tuwihaw Ero upuranu Zezuz rehe a'e kury.

Zezuz Pirat henataromo

⁶ Waze'eg henu mehe Pirat upuranu wanehe a'e. Aipo ko awa Karirez ywy rehe har romo hekon a'e, i'i wanupe. (— He'e, i'i izupe wà.) ⁷ — Naiko kwaw Karirez ywy rehe har wanuwihaw romo ihe, i'i Pirat wanupe. — Peraha ko awa Ero pe nehe, ta'e a'e ae Karirez ywy rehe har wanuwihaw romo hekon a'e xe, i'i wanupe. Ero Zeruzarez pe hekon a'e 'ar mehe a'e. ⁸ Hurywete Ero Zezuz hexak pà a'e. Ta'e wenu hehe ze'egaw a'e xe. Kwehe ipurexak wer hehe. Ipurexak wer purumupytuhegatu kar haw iapo haw rehe. ⁹ Werur Zezuz izupe wà. Upuranuranu tetea'u hehe kury. Nuze'eg kwaw Zezuz izupe. ¹⁰ Xaxeto wanuwihaw a'e wà, ze'eg kwehe arer rehe upurumu'e ma'e a'e wà no, ur Ero huwa rupi a'e wà kury, Zezuz hemiapo kwer imume'u mua'u pà a'e wà kury, ikatu 'ym ma'e tetea'u imume'u mua'u pà a'e wà kury. ¹¹ Ero a'e, hemiruze'eg zauxiapekwer a'e wà no, uze'eg uryw ahyahy hehe a'e wà, uze'eg zemueteahy pà hehe a'e wà. Umunehew kar kamir hekuzar katu ma'e hehe a'e wà. A'e re umuzewyr kar Pirat pe a'e wà kury. ¹² Ero a'e, Pirat a'e no, a'e 'ym mehe uzeàmàtyry'ym ma'e romo wanekon a'e wà. Uzemyrypar wi wà kury.

Tuwihaw umume'u tuwe Zezuz izuka àwàm a'e wà kury

¹³ Pirat wenz xaxeto wanuwihaw wamuwà uzeupe a'e wà kury, wenz Zutew wanuwihaw a'e wà no, wenz teko a'e wà no. Uze'eg nànnà kury.

¹⁴ — Perur ko awa kwez kury, ikatu 'ym ma'e hemiapo kwer imume'u pà heruwa rupi kury, i'i wanupe. — Apuranu hehe kwez ihe, penuwa rupi paw rupi ihe. Azeharomoete nuzapo pixik kwaw ikatu 'ym ma'e a'e, i'i wanupe.

¹⁵ — Nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e a'e, i'i Ero peme a'e no. A'e rupi umuzewyr kar imuwà kwez ihewe. Azeharomoete ko awa nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e a'e, a'e rupi nazuka kar kwaw ihe nehe. ¹⁶ Apetepetek kar putar ihe nehe kury, a'e re amono kar putar xe wi ihe nehe kury, i'i wanupe. ¹⁷ (Kwarahy nànnàgatu teko wazemono'og mehe Pirat umuhem kar amo awa zemunehew paw wi teko wanupe a'e.)

¹⁸ Uzypyrog teko heiheihem pà wà. — Ezuka nehe, emuhem kar Hapa ta'yr urewe nehe, i'i ahyahy izupe wà. ¹⁹ A'e 'ym mehe amo teko uzàmàtyry'ym tuwihaw oho wà. A'e 'ar mehe Hapa ta'yr uzuka amo awa. A'e rupi tuwihaw umunehew kar Hapa ta'yr a'e.

²⁰ Pirat ipurumuhem kar wer zepe Zezuz rehe a'e. Na'ipuruzuka wer kwaw hehe a'e. A'e rupi uze'eg wi teko wanupe. — Amuhem kar putar nehe, i'i wanupe. Na'ikatu kwaw ize'eg wanupe. ²¹ A'e rupi uhapukaz wiwi izupe wà. — Ezuka kar nehe ty, ezuka kar nehe ty, ywyr kanetar rehe ty, i'i izupe wà.

22 Na'e Pirat uze'eg wi wanupe kury. — Ma'enugar ikatu 'ym ma'e uzapo a'e, i'i wanupe, wanehe upuranu pà. — Nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e a'e, a'e rupi nazuka kar kwaw ihe nehe. Apetepetek kar putar ihe nehe. A'e re amuhem kar putar nehe, i'i wanupe.

23 Uhapukaz wiwi azeharomoete wà kury. — Ezuka kar ty, ezuka kar ty, ywyrà kanetar rehe ty, i'i ahyahy izupe wà. A'e rupi Pirat uzuka kar zauxiapekwer wanupe kury, tuwihaw waze'eg rupi a'e kury.

24 Umume'u Zezuz zuka àwàm izupe kury, wanuwa rupi kury, ta'e uputar a'e wà xe. 25 Na'e umuhem kar a'e awa Hapa ta'yr her ma'e zemunehew paw wi a'e kury, ta'e teko uputar imuhem kar haw a'e wà xe. (Hapa ta'yr a'e, a'e puràmàtyry'ym awer rehe imunehew pyrer romo hekon a'e, puruzuka awer rehe imunehew pyrer romo hekon a'e.) Omono Zezuz zauxiapekwer wanupe kury, ta'e teko ipuruzuka wer hehe a'e wà xe.

Zauxiapekwer uzywàzywà Zezuz ywyrà kanetar rehe a'e wà kury

26 Na'e zauxiapekwer weraha Zezuz a'e wi a'e wà kury. Pe rupi wata mehe we uwàxi amo awa Ximàw her ma'e a'e wà. Xiren taw pe har romo hekon a'e. Uhem wà iko oho awer wi a'e 'ar mehe. Na'e zauxiapekwer upyhyk wà kury. Omono ywyrà kanetar iaxi'i rehe wà, heraha kar pà izupe wà, imuata kar pà Zezuz haikwer romo wà. (Ta'e Zezuz huwy tuwe a'e xe, a'e rupi nupuner kwaw ywyrà kanetar hupir haw rehe a'e.)

²⁷ Teko tetea'u oho haikwer romo wà no. Amo kuzà a'e wà no, oho waiko teko wanupi a'e wà no, uzai'o pà a'e wà no. Uzemumikahy a'e wà. — Uzuka putar Zezuz a'e wà nehe kury, i'i uzeupeupe wà. ²⁸Uwak Zezuz wanehe ume'e pà, wanupe uze'eg pà. — Pe kuzàgwer Zeruzarez tawhu pe har pe zàkwà wà, pezai'o zo herehe pe zàkwà wà. Pezehe zutyka'i pezai'o nehe, pememyr wanehe zutyka'i pezai'o nehe. ²⁹Ta'e uhem putar amo 'ar a'e nehe xe. Teko uze'eg putar nezewe a'e 'ar mehe a'e wà nehe. — Kuzà imemyr 'ym ma'e a'e wà, imemyrhem pixik 'ym ma'e a'e wà no, kwarer wamukamu pixik 'ymar a'e wà no, hurrywete wera'u putar a'e wà nehe, a'e 'ar mehe a'e wà nehe. (Ta'e uhem putar ma'erahy uhua'u ma'e a'e nehe xe. Ta'e umemyr pixika'i ma'e hereko har uzemumikahy putar a'e ma'erahy hexak mehe wà nehe xe.)

³⁰Uhem putar a'e 'ar a'e nehe. A'e 'ar mehe teko paw nezewe i'i putar ywytyruhu pe wà nehe, — Pe'ar kwaw pà ure'aromo nehe, i'i putar ywytyruhu pe wà nehe. — Uremim pe nehe, i'i putar ywytyr pe wà nehe no. ³¹— Aze zepe'aw izywyr ma'e ukaz a'e nehe, ma'e uzeapo putar ixinig mehe izupe a'e nehe, i'i putar a'e wà nehe. (— Zezuz nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e a'e. Upuraraw ma'erahy tetea'u a'e. Zutew uzapo ikatu 'ym ma'e tetea'u a'e wà. A'e rupi upuraraw putar tuwe ma'erahy a'e wà nehe, i'i putar a'e wà nehe.)

³²Na'e zauxiapekwer weruata amo mokoz awa waneraha uzeupi a'e wà no, pe rupi a'e wà no. Ikatu 'ym ma'e iapo har romo wanekon wà. — Zezuz izuka mehe xiuka ko awa zane wà nehe no,

i'i wanupe wà. ³³ Uhem wà Kauar her ma'e pe wà. — Àkàg apekwer, i'i her zaneze'eg rupi. Omono Zezuz ywyrà kanetar rehe a'e pe wà, izywàzywà pà wà. (Mewe katu umàno putar a'e nehe, i'i izupe wà.) Uzuka amo mokoz awa nezewegatete a'e wà no, Zezuz huwake a'e wà no. Pitài awa Zezuz iawryze har rehe i'áz a'e. Inugwer iahur rehe i'áz no.

³⁴ Na'e i'i Zezuz Tupàn pe kury. — Heru, nereharaz ko teko ikatu 'ym ma'e wanemiapo kwer wi nehe, imunàn pà nehe. Ta'e nukwaw kwaw wemiapo kwer a'e wà xe. Na'e zauxiapekwer omomor ita'i Zezuz kamir izar rà m hexaexak pà a'e wà kury. Umuza'aza'ak ima'e uzeupeupe nezewe wà.

³⁵ Amo teko a'e pe wanekon a'e wà no. Zutew wanuwihaw uze'eg uryw ahyahy Zezuz rehe a'e wà. Teko wenu waze'eg mehe wà. Nezewe i'i wà. — Upyro amogwer a'e wà. Tuwe uzepyro a'e nehe, aze Tuwihawete Tupàn hemimur karer romo hekon tuwe a'e, i'i izupe wà.

³⁶ Zauxiapekwer a'e wà no, uze'eg uryw ahyahy hehe a'e wà no. Uhem Zezuz huwake wà. — Aiko win xe ty, e'u ty, i'i izupe. (Nahekuzar kwaw a'e ma'ywa tykwer a'e.)

³⁷ — Aze ereiko Zutew wanuwihawete romo, ezepyro nehe, i'i ahyahy zauxiapekwer izupe wà.

³⁸ Omomog kar amo pape ywyrà kanetar rehe wà, Zezuz i'aromo wà. 'Aw awa a'e, Zutew wanuwihawete romo hekon a'e, i'i a'e ze'eg pape rehe ikaikair pyrer a'e.

³⁹ Pitài ikatu 'ym ma'e iapo har a'e pe ywyrà kanetar rehe har uze'eg zemueteahy Zezuz rehe a'e no. — Ereiko Tupàn hemimur karer romo ne,

urepyro har romo ne, i'i uze'eg uryw ahyahy pà hehe wà. — Ezepyro nehe ty, urepyro pe nehe no ty, i'i izupe.

⁴⁰ Inugwer ywyrà kanetar rehe har uze'eg nezewe a'e. — Eze'eg zo nezewe ty, i'i izupe. — Aipo nerekyze kwaw Tupàn wi ne, Tupàn uzepyk putar zanerehe paw rupi a'e nehe, i'i izupe.

⁴¹ — Ikatu ko ma'erahy ipuraraw paw zanewe, ta'e ikatu 'ym ma'e xiapo kwez zane xe. 'Aw awa a'e, nuzapo pixik kwaw ikatu 'ym ma'e a'e, i'i izupe, Zezuz rehe uze'eg pà a'e.

⁴² Na'e uze'eg a'e awa Zezuz pe kury. — Zezuz, nezur wi mehe nehe, Tuwihawete romo nereko mehe nehe, nema'enukwaw herehe nehe, i'i izupe.

⁴³ — Kutàri ereiko putar Tupàn heko haw pe hepyr azeharomoete ne nehe kury, i'i Zezuz izupe.

Umàno Zezuz a'e kury

⁴⁴ Kwarahy wapytepe hin mehe. Upytu'u kwarahy weny re. Ipytunahy tuwe kury, te kwarahy iaparara'u mehe. ⁴⁵ Pànuhu Tupàn hàpuz me izaiko ma'e a'e kury, uzemu'i mokoz ipehegwer romo uzeapo pà a'e.

⁴⁶ Heiheim tuwe Zezuz a'e kury. — Heru, nepo pe amono kar putar herekwe ihe kury, i'i Tupàn pe kury. Uze'eg ire, umàno kury. ⁴⁷ Amo za-uxiapekwer wanuwihaw a'e pe hekon a'e. Wexak a'e ma'e izeapo mehe. Uze'egatu Tupàn rehe kury. — Azeharomoete 'aw awa nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e a'e, i'i izupe kury.

⁴⁸ Teko a'e pe uzemono'og ma'e a'e wà, a'e paw wexak a'e ma'e uzeapo mehe a'e wà. Uzewyr oho

weko haw pe wà, uzemumikahy pà wà, ukwauk-war pà upuxi'a rehe wà. ⁴⁹ Zezuz imyrypar paw rupi a'e wà, kuzàgwer Karirez ywy wi wata ma'e kwer a'e wà no, muite upyta 'àm a'e wà, a'e ma'e paw hexak pà a'e wà.

Zuze Arimatez taw pe har weraha Zezuz hetekwer itakwaruhu pupe imono pà a'e kury

⁵⁰⁻⁵¹ Amo awa a'e pe hekon a'e. Zuze her romo a'e. Arimatez taw pe har Zutez ywy rehe har romo hekon a'e. Ikatuahy a'e. Ikatuahy ma'e iapo har romo hekon a'e. Tuweharupi wàro Tupàn pureruze'eg àwàm a'e. Zutew wanuwihaw wapyr har romo hekon a'e, ta'e tuwihaw romo hekon a'e xe. Amogwer tuwihaw uzuka kar Zezuz a'e wà. Na'ikatu pixik kwaw izuka kar awer Zuze Arimatez pe har pe a'e. ⁵² Na'e oho Pirat ipyr kury. — Emur Zezuz hetekwer umàno ma'e kwer ihewe nehe. Azutym putar nehe, i'i izupe. — Aze ty, i'i Pirat izupe. ⁵³ Umuezyw kar hetekwer ywyra kanetar wi kury. Uwàuwàn pàn pupe. A'e re omono heraha itakwar pupe. Teko nutym pixik kwaw amo ae umàno ma'e kwer a'e ita kwar pupe a'e wà. ⁵⁴ Uzeapo a'e ma'e 6 haw 'ar rehe a'e. Uhem etea'i mytu'u haw 'ar kury.

⁵⁵ Na'e kuzàgwer Zezuz rupi wata ma'e kwer a'e wà, Karirez ywy wi ur ma'e kwer a'e wà, oho Zuze hupi a'e wà kury, itakwar hexak pà a'e wà kury. Wexak Zezuz hetekwer a'e pe wà. ⁵⁶ A'e re uzewyr oho wàpuz me wà. Umuhyk kàpuhàg wà kury, ma'e kawer wà no, Zezuz hetekwer rehe imono pyràw wà. Nuzapo kwaw ma'e a'e 'ar mehe wà rihi, ta'e mytu'u haw 'ar uhem wanupe a'e xe. Ze'eg kwehe

arer nupurumuma'ereko kar kwaw mytu'u haw
'ar mehe a'e. A'e rupi kuzàgwer upytu'u a'e 'ar
mehe wà.

24

Ukweraw wi Zezuz a'e kury

¹ 'Ar ipy mehe izi'itahy kury, kuzàgwer oho
Zezuz itym awer pe wà kury, kàpuhàg imuhyk
pyrer heraha pà wà kury. ² Wexak ita imunyryk
awer itakwar uken wi wà. Kuzàgwer wexak ita
hukun heta 'ymaw hehe wà. ³ Wixe oho wà kury.
Nuexak kwaw Zanezar Zezuz hetekwer a'e pe
wà. ⁴ — Màràzàwe tuwe aipo ma, i'i amo. —
Heruwà, i'i amo. Na'arewahy mokoz awa uzexak
kar wà wanupe wà, wanenataromo wà. Heny
katu wakamir wà. ⁵ Kuzàgwer ukyze wanuwi wà.
A'e rupi uzeamumew wanuwa rupi wà. Na'e a'e
awa uze'eg wanupe wà. — Màràzàwe tuwe pekar
wikuwe ma'e xe pe, umàno ma'e kwer wapyr pe.
⁶ Nuiko kwaw xe a'e, zàkwà wà. Ukweraw wi
umàno re a'e. Pema'enukwaw katu ize'eg awer
Karirez rehe arer rehe pe. ⁷ — Ihe Awa ta'yr
ihe, azemono kar putar ikatu 'ym ma'e iapo har
wanupe ihe nehe. Hezuka putar ywyra kanetar
rehe a'e wà nehe. Akweraw wi putar na'iruz 'ar
pawire ihe nehe no, i'i peme a'e.

⁸ Na'e kuzàgwer ima'enukwaw a'e ize'eg awer
rehe wà kury. ⁹ Uzewyr oho a'e wi wà, a'e ma'e
paw imume'u pà a'e 11 Zezuz hemimu'e wanupe
wà. Umume'u oho amogwer hemimu'e wanupe
wà no. ¹⁰ Ai'aw waner wà. Mari Matar pe har,
Zuwàn, Mari Xiak ihy. A'e kuzà a'e wà, amo kuzà

wà no, umume'u agwer ma'e oho Zezuz hemimu'e wanupe a'e wà kury. ¹¹ Nuweruzar kwaw waze'eg wà. ¹² Pet a'e kury, upu'àm oho uzàn pà Zezuz hupawer hexak pà a'e kury. Na'e uzeaiwyk ume'e pà kury, itakwar rupi kury. Xo pàn iwàiwàn awer zo wexak, nuexak kwaw Zezuz hetekwer a'e pe. Uzewyr weko haw pe. — Màràzàwe tuwen aipo pa, i'i uzeupe.

Hemimu'e wexak Zezuz Emau taw piar rupi wata mehe a'e wà kury

¹³ A'e 'ar mehe we mokoz hemimu'e wata oho pe rupi a'e wà kury, Emau taw kutyr a'e wà kury. Aze teko wata Zeruzarez wi a'e taw pe wà, umumaw 10 kirom wata pà wà. ¹⁴ Wata mehe we, uze'eg uzeupeupe wà kury, Zezuz imàno awer rehe wà kury. ¹⁵ Waze'eg mehe we Zezuz uhem oho wapyr kury, wata pà wanupi kury. ¹⁶ Nukwaw kwaw a'e wà. ¹⁷ Uze'eg wanupe a'e kury. — Ma'e rehe peze'eg peiko pe, i'i wanupe. Upyta 'àm a'e pe wà. Uzemumikahy wà. ¹⁸ Na'e awa Kereo her ma'e a'e kury, uze'eg Zezuz pe a'e kury. — Ne ty, aipo nerekwaw kwaw ma'e uzeapo ma'e kwer, Zeruzarez pe har ne, i'i izupe. Ne zutyka'i nerekwaw kwaw ne. Teko paw rupi ukwaw a'e wà, i'i izupe.

¹⁹ Na'e Zezuz upuranu wanehe kury. — Ma'e uzeapo a'e pe, i'i wanupe. — Ma'e tetea'u uzeapo Zezuz Nazare pe har pe a'e pe a'e, i'i izupe wà. Tupàn ze'eg rehe uzekaiw ma'e romo hekon a'e, ma'e ikatuahy ma'e uzapo tuweharupi a'e. Uze'eg katuahy no, Tupàn henataromo, teko wanenataromo no. ²⁰ Xaxeto wanuwihaw a'e wà,

zanneruwihaw a'e wà no, uzuka kar Zezuz ywyrà kanetar rehe a'e wà. ²¹ Kwa, aze ru'u a'e Zutew wanuwihawete romo hekon tuwe a'e, uru'e zepe urezeupepe ure. Na'iruz 'ar ximumaw imàno re zane. ²² Amo kuzà urerupi wata ma'e a'e wà, oho izi'itahy a'e pe wà, Zezuz hetekwer hupaw hexak pà a'e wà. ²³ Nuexak kwaw wà. Uzewyr wà. Kwa, uruexak amo Tupàn heko haw pe har a'e pe hin mehe ure wà, i'i urewe wà. Ukweraw wi Zezuz a'e, i'i urewe wà. ²⁴ Amo awa urerupi wata ma'e a'e wà no, oho hetekwer hexak pà a'e wà no. A'e rupi katete umume'u a'e wà no, nuexak kwaw Zezuz a'e pe a'e wà no.

²⁵ Na'e Zezuz uze'eg wanupe a'e kury. — O, napekwaw pixik kwaw tuwe ma'e pe, i'i wanupe. — Napezeruzar kwaw tuwe Tupàn ze'eg imume'u har waze'eg kwehe arer rehe, i'i wanupe. Nezewe i'i ze'eg kwehe arer.

²⁶ — Tuwihawete Tupàn hemimur kar upuraw putar ma'erahy a'e nehe. Umàno re nehe, ukweraw ire nehe, oho putar u heko haw pe nehe, Tuwihawete ikàg wera'u ma'e romo wiko pà a'e nehe, i'i ze'eg kwehe arer.

²⁷ Na'e Zezuz umume'u ze'eg kwehe arer uzehe uze'eg ma'e kwer paw rupi a'e kury, a'e awa wanupe a'e kury. Umume'u Moizez ze'eg wanupe. Umume'u amogwer ze'eg kwehe arer nànnà no.

²⁸ Na'e uhem oho taw pe wà kury, oho àwàm me wà kury. -Aha putar ihe, i'i wanupe kury. ²⁹ — Kwa, nan kwaw ty, i'i izupe wà. — Epyta xe urepyr nehe ty, i'i izupe wà. — Karuk oho kwez ty, i'i izupe wà. A'e rupi wixe oho tàpuz me kury, wapyr upyta pà kury.

³⁰ Umai'u a'e pe wà. Upyhyk Zezuz typy'ak kury. Uze'eg Tupàn pe u pe kury. A'e re uzaikaikaw typy'ak wemimu'e wanupe imono pà, wanupe i'u kar pà. ³¹ A'e 'ar mehe we hehazawok wà kury. Tàrityka'i ukwaw Zezuz wà kury. Na'e Zezuz ukàzym wanuwi kury. ³² Uze'eg uzeupe wà. — Kwa, 'a pe pe rupi uze'eg kwez zaneve a'e. Ize'eg mehe zanepy'a hurywete tuwe zane, i'i uzeupe wà.

³³⁻³⁴ Na'e uzewyr wà Zeruzarez pe wà kury. Wexak amogwer Zezuz hemimono karer oho a'e pe wà kury, wexak hupi wata ma'e kwer a'e wà no. A'e hemimono karer uze'eg wanupe wà. — Kwa, Zanneruwihawete a'e, ukweraw umàno re azeharomoete a'e, i'i wanupe wà. — Ximàw Pet a'e no, wexak Zezuz a'e no, i'i wanupe wà.

³⁵ Na'e a'e awa a'e wà no, Zezuz pe rupi hexak arer a'e wà no, umume'u hexak awer amogwer wanupe a'e wà no. — Typy'ak iaikaikaw mehe, urukwaw tuwe ure, i'i wanupe wà.

Uhem Zezuz wemimu'e wamyter pe a'e kury

³⁶ Waze'eg mehe we uhem Zezuz wà wamytepe a'e kury. Nuexak kwaw ihem mehe wà.

³⁷ Ipytuhegatu hexak pà wà. Ukyze izuwi wà. — Kwa, ma'e pa, i'i uzeupeupe wà, ikwaw 'ym mà wà. ³⁸ Na'e uze'eg wanupe kury. — Mâràzàwe tuwe pekyze ihewi, i'i wanupe. — Mâràzàwe tuwe napezeruzar kwaw herehe, i'i wanupe. ³⁹ — Peme'e hepo rehe nehe, hepy rehe nehe no, i'i wanupe. — Ihe Zezuz romo aiko ihe, pepokok herehe nehe. Naiko kwaw àzàg romo ihe, i'i wanupe. — Àzàg naho'o kwer kwaw a'e wà, i'i

wanupe. — Na'ikagwer kwaw wà, i'i wanupe. — Ihe heta hero'o kwer ihe, heta hekàgwer ihe no, i'i wanupe.

⁴⁰ A'e ma'e imume'u mehe wexak kar opo wanupe kury, wexak kar upy wanupe no.

⁴¹ — Kwa, aipo Zezuz romo hekon tuwe a'e, i'i uzeupeupe wà. Hurywete wà kury. Ipytuhegatu wà no. Na'e uze'eg wanupe kury. — Aipo heta temi'u xe, i'i wanupe.

⁴² Omono ipira pehegwer imihir pyrer izupe wà. ⁴³ Upyhyk i'u pà wanenataromo a'e. ⁴⁴ Na'e uze'eg wanupe kury. — Hemàno 'ym mehe we aze'eg nezewe peme ihe, i'i wanupe. — Uzeapo putar ma'e Tupàn ze'eg rupi katete a'e nehe, a'e peme, i'i wanupe. — Moizez a'e, amogwer Tupàn ze'eg imume'u har a'e wà no, Tuwihaw Tawi a'e no, umume'u ma'e ihewe uzeapo ma'e rà m a'e wà, pape rehe imuapyk pà a'e wà, i'i wanupe. — Uzeapo tuwe a'e ma'e paw rupi katete a'e kury, i'i wanupe.

⁴⁵ Na'e umume'u a'e ze'eg kwehe arer wanupe kury, ikwaw kar pà wanupe kury.

⁴⁶ — Zaneràmuzgwer uze'eg nezewe a'e wà, uze'eg pape rehe imuapyk pà a'e wà, i'i wanupe. — Tuwihawete ur ma'e rà m a'e nehe, upuraraw putar ma'erahy a'e nehe. Na'iruz 'ar pawire ukweraw wi putar umàno re nehe. ⁴⁷ A'e mehe omono kar putar wemimu'e taw nà nà n a'e wà nehe, ywy nà nà n a'e wà nehe no. Pepurumu'e peho nehe, i'i putar wemimu'e wanupe nehe. — Pepytu'u ikatu 'ym ma'e iapo re nehe, i'i putar hemimu'e teko wanupe a'e wà nehe. — A'e mehe Tupàn nuzepyk kwaw penehe a'e nehe kury, i'i

putar wanupe wà nehe. — Tuwihawete umunàn putar penemiapo kwer ikatu 'ym ma'e pewi a'e nehe, i'i putar wanupe wà nehe no, i'i ze'eg kwehe arer zanewe a'e. ⁴⁸ Pe pexak heremiapo kwer pe, pexak hemàno awer no, pexak hekweraw pawer no. Pemume'u putar peho amo teko wanupe nehe kury. ⁴⁹ Tupàn umur kar putar Wekwe Puràg peme a'e nehe. Pepyta xe taw pe nehe, tur àwàm hàro pà nehe. Tupàn umur putar ukàgaw peme nehe, a'e rupi pepuner putar ma'e tetea'u iapo haw rehe nehe kury.

Uzeupir Zezuz oho ywate a'e kury

⁵⁰ Na'e Zezuz weraha wemimu'e a'e wi a'e wà kury, Metàn taw pe a'e wà kury, uze'egatu imono pà wanupe kury. ⁵¹ Tuwe uzapo Tupàn ikatuahy ma'e peme a'e nehe, i'i wanupe. A'e mehe oho wanuwi kury, uzeupir pà ywak rehe kury. ⁵² — Ikatuahy zanewe a'e, i'i hemimu'e uzeupeupe wà. Uzewyr Zeruzarez tawhu pe wà. Hurywete tuwe wà. ⁵³ A'e re oho Tupàn hàpuzuhu pe tuweharupi wà. — Nekatuahy, Tupàn, i'i oho waiko izupe tuweharupi wà. Upaw hema'emume'u haw kwez kury. Iruk.

Tupàn ze'eg
Bible without Deuterocanon in Guajajára
(BR:gub:Guajajára)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guajajára

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Guajajára [gub], Brazil

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 978531109713

The Bible without Deuterocanon

in Guajajára

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-03-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

0aad8539-54cc-5543-91cd-25f61502645a